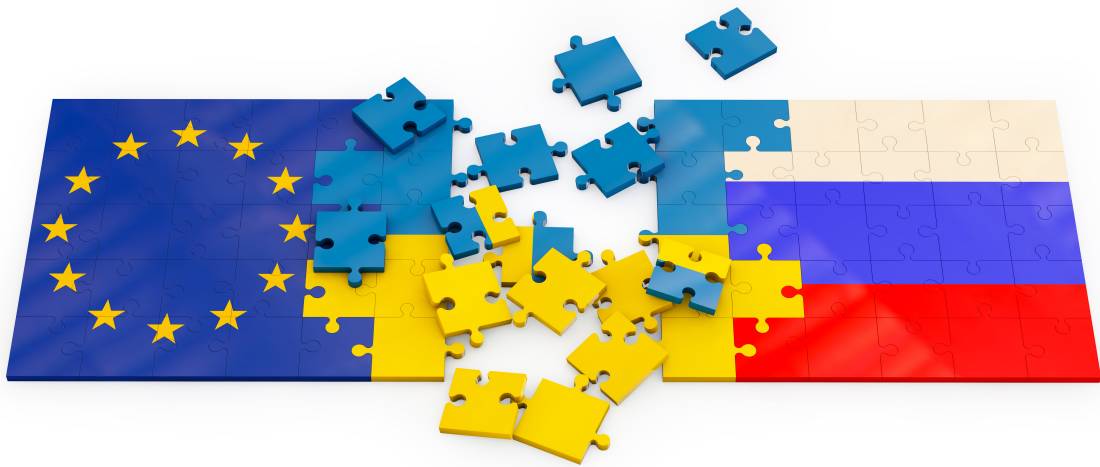

RUSSIAN AGGRESSION: PUTIN'S QUEST FOR POWER IN THE 21ST CENTURY

THE RUSSIAN INVASION OF GEORGIA (2008),
THE ANNEXATION OF THE CRIMEA (2014) &
THE RESPONSES FROM THE EUROPEAN UNION AND NATO

Cover Image: (Feins, 2014)

Name Student: Aernout Kolijn

Class: ES4H

Student Number: 12088498

Name Supervisor: Martijn Lak

Date of completion: December 2016

European Studies

Faculty Management & Organization

The Hague University of Applied Sciences

EXECUTIVE SUMMARY

In 2008, Russian armed men entered the Georgian province of South Ossetia, a region closely affiliated with Russia for years. At the time, South Ossetia was dealing with internal problems: members of the local government wanted to be independent from Georgia. The Russian government had received intelligence, which indicated that Georgian armed troops would enter South Ossetia to restore order. It resulted in the Five-Day War, also known as the Russian Invasion of Georgia. The conflict led to several hundreds of deaths and thousands of refugees. The European Union (EU) acted as mediator and finally established order. Both Georgia and Russia withdrew their troops, and the fighting stopped. Six years later, in March 2014, the Ukrainian peninsula 'the Crimea' was taken by force by armed men without insignia. The armed men took over public buildings, airports and government institutions, and stated to be present to protect the Crimean people from a fascist takeover from Ukraine. While the EU had acted as mediator in 2008 and did not put any sanctions in order to punish one of the parties involved, in 2014, when the Crimea was annexed by Russia, EU leaders responded with criticism towards Russia. The EU imposed economic sanctions and Russia was excluded from the G8, the NATO-Russia Summit and the International Energy Agency. Russia was no longer considered a strategic partner of the EU, and it brought tensions between Russia and Western countries.

This thesis describes the history of the Soviet Union, the enlargement of the EU and NATO and the possible factors that have influenced Russia's decision to commit the invasion of Georgia in 2008 and to annex the Crimea in 2014. The central question of the research compares the two responses from the EU and more importantly, describes why the two differ from each other. The central research question of this thesis is: *"Why are the EU and NATO responding differently to Russia's annexation of the Crimea in 2014 than they did when Russia fought a war with Georgia in 2008?"* The motivations that served as triggers for Russia to instigate the two occupations share similarities, while the effects and the aftermaths were very different. This has influenced the two different responses from the European Union, as experts and scholars explain. Other elements, like the locations of the two countries where the conflicts occurred and the timing of action also play a significant role. The research explains the timeline of the responses and the effects they have had on the relations with Russia. The conflicts date back several decades and are influenced by situations in the Soviet Union, during the development of the EU, and the post-Cold War period. Some of the outcomes of this research should be considered as assumptions, interpretations and partly speculation. Russia's motives to conduct the two acts are to be interpreted as a likely assumption, based on experts comments, while the different ways the EU and NATO responded to the two conflicts could be considered as factual.

TABLE OF CONTENTS

Executive summary	III
Introduction	2
<i>Research Questions and Objectives</i>	4
<i>Research Structure</i>	5
Literature Review	6
<i>Theoretical Framework</i>	7
Methodology	9
<i>Research Methods and Approaches</i>	9
Results	11
<i>Part I: Russia's motivations to invade Georgia (2008) and to annex the Crimea (2014)</i>	11
<i>Georgia – Russia Case Study</i>	11
<i>Ukraine – Russia Case Study</i>	15
<i>Russia's motives to invade Georgia in 2008 and to annex the Crimea in 2014</i>	22
<i>Part II: NATO Enlargement</i>	28
<i>Part III: The EU's response to the Five-Day War</i>	36
<i>Part IV: The EU's response to the annexation of the Crimea</i>	40
<i>Part V: EU relations with Russia</i>	44
Analysis	48
<i>Part I: Russia's motivations</i>	48
<i>Part II: NATO Enlargement Policy</i>	52
<i>Part III: The EU Responses to the Russian Invasion of Georgia (2008) and the Annexation of the Crimea (2014)</i>	53
<i>Part IV: EU relations with Russia</i>	56
Conclusion	58
References	60
Appendices	67

INTRODUCTION

The Cold War is not just a term from history books: certain actions taken by Russian government in 2008 and 2014 have changed the diplomatic relations between Western governments and the Russian Federation. Right after the Second World War (referred to as WWII), the United States government initiated the idea of creating the North Atlantic Treaty Organization (NATO). The organization was created to ensure stability and safety in Europe, and to protect Europe from the Soviet Union's expansion (Medcalf, 2005). After WWII, the United States tried to spread liberalism in Europe, and the Soviet Union spread communism. It resulted in the Cold War. During the Cold War, NATO expanded its membership with a few countries in Europe. When the Soviet Union fell apart in 1991, most former Soviet countries developed into independently functioning states. When the Soviet Union collapsed, security remained an immediate concern for Russia, the EU, and NATO; the end of the Cold War did not mean the end of this concern. Although partnerships were established between Russia and NATO, rivalry and tensions have been building up ever since (Smith, 2006). Now, in 2016, NATO consists of 28 members (Nato.int, 2016) and is seen as a threat by Russian President Vladimir Putin. Putin criticizes the governments of Western countries for creating tensions in Europe, blaming the NATO expansion after the fall of the Iron Curtain (Oliphant, 2016). Recently, Russia has been involved in two armed conflicts which both have been criticized by Western countries. In 2008, Russia fought a five-day war with Georgia, a former Soviet state. Russian armed troops entered the northern provinces Abkhazia and South Ossetia, both informally aligned with the Russian Federation. Both sides suffered considerable casualties, and the EU acted as mediator to resolve the conflict. The international community criticized both Russia and Georgia afterwards (King, 2008).

The real tensions started six years after the conflict in Georgia. In March 2014, Russian armed troops entered the Crimean peninsula and occupied political institutions and public buildings. Two days later, Russian President Putin announced that the nonviolent mission was meant to protect the Crimean civilians, who were all ethnic Russians. Shortly after, the Crimean parliament organised a referendum. Civilians were enabled to vote for the Crimea to become part of Russia (Yugas, 2014). The Crimea was part of Russia until shortly after WWII, when Soviet leader Nikita Khrushchev gave the peninsula to Ukraine (Plokhy, 2015). The civilians living on the peninsula were, in fact, ethnic Russians (Salushev, 2014). The responses from the EU and NATO were strong and negative towards Russia, with both economic and political sanctions as result (Paul, 2014). Tensions between Russia and Western countries are not new or recently developed. The Cold War and the aftermath of the fall of the Soviet Union clearly give proof of this. The conflicts between Russia, Georgia and Ukraine did not just occur out of nothing; both conflicts are characterized by an accumulation of issues throughout the years. Abkhazia and South Ossetia, the two regions that

played a central role in the 2008 war, tried to declare themselves independent from Georgia in 1989, while the Georgian government distanced itself from Moscow shortly after the collapse of the Soviet Union (BBC News, 2016). Ukraine has been ripped apart and divided for centuries already and recently made aspirations to join the EU, confirmed by Viktor Yanukovych, who was President of Ukraine in 2014. Although he promised to work towards more collaboration with the EU, his political approach seemed to be more pro-Russian in the end, which resulted in the Maidan Protests. The Maidan Square is located in Kiev, the capital of Ukraine, and was filled with thousands of people protesting shortly after Yanukovych announced not to move forward with European integration (Battsek, 2015).

It is clear that the two conflicts consisted of several historical influences dating back hundreds of years, but clearly the current tensions between Russia, NATO and the EU have risen to an unclear and unstable point since the annexation of the Crimea in 2014. Vladimir Putin has been criticized by many Western countries and political observers and he is seen as a serious threat to European security (The Magazine of International Economic Policy, 2015). This threat, as it is often called in the media, is something that did not seem to exist back in 2008. The world leaders that are now sanctioning Russia both economic as political, were congratulating Putin in 2008 when he was assigned as Prime Minister (after serving two terms as President) under President Medvedev (Kasparov, 2015). Although this is normal in international diplomacy, it illustrates that Western leaders were not able to foresee what kind of threat Putin could be in the future. The central research question of this thesis analyses why the EU and NATO were responding differently to the two conflicts in which Russia was involved. Does it simply have to do with the fact that the two conflicts were different of origin, or did the division in power between Russia and the West change that dramatically in the six years in-between the military conflicts? These questions are important to answer in order to assess what kind of threat Russia may be to the EU and NATO.

RESEARCH QUESTIONS AND OBJECTIVES

The topic of this dissertation focuses on two conflicts and history between different countries. These conflicts have been influenced by different elements, it is therefore important to look at both sides: the Western history (the EU and NATO) and the Soviet history. Since the responses from the EU and NATO were different in 2008 and 2014, it is required to look at both situations independently from each other, in order to make a comparison. Relations between Western governments and the Russian Federation have never been at a lower point than after 2014, and this is seen as a serious conflict by political experts. The annexation of the Crimea is often compared to the Russian Invasion of Georgia in 2008, also known as the Five-Day War. However, the responses from the EU were not as shocked and fierce as they were in 2014. In order to understand the responses from the EU and the differences, the following central research question will be used to analyse the past and the current tensions between the EU, NATO and Russia:

“Why are the EU and NATO responding differently to Russia's annexation of the Crimea in 2014 than they did when Russia fought a war with Georgia in 2008?”

In order to answer this central question, several aspects and facts need to be taken into consideration. As explained before, Europe and Russia have detailed histories, which have influenced the origin of the tensions. Relevant influences are the history of the relationships between Georgia, Russia and Ukraine, the development and enlargement of NATO, and the relations between the EU and Russia. To collect sufficient results and facts in order to answer the central question, the following five sub-questions will be investigated:

- What were the main motives and legal basis for Russia to invade Georgia in 2008 and the Crimea in 2014?
- What policies did NATO develop after the Cold War to expand its membership?
- How did the EU respond to the Russian invasion of Georgia in 2008?
- How did the EU respond to the Russian annexation of the Crimea in 2014?
- How are the current relations between the EU and Russia?

Since this thesis is part of the European Studies programme at The Hague University of Applied Sciences, the main focus lies with the responses from the EU. Two sub-questions are devoted to answering the EU responses, and another one is focusing on the history of NATO. The latter is an organisation founded by the American government, and could be characterised as a military cooperation organisation. The EU, on the other hand, is a European initiative and is a central topic in the European Studies program. But because the majority of NATO members are European and

part of the EU, the role of NATO cannot be left out when assessing the current conflicts between the West and Russia. Therefore, the role of NATO has great importance in this research.

RESEARCH STRUCTURE

This dissertation will answer a European conflict in a historical perspective. To correctly describe the origins and the political aspects of the conflict between the EU and Russia, it is important to use sources that give a critical look on both the EU as Russia. In the Literature Review, several historical facts, different arguments on the origins of the conflict, and possible reasons for the EU's response and Russia's motivation are all briefly mentioned, in order to establish a framework of different ways to look at the central question. The concept and importance of the sub-questions will be further explained in the Theoretical Framework, shortly after the Literature Review. The methodology section will sum up the different methods to be used in answering the sub-questions. Several scientific journals to be used will be mentioned, among articles, books, and political experts.

The results section will answer the five sub-questions, which will serve as a basic collection of facts. The analysis section, which follows after the results, will analyse the results and different sources will be compared. To further explain and compare, the analysis section will be further explained with the conducted interviews, the used articles written by political scholars, and literature used for basic facts. After this analysis section, a final conclusion will summarize the answers to the sub-questions and answer the central research question. Both the results section as well as the analysis section will contain statements and explanations of four experts: (1) Laura Starink, former Moscow correspondent of Dutch newspaper NRC, (2) Max Bader, Professor of Russian Studies at Leiden University, (3) Peter van Ham, Senior Research Fellow at the Clingendael Institute, and (4) Hubert Smeets, former Moscow correspondent of Dutch newspaper NRC and author of the book *De Wraak van Poetin* (Putin's Revenge).

LITERATURE REVIEW

The main objective of this thesis is to compare two military conflicts and the responses from the EU. The mainstream media channels and politicians in most European countries have criticized the Russian Federation and Putin's government in the most possible negative way, and understanding the strategic moves Russia has made over the past two decades requires a thorough method of research. In order to understand the two military conflicts and the responses from the EU, a critical look is needed, requiring an analysis of historical aspects as the enlargement of NATO, the fall of the Soviet Union, and the relations between Russia, Georgia and Ukraine.

The Five-Day War between Georgia and Russia, which took place in 2008, and the annexation of the Ukrainian Crimea by the Russian Federation in 2014, are two important military conflicts that have had considerable influence on the EU's position in the world. It showed people that the EU did not have the power to dictate rules to Russia (Van Ham, 2016). To understand the complex relationship and the tensions between Russia and the West, it is important to include a few historical facts. The United States and the Soviet Union were considered to be the victors of WWII. It had cost the US about 400,000 deaths, but the Soviet Union's losses are estimated on 11 million soldiers and between 7 to 20 million civilians. Several sources mention different numbers. (Dykman, n.d.). After WWII, the Cold War developed between the US and the Soviet Union, the two most powerful states. The Cold War did not lead to an armed conflict in Europe. With the fall of the Soviet Union in 1991 the Cold War ended. The years after the collapse of the Soviet Union, Russia was still coping with this loss. As Putin once called it: "the greatest geopolitical catastrophe of the century" (Washington Times, 2005). Ever since Putin's rise to power, it has been clear that Russia had a new goal to achieve: to restore its former position as world power (Kasparov, 2015). The two military conflicts of 2008 and 2014 are, according to several scholars, justifiable, if people learn to look at the acts from Russia's point of view. Putin and the Russian government would have annexed the Crimea because of NATO's expansion during the past couple of years and to restore the Soviet Union (Treisman, 2016). The Western governments would have to be blamed for the creation of a sphere of influence through the support of pro-democracy movements as the Orange Revolution (Mearsheimer, 2014). These arguments are used to explain Russia's motives.

From a Western, EU point of view, Russia's acts in Georgia and Ukraine have illustrated the fact that the Russian Federation is not considered a reliable partner anymore. However, the two situations did not receive the same responses in Europe: in 2008, the EU acted as mediator in the conflict and supported Georgia with an aid budget of 120 million euros to restore the economy, while political and economic sanctions were forced onto Russia after the annexation of the Crimea in 2014 (European Commission, 2015). To answer the central research question, a critical look needs to be taken at the history of both the EU and Russia, and their relation with Georgia as well

as Ukraine. Looking at the origin of the conflict and tensions between European countries and Russia, NATO and its enlargement process since the collapse of the Soviet Union are of crucial importance. Russia has stated that NATO had promised not to enlarge and to pose as a threat to Russia (Lukyanov, 2016). This is explained by others as a misinterpretation, based on certain statements made by NATO officials (Ruhle, 2014). Some criticize NATO for Russia's acts in 2008 and 2014, while others are saying Russia just uses this as an excuse to restore its power. Finally, an important element that should not be forgotten in analysing the two conflicts is the role of Russian President Vladimir Putin. The central question focuses on the response from the EU to Russia's acts in 2008 and 2014, both conducted under Putin's rule. Treisman as well as Pavlosky put emphasis on Putin's role in both conflicts (Treisman, 2016) (Pavlovsky, 2016). Putin will often be mentioned in the following thesis: his role as President and Prime Minister of Russia has had a significant amount of influence on Russia's foreign policy.

It is clear that the topic of Russia versus the European Union requires research conducted from a large number of sources from both pro-Russian and pro-Western sides. Since the conflicts took place recently, the mainstream media and literature tend to give a biased view on the origin of the conflict, given the fact that EU governments have criticized the Russian government for years now. In order to answer the central research question, the EU, NATO and Russia need to be understood in their behaviour and motivations.

THEORETICAL FRAMEWORK

Several historical situations need to be taken into consideration and described in detail when analysing a conflict. This thesis rather evaluates historical content than political thoughts and/or ideas, which is why the existing knowledge described in the theoretical framework sums up historical facts. Firstly, a brief history of relations between Russia and (1) Georgia and (2) Ukraine are described in two case studies. Elements of the Soviet Union and WWII will be included. Secondly, the history and development of NATO are to be explained. When evaluating Russia and its foreign policy in Europe, one must include the role of NATO, since its enlargement is often used as an argument by scholars to justify Russia's behaviour. Thirdly, the official responses from the EU are to be summed up in order to make a comparison between the ones in 2008 and 2014. Finally, the relations between the EU and Russia after the imposed sanctions in 2014 will be further described in order to give more insight into the effects of the responses. The period to be analysed will be the years of 2015 and 2016. The final question gives insight in the future relations between the EU and Russia and gives an impression of Russia as a threat. It should be noted that the 'Results' section consists of five parts and the 'Analysis' section out of four. The analysis

compares and evaluates the sub questions. Therefore Part III and Part IV of the 'Results' section – the EU responses to Georgia and Ukraine – are combined in the 'Analysis' section.

METHODOLOGY

Given the fact that this dissertation questions the responses of an intergovernmental organization and involves the motives of a powerful nation, the pragmatic approach to research will be used. The pragmatic approach consists of several methods to be used when conducting research. Most importantly, sources from a wide range of scholars will be used to describe and interpret the historical content. As stated before, a conflict can only be analysed completely if it is described from both sides, to prevent a biased view. The conducted research will therefore consist of pro-European, pro-Russian and neutral literature.

What should be mentioned is the fact that the majority of Western/European media channels are portraying Russia negatively. From Russia's point of view, the Western governments are to be blamed for a lot of the existing tensions. The fact that only Dutch and English literature is used for this dissertation, may give a certain biased-view on the effects of the Russian invasion of Georgia and the annexation of the Crimea. The four people that have been interviewed are considered to be experts with a broad knowledge of relations between the West and Russia, although an interview with a pro-Russian scholar could have given another perspective on the topic of this thesis. Therefore it should be taken into account that the findings of this research are providing a vision on the conflict, which tend to be pro-Western. Understanding Russia's point of view is something that is taken into account. Mainstream Western media often portray the Russian government as evil, while experts and scholars are able to justify its behaviour. Therefore, the first two sub questions will give more insight in Russia's history and its motivations.

RESEARCH METHODS AND APPROACHES

The most important data to be collected concern the historical content. This thesis describes two transnational conflicts and the responses from the international community. Statistics and figures are not the main priority; facts and reports are in this case. Basic desk research and the reviewing of official reports will provide the thesis with a detailed overview of Five-Day War in 2008 and the annexation of the Crimea in 2014. Several scholars have published articles in scientific journals, which enables to write a trustworthy dissertation. Literature written long before the two conflicts took place will establish a framework of background information. This framework will consist of Russia's history with Georgia and Ukraine, the enlargement policy of the NATO Alliance during and after the Cold War, and a historical overview of relations between the EU and Russia.

Two case studies will provide the reader with a general idea of the Soviet Union, and Russian relations with Georgia and Ukraine. Research conducted among literature and news media channels will be the sources to be used. Official reports published by the EU and scientific articles written

by experts and scholars will explain (1) the official responses from the EU to the two conflicts and (2) the relations between the EU and Russia since the collapse of the Soviet Union and after the imposed sanctions in 2014. In order to gain more knowledge on Russia's motivations and the strategy behind the EU responses, the comments of four experts will contribute to the analysis section. Finally, all results will be summarized and further discussed in the analysis section, which will lead to a conclusion to the central research question. As mentioned in the literature review, research has to be retrieved from sources that give an objective and honest view on the facts of the two conflicts and the relations between the EU and Russia. There are plenty of articles and opinions concerning the Five-Day War and the annexation of the Crimea, and there is enough room for discussion on who would be to blame for the current state of world affairs. In order to do so, the origin and the aftermaths of the conflicts need to be analysed, which can only be done if both the EU and Russia is understood in their actions.

RESULTS

PART I: RUSSIA'S MOTIVATIONS TO INVADE GEORGIA (2008) AND TO ANNEX THE CRIMEA (2014)

As mentioned before, the history between Georgia, Ukraine and the Soviet Union should be taken into account in order to describe Russia's motivations to act in 2008 and 2014. The first part of the Results section describes the history between Georgia and Russia, and the history between Russia and Ukraine. Both case studies cover the 20th century and the development of Russia after the collapse of the Soviet Union. The two case studies should be seen as separated; they provide insight in the relation Russia has with the two countries independently from each other. After describing the post-Cold War period, the two conflicts will be described separately and mention Russia's motivations.

GEORGIA – RUSSIA CASE STUDY

The Republic of Georgia is located at an important crossroad: where Europe meets the Asian continent. Several centuries ago, Russia, Turkey and Persia fought for the possession of Georgia, and in the 19th century Russia annexed the whole country. Between 1801 and 1804, Georgia became part of the Russian Empire. Georgia is probably best known as the birth country of one of the biggest dictators in the history of mankind: Joseph Stalin. In the year 1918, Georgia declared itself an independent state, after which Russia invaded the country with the Red Army, and Georgia was absorbed into the Soviet Union. Back then, Georgia was part of the 'Soviet Socialist Republic', and one of the founding members of the Soviet Union (BBC News, 2016).

An important aspect of the history of Georgia is the rise to power of Stalin. Stalin became the leader of the Soviet Socialist Republic in 1929 and is known as a dictator in history. During his years as a dictator, he changed the Soviet Union to a worldwide superpower. Stalin created a five-year plan with the sole purpose to transform the Soviet Union into an industrial superpower. His government took control over the farming industry and he made sure nobody could stand up to his brutal regime: anyone with other ideas was sent to a work camp. It is said that around 20 million of Stalin's own citizens died under his brutal command, mainly by poverty or starvation. Stalin positioned himself as a personal hero in the Soviet Union; his statues were placed in several cities (including one in Georgia, which still stands nowadays), history books were rewritten, and several cities received a new name under his command. At the end of WWII, he had defeated Nazi Germany and had attended conferences with the Allied countries, although his violent ruling was something he did not abandon. In present day, Stalin is still seen as a hero by some in both Russia and Georgia (Hingley, 2015).

Although Georgia was one of the smaller republics of the Soviet Union, it was known to play an important political role. The climate was appealing, peasants and farms produced effectively, and hospitality was known to be a legendary part of the culture. In general, Georgia was one of the

wealthier republics of the Soviet Union (King, 2004). All of this started to change in the years before the fall of the Soviet Union in 1991.

THE FALL OF THE SOVIET UNION

South Ossetia and Abkhazia, two provinces in Georgia, have had several incidents and armed conflicts with the Georgian government the past three decades. In April 1989, two years before the Soviet Union would fall, the South Ossetia region demanded more autonomy and authority, which led to violence between Ossetians and Georgians. Peacekeepers from the Soviet Union were deployed to South Ossetia. Aspiration for total independence from Georgia started to increase the year after in South Ossetia, and violence continued between separatists and armed Georgians. It led to several hundred deaths and several thousand refugees.

When the Soviet Union finally collapsed, Georgia became the centre of ethnic conflict. Georgia took distance from Russia, and South Ossetia wanted to distance itself from Georgia. Both Abkhazia and South Ossetia did not want to be a part of Georgia, which was declared independent in 1991. Both provinces felt that Georgia became too nationalistic because of its independence. Russia used these conflicts to send peacekeepers to the regions. The violence and battles between Georgia and South Ossetia in 1992 gave Russia the opportunity to send troops, which was the first step to unravelling Georgia's independence (Malfliet, 1996). In 1992, South Ossetia voted in favour of independence, a referendum that was not recognized by the Georgian government (BBC News, 2016).

That same year, violence and armed conflict started to take place in Abkhazia too. This region wanted to be independent as well, and fights between Georgian armed troops and separatists from Abkhazia led to more tension in the country. In 1993, Georgia started a war in Abkhazia, with the purpose to prevent the Abkhazian separatists to follow the Ossetian example. South Ossetia had just beaten the Georgian army that same year, with some backup from irregular fighters from the Russian Federation. Georgia started a war, but was beaten shortly after it started. Another year later (1994), a ceasefire agreement was signed and 'neutral' peacekeepers from Russia were deployed. The neutrality of Russia is questioned, since Russia was actively involved in the fights and chose sides with those that fought the Georgian government. Russia has made use of the tensions, trying to prove that Georgia cannot function independently (Malfliet, 1996).

GEORGIAN PRESIDENCY

Eduard Shevardnadze, the last Foreign Minister of the Soviet Union, was the man that became president of Georgia in 1992, trying to restore integrity and trying to promote relations with Western countries (Walker, 2014). Georgian society received him as a hero, but he failed to fulfil his goals. The conflicts with South Ossetia and Abkhazia did not turn out positively for Georgia,

and the political system was seen as weak and corrupt. The difficult situation was inherited, but it would take a while before Georgia would become a modern country: in 2004, it was still consisting of parts without running water or electricity (King, 2004). Nowadays, the country has improved into a country with better living conditions (Van Ham, 2016).

Shevardnadze got the death penalty abolished in 1997, and in April 2000 he was re-elected as president. In 2001, under his presidency the Georgian government signed a peace agreement with Abkhazia, promising not to use violence anymore. Peace seemed to be achieved, but only three months later tension was back in the region. Armed troops from Abkhazia clashed with Georgian government troops. Russia used the conflict to accuse Georgia to harbouring Chechen rebels (who were involved in a conflict with the Russian government). The United States got involved by sending their armed special forces to Georgia for help. Shortly after, President Putin threatened with military action in Georgia if it failed to 'deal' with the Chechen rebels. Eventually, several Chechen rebels were killed or extradited to Russia (BBC News, 2016).

NEW TENSIONS WITH SOUTH OSSETIA AND ABKHAZIA

2004 was another important year in the history of conflict between the Georgian government and separatist troops. Abkhazia and South Ossetia strived for independence for several years, and in 2004 the South Ossetians had elections for their parliament, elections that were not recognized by the Georgian government. Georgia started a new war: an anti-smuggle mission took place in June that year (an action criticized by Russia, backing up South Ossetia), and several deaths were reported later, again because of armed violence between South Ossetian and Georgian troops. Shortly after, Abkhazia had presidential elections, won by Sergei Bagapsh, which received a response from the Georgian president (Saakashvili): autonomy for South Ossetia. It was rejected by South Ossetia, which demanded full independence instead. The years 2006 and 2007 are marked as years with a few smaller incidents: Russian gas supply to Georgia was stopped for some time, some Russian armed troops were arrested for espionage, and the South Ossetians voted for independence again, which was not recognized. A year later, the most recent war that got the attention of the rest of the world would take place.

2008: THE FIVE-DAY WAR

In the aftermath of the small incidents of 2007, a state of emergency was declared in Georgia. President Saakashvili was accused of corruption, protests occurred and the Georgian police fought with protesters who demanded Saakashvili's resignation. In January 2008 he was re-elected anyway. It would become the year that would be known in history as the year of the Russia – Georgia War. Tension started in 2008, when the Russian government stated to improve relations with Abkhazia and South Ossetia. The Georgian government responded by accusing Russia of

planning an annexation. A month later, 300 unarmed Russians were sent to Abkhazia to repair the railways. Georgia accused Russia of a military intervention (BBC News, 2016). On the 7th of August, Georgian armed troops left the capital Tbilisi and crossed into South Ossetia. The Georgian armed troops attacked Tskhinvali, the capital of South Ossetia. The Georgians failed to take the city, and were bogged down while trying to conquer the city (Friedman, 2008). The attack was a response from Georgia to several attacks executed by secessionists (an ethnic group in northern Georgia) (King, 2008).

On the morning of the next day, the 8th of August, Russian armed troops crossed into South Ossetia. They entered with heavily armed infantry troops, backed up by air support. Russia reacted to the Georgian violence on the night of the 7th quite fast, and experts and observers later stated that the Russian counterattack was planned days in advance and executed in a military professional way. 48 hours after the Russians executed their attack, the Georgian forces were defeated and retreated from South Ossetia. On the 10th of August, the Russian armed troops had taken over South Ossetia completely. The next day, the 11th of August, Russia attacked Georgia from two sides: from the South of South Ossetia to Gori, a Georgian city, and from Abkhazia, another province informally aligned to Russia. The Russian forces bombed military airfields and disabled the radars of the international airport of the capital, Tbilisi. The attacks finally stopped after this, the United States and the EU responded and started to interfere as mediators. The Five-Day war left hundreds of deaths, several thousands of refugees in shelters, and brought the relationship between Russia and the US and the EU to a low point (Friedman, 2008).

The Five-Day War has received much attention and several scholars have offered different views on the origin of the conflict and the motivations of both Georgia and Russia. It was the second time Russia used force against a former member of the Soviet Union (with Chechnya the first), and the Russian government states that its military operation met Western standards. Their main statement "If Georgia can break away from the Soviet Union, why can't South Ossetia break away from Georgia", should justify its acts of intervention, according to reports (Thomas, 2009). Putin stated later that the Five-Day War could be characterized as "Russia's version of 9/11" (Lefebvre, 2009). Fifty Russian peacekeepers were killed, which motivated Russia to send more military troops to South Ossetia. And although the operation to "enforce the peace" requires authorization from the UN, it is believed (by the Deputy Director of the European Institute of the Academy of Science in Russia) that Georgia knew this and therefore provoked Moscow by killing peacekeepers (Thomas, 2009).

On the other hand, the Georgian government stated that communications were intercepted, which concluded that the Russian government was moving into South Ossetia to disturb and prevent Georgia's plans in South Ossetia. The region of South Ossetia is not a country or territory, but was used by former KGB officials for economic purposes: to extend a gas pipeline to provide gas for South Ossetians (in case Georgia stops to provide gas to the area), which resulted in Russia's

interference (Thomas, 2009). Unfortunately for Georgia, Russia had gained air superiority against Georgia's air defense, plus the fact that Georgia's command did not work efficiently enough compared to Russia's (Lefebvre, 2009).

UKRAINE – RUSSIA CASE STUDY

With over 600.000 km², Ukraine is the second largest country of Europe. Russia, the biggest country, considers Ukraine as a “little brother”, since most Ukrainians are in fact Russians. The two countries share history for over 1000 years, both tracing back to the first East Slavic State. This state, called Kievan Rus in the 9th century, consisted of land that would nowadays stretch from the Baltic States to the Black Sea. Ironically, Kievan Rus was founded by Vikings, which indicates that Ukraine's history has been influenced by foreigners for quite some centuries. The Vikings, originally from Scandinavia, established the city of Kiev, the capital nowadays, and the country was converted into an Orthodox Christian kingdom, which served as an important milestone for the establishment of the Russian church in Eastern Europe (Bates, 2014).

In the 13th century, the Mongols from Asia conquered Kiev, and Ukraine was split up in several regions, all governed by different foreign powers. From the East it was ruled by Mongols, Western-Ukraine was ruled by Poland and Lithuania, and Russia had power over the northern part of the country. This division of the country endured for over 400 years, with each region enduring certain developments. It was at the end of the 18th century when the Russian Imperial Empire took over most of the Ukrainian country. In 1772, Russia, Austria and Prussia split up Poland: Western-Ukraine became part of Russia, except for the far west area around Lviv, which fell under control of the Austro-Hungarian Empire. It is said that Russia would never have been the powerful player it is nowadays, without the natural wealth provided by Ukraine as of the 18th century. In 1840, the nationalist movement of Ukraine was founded in Kiev, and the czars (pro-Russia) tried to eliminate the nationalist influence by banning the use of the Ukrainian language. The nationalist movement then shifted to Lviv, still under control of the Austro-Hungarian Empire (Zasenko, n.d.).

INDEPENDENCE

At the end of WWI, the Austro-Hungarian and Russian empires collapsed, and the Central Rada Council was set up in Kiev, after which Ukraine was declared independent as the Ukrainian People's Republic. The independence only lasted for three years, when Poland in 1921 invaded the new country. Western-Ukraine, which consisted of a third of the country, became part of independent Poland, and the remaining two-third was conquered by the Soviet Red Army (BBC News, 2015). As of 1922, the majority of Ukraine was part of the Soviet Union and called ‘Ukrainian Soviet Socialist Republic’. Fully incorporated into the Soviet Union, the Ukrainian

economy was stagnating and the majority of civilians were starving. In 1929, Joseph Stalin became the leader of the Soviet Socialist Republic. Stalin set up a five-year plan to change the Soviet Union into an important player, which had consequences for millions of people. Stalin and the communist regime forced farmers all over the Soviet Union to join collective farms, something that was rejected by Ukrainian peasants. This resulted in mass executions and millions of deaths by starvation (Bates, 2014), the so-called Holodomor, which lasted from 1931 till 1933 (BBC News, 2013). The years of 1937 and 1938 were known as the years of the great purges, in which around one million Soviet civilians were executed and up to an estimated 12 million were sent to labour camps. A high number of the people sent to labour camps were Ukrainian (Bates, 2014).

WWII

The Second World War was a bloody period, particularly for Ukraine. Nazi-Germany invaded the Soviet Union in 1941, but unlike as in Western European countries, the Germans at first were received as liberators, since they were seen as the ones that would fight the Soviet Union. Ukraine was caught in a difficult position, with the Soviet Union on one side and Nazi Germany on the other, while struggling for independence. Hitler had the Ukrainians work in slave labour, which made 2.5 million Ukrainians fight for Stalin's Red Army. Ukraine turned into a bloodbath, and around six million Ukrainian civilians died, of which around 2.5 million were Jews. In total, one sixth of the Ukrainian population died during WWII. During the war, Ukrainian nationalists were hoping for the Nazis to support their independence from the Soviet Union. This was the main reason for Ukrainians to commit 'treason'. The Ukrainian Insurgent Army, a group of partisans, tried to fight both Russia and Nazi Germany (Taylor, 2016). This shows another example of Ukraine's position between major powers in the past. When the war ended, Stalin deported thousands of Ukrainian civilians to Siberian prisons, charged with treason and collaborating with Nazi-Germans (Velychenko, 2007).

The Red Army had fought the Germans out of Ukraine in 1944. Stalin had sent millions to the Siberian camps, of which a large group came from the Crimea. The Crimean Tatars were all sent to Central Asia, the estimated number of Crimean civilians deported was around 200.000 (BBC News, 2015). When Stalin met with British prime-minister Churchill and American president Roosevelt at Yalta's Palace in February 1945 (the Crimea), the Soviet Union had conquered a large amount of land in Eastern Europe, which enabled Stalin to maintain power over the Soviet Union and the Eastern European countries (Velychenko, 2007).

DIVIDED SOCIETY & CRIMEAN INDEPENDENCE

During the war, Ukraine was a dangerous and deathly place in Europe. With millions of deaths under both Stalin as well as Hitler, the country had a lot to endure. With Nazi Germany defeated,

the Soviet Union annexed the remaining Western Ukrainian lands that were part of Poland in the past. For several centuries, Ukraine has been stuck between foreign influences and different empires: the Vikings and the Mongols during the middle ages, the Polish, the Lithuanian and the Russian powers took control over parts of the countries, and Nazi Germany and the Soviet Union changed Ukraine into a bloodbath during WWII. Ukrainian society has clearly been divided for centuries. After the end of WWII, Soviet Ukrainian citizens were divided into two camps: those who supported the Soviet system, and those who rejected it. Guerilla fighters from the Ukrainian Insurgent Army (UPA) and human rights activists were clearly against the Soviet system. Ukrainian communist groups were clearly in favor of the Soviet system, proud of the industry in southeast Ukraine. This area developed rapidly and became an important industrial region for the Soviet Union.

It was nine years after WWII, when the Crimean peninsula became part of Ukraine. The peninsula had several ethnic Russians living on it. It was Soviet leader Nikita Krushchev who made the unexpected decision to give the Crimea as a gift to Ukraine. Krushchev was born just over the Ukrainian border, in Russia, but considered himself a Ukrainian during his whole life. Under his command, the Autonomous Crimean Soviet Socialist Republic was created, which gave the Ukrainian Soviet Socialist Republic legislative control over the Crimea. The Soviet government felt that Ukrainian farmers would be more effective in farming than Russian ones, so water from the Russian Dnieper River was irrigated into the Crimean countryside (Plokhyy, 2015).

NEW TENSIONS: CHERNOBYL

As stated before, part of the divided Ukrainian society took pride in the industries the Soviet Union provided. Ukraine became strategically and technologically important for the Soviet Union, and one Ukrainian made it to Soviet leadership: Leonid Brezhnev. He was the successor of Nikita Krushchev, and was the Communist Party General Secretary from 1964 to 1982. Brezhnev, a metallurgy engineer, ruled for 18 years over the Soviet Union. The period of his ruling was marked as one that created stability within the Soviet Union, but also as the period which was marked as the highlight of the Cold War: Brezhnev did little to nothing to restore relations between the United States and the Soviet Union and it was seen as a period of stagnation (Taylor, 2016).

Until the 1980s, the Soviet Union had grown into a large high tech empire. In 1986, this era endured a disaster that would go into the history books as a cover up with negative consequences for the Soviet Union. A nuclear power plant in Chernobyl, north of Kiev, endured a flawed reactor, designed by the Soviet Union, with crucial mistakes made by the plant operators. The personnel operating the plant was not trained appropriately, and a steam explosion resulted into 5% radioactive was released, resulting in two immediate deaths the night of the disaster and 28 deaths the weeks after. Months later, 237 people were diagnosed with acute radiation syndrome. A lot of criticism and negative comments have been given to the Russian government, based on the lack of

security and safety, and based on the way the government tried to cover up the disaster. The Kremlin announced the disaster two days after the event, only after the Swedish government stated that radiation was detected in its own country. The cover up attempt by Moscow had a certain influence on Ukrainian independence aspirations. It had become a minority interest, but slowly the thought of independence became more popular in Ukraine (Taylor, 2016).

UKRAINIAN INDEPENDENCE

In 1991, the Soviet Union fell apart, and Ukraine voted for independence: 90% of the population voted in favour. Tensions with Russia arose, mainly about the Black Sea Fleet, which was harbored in the port of Sevastopol, the Crimea. Shortly after the collapse of the Soviet Union, a large group of Crimean Tatars (Ukrainians) moved back to the Crimea (BBC News, 2015). During the first years of independence, Ukraine suffered from an economic crisis, which made Kravchuck, the Ukrainian president who led the vote to independence, to resign. A pro-Russian candidate, Leonid Kuchma, who served as prime minister under Kravchuck, took over the presidency. The economy improved under Kuchma's leadership, mainly by reforming the economy on a large scale. Ukraine got a new democratic constitution, and received a new currency: the hryvna. Kuchma brought the inflation down. However, he received complaints from foreign companies: privatized companies would have been sold to Ukrainian ventures that had ties or connections of the president himself. As a result, Ukraine was called the third most-corrupt country in the world (Zasenko, n.d.).

THE ORANGE REVOLUTION

In 2001, Viktor Yushchenko was the Prime Minister of Ukraine. He was popular and respected in Western countries: he stood for economic reform, he wanted to invest more in Ukraine, and corruption had to be banned out of the government. Yushchenko was dismissed from the government in 2001 by a no-confidence vote, but would play a role in the Orange Revolution that would take place in Ukraine three years later.

In 2002, president Kuchma was accused of corruption, and an election resulted in a hung parliament. Mass protests were staged by the opposition, leading to tensions within the country. Authorities from the United States issued statements in which Kuchma was accused of ordering the murder on journalist Georgiy Gongadze and approving the sale of radar systems to Iraq. In November 2002, Kuchma replaced Prime Minister Kinakh with Viktor Yanukovych, someone who would play another important role in the years to come. He promised to improve living conditions for the Ukrainians and to improve ties with Europe. It was the same year that the Ukrainian government showed interest in joining NATO.

In November 2004, Prime Minister Viktor Yanukovych and opposition leader Viktor Yushchenko competed with each other for the Ukrainian presidency. The chances for Yushchenko, who enjoyed

support from the West, looked positive and hopeful. He gained 52% of the votes in the runoff election, compared to Yanukovych's 43%. Once the results were announced, it turned out that Yanukovych, who was known among the Ukrainian civilians as the favourite of the corrupt elite, had won by 2.5%. Western observers and media channels published statements in which corruption was mentioned. Under command of Yushchenko, a campaign was launched and thousands of people marched the street, protesting. The protesters demanded a change of government and to rule out corruption. The month after, Yushchenko came out on top after an election re-run. His rival, Yanukovych, resigned from the government, and Yushchenko was sworn in as new president in January 2005. The Orange Revolution was marked as the start of a change in Ukrainian society: people stood up to corruption collectively, with a satisfying result (Karatnycky, 2005).

It seemed that Western influence was finally able to reach Ukraine. For several decades, the country had been stuck between Western Europe and Eastern Europe, geographically and politically. Russia responded by cutting of the supply of gas to Ukraine over 'economic reasons' in the beginning of 2006. The supply was opened again in 2007, and stopped in 2009, the same year that Viktor Yanukovych, the pro-Russian candidate that had to step down during the Orange Revolution, would become President after all (BBC News, 2015).

NATO MEMBERSHIP

Both Georgia and Ukraine had limited military capabilities and internal problems, and were seen as failures to meet the NATO criteria (Bounds & Hendrickson, 2009). The NATO Bucharest Summit in 2008 was aiming for a new membership, which included Georgia and Ukraine. Although Georgia and Ukraine were not included in the Membership Action Plan, both countries were considered as potential members that could strengthen NATO's position in Europe. However, both countries failed to meet the NATO requirements, and it was decided that the countries would be able to apply for membership somewhere in the near future. The aspirations of Ukraine to become a NATO member caused certain tensions with Russia. Putin had warned before that NATO expansion was seen as a threat to Russia. Shortly after the NATO Bucharest Summit, Alexander Grushklo, Russia's Deputy Foreign Minister, stated that "Georgia's and Ukraine's membership in the alliance is a huge strategic mistake which would have most serious consequences for pan-European security" (Mearsheimer, 2014). Several Russian officials had told their fellow Western leaders on several occasions that NATO expansion into Georgia and Ukraine was considered unacceptable to Russia. Both the EU and NATO were expanding eastward, and this was seen as a problem (Mearsheimer, 2014).

MAIDAN PROTESTS

President Yanukovych promised during his very first candidacy to improve ties with the European Union and to work towards European integration. During his years as president, the EU and Ukraine held several talks concerning increasing trade and to work towards an Association Agreement. The talks began in 2008, but in 2013, President Yanukovych announced that the talks would be suspended, and it is said that he secretly had reached out to the Russian Federation to improve relations and trade with Russia, rather than with the European Union (Battsek, 2015). It is said that Yanukovych rejected the deal with the EU and accepted a \$15 billion Russian deal as counteroffer instead (Mearsheimer, 2014). When Prime Minister Azarov announced that 'the difficult decision had to be made to not sign the treaty', several hundreds of students marched the Maidan Square in Kiev to protest. It was the night of 30 November 2013, when the Berkut Special Police, a unit under command of President Yanukovych, started to use force against the protesting students. Footage showed several young people bloodily beaten. The response was overwhelming: tens of thousands of people gathered on Maidan Square in Kiev the next day. From Lviv, a city in West Ukraine, several thousands travelled to Maidan Square to join the massive protests. By the 1st of December, the estimated number of protesters at Maidan Square had reached around 100.000 (Kurkov, 2014).

The weeks following the first days of the protests, tension in the capital started to increase. People kept coming to Maidan Square to listen to community leaders and activists. Meanwhile, the Ukrainian government used several tactics to stop the protests as much as possible. Activists were kidnapped, leaders were attacked, and the crowd endured violence by so-called "titushkas", hooligans paid by the Ukrainian government (Bilals II, 2016). The Berkut Special Police attempted several times to clear the square with violence, resulting in several deaths. By February 2014, the number of deaths counted 77 in total, killed by the Ukrainian Berkut Special Police. President Yanukovych left Ukraine after the situation escalated, and fled to Russia. Olexander Turchynov replaced Yanukovych in a new, temporary government, an action considered illegal and thus not recognized by Russia (Diuk, 2014).

The so-called coup, as Russia described it, was backed and supported by the West. Several diplomats and government officials from Western countries flew to Kiev to help resolving the crisis, and Victoria Nuland (US Assistant Secretary of State) and John McCain (Republican Senator) would have participated in the anti-government demonstrations. US ambassador to Ukraine Geoffrey Pyatt called the first day of the Maidan Protests "a day of history books". The new Ukrainian government had become pro-Western and anti-Russian (Mearsheimer, 2014).

THE ANNEXATION OF THE CRIMEA

On the 27th of February 2014, the Ukrainian peninsula of the Crimea, which was part of Russia until Nikita Krushchev gave it to Ukraine as a 'gift' after WWII, was occupied and seized by 'green' forces without insignia or banners. The armed forces took control of several public buildings, airports, and the political institutions, while government officials were forced to step down. Russian law was implemented and so called "self-defence forces" executed their power over Crimean civilians. Putin issued an official statement in which he said that the Crimean people were mainly ethnic Russians, and now they were under the protection of Russia again. Although the action was criticized by many Western countries, Putin's statement cannot be called false: the majority of the Crimean civilians were in fact ethnic Russians. The majority of Crimean civilians received the action positively (Salushev, 2014). Putin had ordered Russian armed forces to take Crimea from Ukraine and to incorporate it back into Russia. The task was considered to be easy, given the fact that there were already several thousands of Russia's troops stationed in a Crimean port; Sevastopol had a Russian naval base. Another advantage was the lack of resistance: 60% of the people in Crimea were ethnic Russians, and as such welcomed the annexation (Mearsheimer, 2014).

The armed men entered the Crimea right after President Yanukovych fled to Russia. Ukrainian forces on the peninsula were surprised by the occupation and could not do anything against the Russian armed forces. The military leadership on the Crimea received an official order from Kiev not to use force against the men occupying the political institutions and government buildings. The armed forces surrounded the Crimean parliament, and pro-Russian government officials organised a referendum that would determine the future of the Crimea. Meanwhile, the Russian government sent more armed troops over the border into the Crimea, and the Ukrainian warships were blocked by Russian ships. In the referendum on the 16th of March, the majority voted in favour of joining Russia, something that could have been expected, given the fact that the majority of Crimean civilians were ethnic Russians. Russian President Putin made the annexation official two days later by giving a statement in which he said the action was executed "without a single shot fired and no human casualties". In his next speech he stated "Crimea to return home" (Yuhas, 2014). Putin's seizure of the Crimea has been strongly criticized during the last two years; experts call it "the most consequential decision of his 16 years in power" (Treisman, 2016), and "a reckless decision" (Pavlovsky, 2016). Several motives and analyses of Russia's annexation are given by several political scholars, most of them concluding that times of peace and cooperation seemed to have come to an end.

DONBASS REGION

In the aftermath of the annexation of the Crimea and the Maidan protests, a war started in Eastern Ukraine, where armed men started to attack and overtake police stations and municipal buildings all across the Donbass region. Some of the armed men performed with precision and experience, according to eyewitnesses. The armed men turned out to be separatists, fighting to overtake the region with a pro-Russian purpose: to be separated from Ukraine. It soon turned out that the separatists had ties to the Russian military intelligence agency. Before the Crimea was taken, Putin and the Russian government had stationed a large number of soldiers at the Russian-Ukrainian border. Civil groups and armed militias soon started to fight back in the Donbass region, and by May 26, 2014, the same day Poroshenko became the president of Ukraine, a large battle was fought at the Donetsk Airport, where Ukrainians achieved victory over the Russian separatists. A month later, Ukrainian military intelligence reported that about 40.000-armed Russian troops were stationed at the border (Fitzpatrick, Miller, Vaux, Weiss, 2015). The Donbass is still (2016) an area of continuous battles and every day soldiers are killed (Starink, 2016).

RUSSIA'S MOTIVES TO INVADE GEORGIA IN 2008 AND TO ANNEX THE CRIMEA IN 2014

In order to understand Russia's motives for the two conducted acts of force in 2008 and 2014, it is important to look back at the post-Cold War period and the relationships between Russia, NATO, the EU, and the West in general. Important factors to understand the military acts conducted by Russia are NATO enlargement, the expansion of the European Union eastwards, and the general division of power that changed after the fall of the Soviet Union. Finally, one fundamental element that needs to be included when describing Russia's behaviour of the past three decades is Putin, the Russian President who has been in power for more than 15 years. In the book *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests* (2009), the authors describe several changes in Soviet and Russian foreign policy throughout the 20th century. Both internal and external factors shaped the foreign policy. The factors vary from cultural to economic and geographical. During the Cold War, the US and the Soviet Union were determining the balance of power in Europe, or in others words, both great powers were trying to gain more influence and power than the other. This balance of power has influence over certain actions, like the intervention in weaker countries or the ability to start a war. Several influences are given that have determined the foreign policy of the Soviet Union and the foreign policy of Russia: a change in the structure of the international system, the development of military technology (nuclear weapons), the failure in the command economy, and the decline in Russian military capability (Donaldson & Noguee, 2009).

When the Soviet Union collapsed in 1991, most countries that were part of the Warsaw Pact wanted to liberate themselves and turn to capitalist liberalism (Klijn, 2011). The collapse came as

unexpected, and the Americans were celebrating their victory of the Cold War. As President Bush Senior announced: "By the grace of God, America won the Cold War" (Lukyanov, 2016). However, people were afraid the world would soon fall into war again, since about 15 of the former Soviet Republics would want to liberate themselves from Russia. The Soviet Union was too big to control and collapsed under internal pressure. Gorbachev was the former President of the Soviet Union, while Yeltsin became President of Russia, which caused rivalry. Countries like the Netherlands and England gave up on their colonies at some point in history: this had to be accepted, since the colonies were located at the other side of the ocean. But in the case of Russia, letting go of such an imperialistic empire, was difficult and painful, back then as it still is nowadays. The Russians blame the West for celebrating their victory: capitalism had won (Starink, 2016). Nowadays, the Russian government is acting like the West was happy to see the Soviet Union collapse, which was far from true, according to Laura Starink, former Moscow correspondent for Dutch newspaper NRC. "Everyone was afraid a new war would break out, several small former Soviet republics would all have to deal with their own problems". The collapse of the Soviet Union was inevitable: it was too big to rule, and the dismantling of the Soviet Union was put into process by Gorbachov and Yeltsin (Starink, 2016). "Most people forget who it was that actually dismantled the Soviet Union. It was Yeltsin himself who signed the papers – it was Russia itself. The presidents of Belarus and Ukraine signed too, but they wouldn't have done so without the signature of Yeltsin". According to Hubert Smeets, former Moscow correspondent for Dutch newspaper NRC and author of the book *De wraak van Putin* (Putin's Revenge), he asked Yeltsin, shortly before he became president: "What would happen with your country if Ukraine would pull out?" Yeltsin's response was: "So what?" (Smeets, 2016). As Laura Starink explains, it was important to Yeltsin to dismantle the Soviet Union: it would remove Gorbachev as leader of the Soviet Union and Yeltsin would become the first Russian President (Starink, 2016).

After the Soviet Union was officially dismantled, the former federal borders were turned into national borders. Russia had agreed to this. The Russians expected that a certain safety-structure would be created in Europe, something different than the end of the Warsaw Pact and the expansion of the European Union and NATO. No clear arrangements were made on paper, but the Russians were optimistic in the beginning. When the EU and NATO finally expanded, the reactions from the Russian side were negative and surprised. (Van Ham, 2016). As described in the book *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems and Enduring Interests*, most Russians saw NATO as an adversarial organization, and most preferred the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), since it was seen as more neutral in Russia. The Russian Federation was coping with the loss as a superpower, and the military expansion is described in the book as "rubbing the Russian nose in the Soviet system" (Donaldson & Noguee, 2009), which translates to reminding the new Russia of its loss in the Cold War.

In the years after the collapse of the Soviet Union, both the EU and NATO would expand. This changed the division of power in the world. Russia saw the EU and NATO expanding eastwards, plus the fact that Russia felt it was kept out of negotiations and dialogues. The collapse of the Soviet Union meant for Westerners a victory of the United States, while for Russia it meant the success of a never-ending U.S. campaign to keep Russia down. For centuries, Russia's security strategy was based on defence, and in the 1990s, it was not able to do anything about EU and NATO expansion and the collapse of its empire. Years before Putin, Yeltsin expressed several times not to be satisfied with the Western arrogance (Lukyanov, 2016). Putin became President of Russia in 1999, after serving two years as the Director of the FSB (Federal Security Service). Putin is far from a mysterious person: his history is known to the majority of the Russian people, but he has had a major influence on the current state of world affairs, and as Vyacheslav Volodin (policy aide to Putin) put it: "While Putin is there, so is Russia; once Putin is gone, so is Russia" (Pavlosky, 2016). During Putin's rule, the Russian government conducted the two military acts in 2008 and 2014. The invasion of the two breakaway regions in Georgia and the annexation of the Ukrainian Crimea show certain similarities, although the two should be seen as two separated conflicts, since both have been influenced by external factors.

According to Smeets, the Western countries have not made it clear in 1989/1990, how the former member states of the Warsaw Pact were able to create their own foreign – and defence policies. It has not been made clear what NATO's policy was towards possible membership of Poland, the Czech Republic and Slovakia. The so-called 'promise' that Russia mentions – not to expand NATO – has never officially been made. The promise was suggested by German Foreign Minister Hans-Dietrich Genscher and the NATO Secretary-General Manfred Wörner. These were suggestions, not official agreements. Western governments have defined the collapse of the Soviet Union as an ideological defeat of communism. This may make sense, according to Smeets, since the Cold War had lasted several decades, but the definition was too limited. The Soviet Union was a communist country, but it was also another word for the Russian Empire, which was created at the beginning of the 20th century (1917). The Soviet Union was one of the victors of WWII, as was concluded during the Yalta Convention. However, the end of the Cold War came as an ideological victory of the liberal democracy. The West has not admitted the fact that a colonial power had to decolonize, which was a big mistake. Although mistakes were made, the West and Europa have also tried to improve trading with Russia after the collapse of the Soviet Union. Europe set up several projects to help Russia change from a communist country to a democratic market economy (Smeets, 2016).

MOTIVES AND LEGAL BASIS TO INVADE GEORGIA

The Georgia-Russia case study provides certain historical aspects that are important to describe Russia's motives and reasons to invade the two Georgian provinces. Georgia was one of the wealthier republics of the Soviet Union (King, 2004), and the Georgians had tried to fight for independence for several times. After the fall of the Soviet Union, independence was finally achieved (Malfliet, 1996). Abkhazia and South Ossetia both wanted to be independent from Georgia, and from a strategic point of view, Russia backed these regions and maintained relations with the areas. This is part of a strategy that Russia has been using ever since: creating a sphere of influence (Mearsheimer, 2014). In 2004, Mikheil Saakashvili, a pro-Western candidate who studied in the US, became President of Georgia. He was actively looking to improve relations with both the EU and NATO and wanted to recover Abkhazia and South Ossetia. Russia, feeling threatened, advised South Ossetia to use its armed forces to provoke Saakashvili's attempts - NATO or EU membership is not possible when a country is facing internal problems, both military as economic (Mankoff, 2014). In April 2008, NATO membership for both Georgia and Ukraine were on the Bucharest Summit Agenda, and Putin made clear Russia's point of view: if NATO membership is on the table for those two countries, all bets are off. He stated not to agree with such enlargement options (Starink, 2016).

At the beginning of 2008, there were certain plans to make both Georgia and Ukraine part of NATO. This was, originally, an American desire since both countries were located at positions that could strengthen the organisation. Therefore, the United States wanted both countries to become NATO members. Both countries were accepted into the round process of dialogue – as Secretary-General Jaap de Hoop Scheffer said: “The question is not whether, but when”. In the end, membership was off the table. Forced by the governments of France, Germany and the Netherlands, a compromise was made to ensure Russia that the countries were not ready to become NATO members – maybe they never would. It was a consensus between European countries and Russia (Smeets, 2016).

Starink states that it is unlikely the two areas will be incorporated into Russia. The regions are not strategically located – they simply serve to bully the Georgian government. The Five-Day War could be seen as an act of bullying. Of the three trans-Caucasian countries, Georgia is performing better than the others. Saakashvili had to flee the country eventually, but he had improved the Georgian economy effectively. Georgia had become a democracy, although the process went slowly. The country has adapted to the EU rules and principles, although membership is not a realistic option for now (Starink, 2016).

MOTIVES AND LEGAL BASIS TO ANNEX THE CRIMEA

Russia and Ukraine share a long history of complex conflicts. Ukraine has been a country stuck between larger powers for centuries (Bates, 2014). Ukrainian independence was blocked twice already at the beginning of the 20th century (BBC News, 2015) and during WWII, Ukraine was a bloodbath due to the power of Stalin's Soviet Union and Hitler's Nazi-Germany. In general, the majority of the Ukrainian people is Russian, and Russia sees Ukraine as a "little brother". This includes the Crimean peninsula, which was given to Ukraine as a gift shortly after WWII, something Russia has always disagreed with (Plokhyy, 2015). Russians have always seen the transfer from the Crimea to Ukraine as a humiliating loss (Lukyanov, 2016). Russia feels that both the Crimea and Ukraine are related to Russia, which is why their independence after the collapse of the Soviet Union and Ukraine's desire to possibly join NATO and form an alliance with the EU feels like betrayal. The whole Orange Revolution and the backing of Yushchenko were seen as a Western complot, and as Putin stated in 2008 at the Bucharest Summit: Russia will not take it lightly when Georgia and/or Ukraine join NATO (Starink, 2016).

In 2014, Ukrainian President Yanukovych, who was known to have close ties with Russia, went back on his word to improve ties with the EU and signed a deal with Russia instead. Putin had pressured Yanukovych to step away from the EU deal for an obvious reason: Russia had warned NATO and the EU not to enlarge eastwards, and intervention was needed to stop another former Soviet republic to drift out of Russia's influence. Russia feels that former Soviet states in Eastern Europe are not fully sovereign and the Russian government still controls them (Mankoff, 2014). Russia had pressured Yanukovych for both economic and military purposes. Putin had tried to set up a Eurasian version of the European Union – with other former Soviet states like Azerbaijan, Armenia, Belarus – and Ukraine was needed for this plan. Closing an association agreement with the EU would destroy Putin's plan (Starink, 2016). Military, NATO membership for Ukraine had been an enormous issue. As Alexander Grushko, (Russian Deputy Foreign Minister) had said in 2008: "Georgia's and Ukraine's membership in the alliance is a huge strategic mistake which would have most serious consequences for pan-European security", and Putin had added that membership for the two countries would be a "direct threat to Russia" (Mearsheimer, 2014).

The Russian government has accused mainly the United States' government to consciously influence the Maidan protests – several American politicians had been seen in the protests and had openly spoken about their desire for Ukraine to improve ties with both the US as Europe (Mearsheimer, 2014). The annexation of the Crimea was a response from Russia since it felt like its sphere of influence was threatened by the association agreement with the EU and the expansion of NATO. The Russian Black Sea Fleet was stationed in Sevastapol, and taking "back" the Crimea insured its safe heaven. By taking back the Crimea, Putin and Russia showed both the EU and

NATO that Russia was back to power and deserved respect as a world power (Treisman, 2016). Yanukovych was a friend of Russia, and this departure from Russia because of the protests hurt Russia, it could be said that Putin felt disappointed, since their shared history (Starink, 2016). Putin's move onto the Crimea is described as a spontaneous move that wasn't planned in advance; it appeared to be "an improvised gambit, developed under pressure" (Treisman, 2016). The annexation is called "a reckless decision" and an action that "involved a precisely planned military operation which lacked coordination" (Pavlovsky, 2016). NATO expansion and EU enlargement were known issues as of 2008 already, but the ousting of Yanukovych could have been the final straw for Russia (Lukyanov, 2016).

Putin's administration's claim is that the green armed men that occupied the Crimean public buildings were not working for Russia – the men weren't wearing any kind of insignia and were acting as separatists. Russia's claim has always been that its intervention was meant to protect Russian citizens. As Putin noted in 2014: "Millions of Russians and Russian-speaking citizens live and will continue to live in Ukraine, and Russia will always defend their interests through political, diplomatic, and legal mean" (Mankoff, 2014). Putin had ordered the green armed men, who were Russian soldiers, to take the Crimea, which he knew was an easy task, given the fact that the majority of the population were ethnic Russians (Mearsheimer, 2014). Putin claimed that the Russian government was acting to protect the ethnic Russians in the Crimea, because if Russia wouldn't, an enormous massacre would take place (Starink, 2016). Putin later clarified, in 2015, that he had ordered the intervention to protect the Russian population from Ukrainian nationalists. Another clarification was that he had to respect the right to self-determination of the Crimeans – they wanted to be part of Russia again. Putin had sent Belaventsev (aide to Russian Defence Minister) to the Crimea to judge the political situation. Shortly after his arrival, he persuaded the Crimean Prime Minister to step down, who was replaced by an old Communist, Leonid Grach, an old Soviet friend of Putin. The days following, a referendum was proposed to be held on the 25th of May, asking the Crimean residents to vote for the Crimea to be "a self-sufficient state" – if the region should have more autonomy but to remain in Ukraine. On the 1st of March, the date was changed to the 30rd of March, and on the 6th of March, the date was changed earlier again. The question was also changed: "Do residents support the unification of the Crimea with Russia instead of support for autonomy within Ukraine?" (Treisman, 2016) The weeks following, Crimeans voted for the region to be part of Russia, after which Putin stated "the Crimea to have returned home" (Yuhas, 2014).

With the annexation of the Crimea, Russia tried to create a "pocket of resistance", one of the reasons is to make NATO membership impossible: a country cannot become a member when it has to cope with an internal conflict. By annexing the Crimea, Russia also destabilized Ukraine as a

country. All together, the annexation was a reaction to the collapse of the Soviet Union and an attempt to keep Russia's sphere of influence intact. By annexing the Crimea, Russia wants to block Western influence through organizations like the EU and NATO. Laura Starink believes a strategic plan to annex the Crimea already existed before the Maidan protests took place – it was already a point of discussion shortly after the Soviet Union collapsed. Years later, Putin is on a mission to give Russia the place in the world it deserves (Starink, 2016). To truly know the right answer, may be difficult to find out, according to Peter van Ham, Senior Research Fellow at the Clingendael Institute. The EU Association Treaty could have played an important role – but it is probably a combination of events. The plan to annex the Crimea already existed, but because of Yanukovych's fall after the Maidan protests, action had to be taken. Russia wanted to prevent Ukraine from becoming part of the Western sphere of influence. Ukraine would become some sort of colony for the EU, something that would truly be unacceptable. Besides the issue with the EU, the Black Fleet, harboured in Sevastopol, is another important element. Russia had leased the Fleet until around 2040 – as stated in an official legal document. With Ukraine joining NATO, the access to the Black Fleet and other international waters would disappear (Van Ham, 2016). "I think the Association Agreement with the EU should be seen as separated from the annexation of the Crimea", as Smeets states. "The Association Agreement of the European Union is economically of great importance, since Russia wants to create some sort of alternative to the EU: the Eurasian Union. Without Ukraine, this plan is a failure from the start. But I think the Crimea is a combination of fear: the issue with the Black Fleet, which would not be located in Sevastopol anymore. Something else of importance is that hardly anyone within Russia sees the Crimea as Ukrainian territory. I think the Association Agreement is a social-economic conflict of interest. This has now turned into something with an ideological meaning, by the fact that Putin has claimed that a fascist coup took place in Ukraine, something he still holds on to today" (Smeets, 2016).

PART II: NATO ENLARGEMENT

In order to understand the tensions between Russia and the EU and NATO, one must closely look into the history of Europe and the post-war era. After WWII, Europe was broken and divided, and the post-war era after the biggest conflict in the history of mankind developed into a time where many international organizations were created. When The Soviet Union fought Nazi Germany, its victory on the Eastern Front was seen as the first Russian victory in a European War since the time of Napoleon (Klijn, 2011). The overall image of the Soviet Union had improved and Stalin was admired by Western leaders and seen as the man who defeated the Nazis. The image was the opposite of what Western governments thought in the beginning of the Soviet Union: when the Soviets came to power in 1917, it took 15 years before the American government recognized the Soviet Union as a state (King & Heidelberger, 2016). The era of Stalin's regime is known as Russia's most un-European experience, since there was minimal interaction between the Soviet

Union and West-European countries and rivalry started to build up between the East and the West (Klijn, 2011).

Shortly after Russia annexed the Crimea, Putin stated that the military act conducted by the Russian Federation was meant as a response to a promise broken by NATO. Putin had stated in 2014 that NATO had made a promise in the mid-1990s not to enlarge beyond the borders of a reunified Germany. Russia's behaviour is described as a strategy of defence in order to prevent Ukraine from joining NATO and the association with the European Union (Ruhle, 2014).

NATO & WARSAW PACT

Several years after WWII, the North Atlantic Treaty Organization was formed in 1949 as a response to the territorial expansion of the Soviet Union. As Ernest Bevin (British Foreign Secretary back then) said in 1947: "The Soviet Union will not deal with the West on any reasonable terms in the foreseeable future (...) the salvation of the West depends upon the formation of some sort of union, formal or informal in character, in Western Europe, backed by the United States and the Dominions – such a mobilization of moral and material force will inspire confidence and energy within, and respect elsewhere" (Medcalf, 2005). The Americans had rescued the West-European countries from Nazi Germany and clearly wanted to safeguard military security in Europe. NATO was founded as an intergovernmental military organization and would commonly defend its members of an attack or military conflict from the Soviet Union or another opponent. The Treaty also represented collaboration between the American government and West-European countries, and as Lord Ismay (first NATO Secretary General) put it: "NATO is meant to keep the Russians out, the Americans in, and the Germans down". The NATO treaty was first signed by 12 states (United States and Canada and ten European countries). The most important condition of NATO was put into article 5: an attack on one is an attack on all (Medcalf, 2005).

Meanwhile in the Soviet Union, the Russians were grieving the death of their leader, who died in 1953. Several politicians tried to maintain the division of power, but politics started to change when West Germany became a member of NATO. Soviet leader Nikita Khrushchev proposed the Warsaw Pact as counterpart to NATO. The Cold War had started by this point already, although Khrushchev stated in 1956 that he was aiming for peaceful coexistence between capitalist and communist states. Soon after the creation of the Warsaw Pact, Khrushchev's government created economic reforms and welcomed international trade and cultural exchange. Meanwhile, communist rule was spread in the East-European countries under the Warsaw Pact, which provoked rebellion in Hungary and Poland. The order was soon restored when tanks were sent and thousands of civilians were killed, resulting in criticism from the West (Klijn, 2011). The Cold War took 46 years in total. The communist Soviet Union on one side, and the Western countries on the other.

The Cold War was mainly about the distrust and intelligence gathering between the American government and the Russian government, which mostly took place in Europe. America and the Soviet Union were both in the possession of nuclear weapons, which were never used. The Cold War therefore got its name: it never came down to a military conflict between the Soviet Union and the United States (King, 2016). During the Cold War, NATO expanded its membership from 12 founding members to 16: Greece, Turkey, West Germany and Spain (Medcalf, 2005).

THE FALL OF THE SOVIET UNION

The Soviet Union collapsed in 1991 due to economic stagnation and internal pressure. For several years, the economy was doing reasonably well: the 1960s and 1970s resulted into major profits from the export of oil and energy, although the corrupting Soviet Union was suffering: the economy was falling into a recession in the 1980s. The nuclear arms race resulted into a severe total economic recession, and during Soviet Leader Mikhail Gorbachev's leadership, foreign policy was subordinated and East European leaders were left to their own. Cuts were made in the Soviet military, and the army was pulled out of Afghanistan. It is said that Gorbachev's economic reforms have contributed to the failure of the Soviet Union (Klijn, 2011). The Soviet Union collapsed under several aspects of internal pressure: political, economic, and ethnic. The system was ineffective, the leaders were not in touch with their citizens, and the recession was beyond saving (King, 2016).

In 1991, the Soviet Union collapsed: dissolution of the Warsaw Pact, dismemberment of the East-European countries, and the dissolving of the Soviet Union by the leaders of Russia, Slavic Republics, Belorussia and Ukraine under new Russian President Yeltsin. The years to come after 1991 were known as most painful for Russia: the Iron Curtain fell, communism was replaced by capitalism, and the communist ideology was out of favour, and the democratic market liberalism was taking over former Soviet states. The USSR split into 15 independent republics and had brought the communist system down (King, 2016).

To understand the political situation of 1990, it is important to clarify what Putin meant in 2014 when he talked about the so-called 'promise' made by the West. Gorbachev's reform policies turned out to be ineffective and were not controlled by the Soviet government, the Baltic States called for independence, and Eastern and Central European countries were showing signs of revolution. And although the Soviet Union was still standing in 1990, the Central and Eastern European countries in the Warsaw Pact were not aiming for NATO membership, but "a dissolution of two blocks" (Ruhle, 2014). Membership wasn't a considered option (yet), and the US government was worried that NATO membership wasn't something that was highly desired by European countries.

NATO POST-COLD WAR

During the Cold War, the concept of shared democratic values and institutions were developed among the NATO states; states with shared interests and a common goal. When the Soviet Union fell, the role of NATO was questioned. The sole purpose why NATO was founded was to withstand the Soviet Union, the danger that was falling apart in 1991. When the Soviet Union fell and the Cold War was over, NATO adapted its management and peacekeeping operations principles. Before, NATO fell under authority of the UN, but it became a self-authorizing force in 1991. This meant that NATO was able to make more important decisions of military security of its own, instead of reporting to all the UN member states. Another change NATO made was a geographical one: the organization would be able to operate outside the territories of its members. The NATO principles therefore changed from European defender to global military superpower. The European Union developed 'pillars' for further cooperation, one of which consisted of 'European Security and Defense Identity', which increased the capabilities of EU member states that were part of NATO. The EU and NATO started to cooperate more effectively than before through shared capabilities, policies, and agreements (Medcalf, 2005).

THE NEW RUSSIA

The years after the fall of the Iron Curtain came with democratic revolutions in Central and Eastern Europe. Since democracy and capitalism took over the communist countries, the role of NATO was questioned. The threat in Europe had become significantly less and a military invasion from Russia did not seem as a big threat to the Western European countries. Although the West saw this change as positive, it was decided that NATO should not be disbanded. The new Russian leader Yeltsin, who came to power right before the fall of the Soviet Union, tried to convert the new Russia from the state control of the communists to a free market (King, 2016). Yeltsin and his new government tried to corporate with the West, an attempt that did not work out not successful.

At the end of 1993, Yeltsin was losing popularity when Vladimir Zhirinovsky – from the "Liberal Democratic Party", who was described as quasi-fascist (Klijn, 2011) – achieved the second place in national elections. The West was worried, and several American campaign experts, Russian business leaders and media outlets, combined forces to keep Yeltsin in power. The Western world seemed satisfied when Yeltsin was entering his second term, only to respond shocked when Russia was falling under increased authoritarian rule. In 1999, Yeltsin had launched a military campaign for the second time in Chechnya (an area with Muslim rebels) when Yeltsin resigned and the presidency was taken over by a power that would last until present day: Vladimir Putin.

NATO ENLARGEMENT

By the time the Cold War had ended, NATO had 16 member states. During the era of the Cold War, NATO had only expanded its membership to Spain in 1982 and to the reunited Germany in 1990. It wasn't until the Soviet Union truly collapsed that NATO expanded. The extension of membership to sovereign states is not closely linked to the post-Cold War period. Article 10 of the Treaty states the following:

“The Parties may, by unanimous agreement, invite any other European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area to accede to this Treaty. Any State so invited may become a party to the Treaty by depositing its instrument of accession with the Government of the United States of America. The Government of the United States of America will inform each of the Parties of the deposit of each such instrument of accession” (Nato.int, 2016)

What the Treaty basically says, is that any European country could join NATO if the principles and objectives of the aspiring country are the same as NATO's. Countries that have aspirations to join could be invited to join by the North Atlantic Council. As NATO puts it: “NATO's door remains open to any European country in a position to undertake the commitments and obligations of membership” (Nato.int, 2015). This is a statement that was published. However, it is important to look at the enlargement process after the end of the Cold War, since the biggest enlargement rounds took place shortly after the fall of the Soviet Union.

The end of the Cold War came paired with the end of communism in Europe. For many former Soviet states, joining Western institutions as NATO or the EU was a priority. The East and Central European countries had just been released from the communist system, so becoming part of the Western capitalist society seemed like an obvious choice. Obviously, joining the EU was an aspiration that made more sense: war and military security were not the most important priority, a stable capitalist market was. The existing EU states were afraid that they would lose out to the Eastern and Central States (lower costs of labour), paired with the fact that the EU had quite a few internal issues to deal with due to the Maastricht Treaty, which made membership for the EU not the first step to take. NATO enlargement therefore got more attention in Europe (Medcalf, 2005). In the first month of 1994, NATO officials met in Brussels and enlargement on NATO was officially on the agenda. A year later, the *NATO Study on Enlargement* was published and provided clear goals and objectives for the enlargement process (Nato.int, 2008).

The NATO Enlargement study basically explains the principles of enlargement and NATO's long-term goals. Democratic reform, military security, and stability through cooperation of member

states are the main principles described in the Enlargement Study. Since the Cold War had ended, NATO stated to aim for good relationships within Europe, including Russia. More importantly: NATO specifically stated that the Alliance was looking to expand its membership in Europe. In other words: the Alliance had to become bigger, and was going to be pursued actively, despite Russia's objections. The Russian Federation saw NATO's expansion as a threat, since former Soviet states would possibly become part of the Western Alliance (Medcalf, 2005).

NATO-RUSSIA FOUNDING ACT (1996)

The North Atlantic Council met with US President Clinton and Russian President Yeltsin to sign a 'Founding Act on Mutual Relations'. The Act was signed a year later in Paris (1997). It stated that the Russian Federation would participate in the Partnership for Peace programs. During the meeting in 1997, several aspects of the Cold War were mentioned, but mainly the Act was meant to "develop a new chapter of Euro-Atlantic security" (Nordquist, n.d.).

ROUND ONE (1999)

The first countries to become prospective members of NATO were the Czech Republic, Poland, and Hungary. None of the three countries has ever been a member of the Soviet Union, and their membership did not seem to be a threat towards Russia. These countries were part of the Warsaw Pact and in the Soviet sphere of influence. Slovenia was another aspiring country, although the other three countries had experienced more political and democratic development. All three weren't experiencing any military or security threats, and seemed ready to meet the membership criteria of the Alliance. Bulgaria and Romania were also considered as potential members, but both were dealing with political reforms, which made both unable for the moment. It was two years later (1999), in Washington DC, when the Czech Republic, Poland, and Hungary officially joined NATO (Medcalf, 2005).

MEMBERSHIP ACTION PLAN

In order to continue enlargement and to provide more information to the world, the Summit in Washington was used to publish an action plan in which more specific details were mentioned. Several topics were discussed, which served as aspects prospect countries had to consider: political/economic, peacefully handling disputes with other nations, democratic control over the military, and the promotion of stability and liberty. The plan was published to guarantee future members would be fully ready to meet NATO's criteria. Overall, the MAP is meant to serve as a program of assistance and advice from NATO to prospect members (Nato.int, 2015).

ROUND TWO (2004)

The first round had not only served as enlargement: it gave NATO a clear assessment whether the countries were performing according to the criteria and principles of the Alliance. Since military and political principles were described in the Enlargement Study, it enabled NATO to assess whether the countries acted upon the rules assigned to them. It is required for inspiring members to be able to contribute to the overall progress of NATO as an organization. Aspiring countries should not just benefit, but contribute just as much.

There were certain influences that made the NATO members to take some time in-between the first and the second post-Cold War enlargements. The aspiring countries for the next enlargement round were still facing certain challenges to deal with. Criteria and principles were set for the new members of the first round, although it required a few years in order to evaluate if the enlargement round was successful. And more importantly: how would a new enlargement round affect the relations between NATO and Russia? The Russian Federation had already stated to disagree with NATO's expansion eastwards. The Baltic States were prospective countries, plus the fact that the other aspiring members would bring NATO even closer to Russia's borders (Medcalf, 2005).

Although Russia had raised concerns on enlargement, NATO found it inevitable to proceed with a second round of expansion. The Alliance wasn't ignoring the issue with Russia completely; it was important to figure out a way to enlarge without damaging the relations with the Russian Federation. Expectations were that the second round of enlargement would be rather smaller compared to the first one. It turned out to be the opposite. A few external factors changed the enlargement round completely. Firstly, 9/11 occurred, which changed the world in an unbelievable way – terrorists had attacked the US, and military security was needed harder than ever. Prior to 9/11, NATO entered Afghanistan (on invitation) to fight the Taliban who harboured Al Qaida, followed by the 'search' for WMD's in Iraq. Secondly, US President Bush stated in 2001 that the US was in favour of a vast expansion of NATO. Thirdly, the relationship between Russia and NATO improved slightly due to 9/11: the world had found a common enemy in terrorism (Medcalf, 2005).

These three situations had a direct effect on the enlargement round of NATO. Military security and transnational alliances were needed more than ever, which made the need for more NATO members stronger. When the Prague Summit in 2002 came closer, the Membership Action Plan showed that the Baltic States were best suitable as new members for NATO: all three countries showed political stability and military control. The Baltic States had been part of the Soviet Union, but the relations between the Russian Federation and NATO were at good terms. Slovakia didn't make it through the first enlargement round, and was now a more suitable candidate, due to several

improvements that were made. Bulgaria and Romania, two Central European countries, had failed to become members of the European Union, and NATO saw their inclusion in the Alliance as a strategic choice, given the fact that both countries had created more stability in their countries. Several former Yugoslav countries failed to be even considered as prospective countries, given the ethnic conflict and civil wars lasting for several years already. Enlargement round two turned out to be the biggest so far: seven aspiring countries ready to enter the NATO Alliance. After the Prague Summit, the enlargement round became known as the “big bang” (Metcalf, 2005).

In 2006, NATO officials decided to add Serbia, Montenegro, and Bosnia-Herzegovina to the Partners for Peace Program. The three states had been part of Yugoslavia and offered to strengthen NATO's geographical position. The three aspiring members had more to offer than Croatia at that point, although this country had less baggage from the Balkan Wars. Georgia, a former Soviet state, was considered as another potential member, but was afflicted by wars and hostility from and towards Russia. Georgia's geographic position was distant from NATO, but Georgian leaders had expressed an interest in Alliance membership. That same year, in 2006, Russian Minister of Defence Sergey Ivanov accused NATO of providing illegal weapons to the Georgian government. It became clear to NATO that Georgia wasn't a stable ally. And in the aftermath of the Orange Revolution in Ukraine, NATO had raised questions to membership of another former Soviet state. President Yushchenko and Prime Minister Yanukovich had already participated in talks with NATO about possible membership before 2004, but Ukraine had enough internal issues, referring to the aftermath of the Orange Revolution. A year before the NATO summit in Bucharest would take place, the United States Senate approved NATO expansion to Albania, Croatia, Georgia, Macedonia, and Ukraine. The target date was 2008, when the Bucharest Summit would take place. NATO had not included Georgia and Ukraine into the Partnership for Peace Plan, while the others – Albania, Croatia, and Macedonia – were included in 2002 already (Peterson, 2007).

BUCHAREST SUMMIT

In 2008, the NATO summit in Bucharest focused on membership for several new countries: Albania and Croatia, both considered being included in a next enlargement round, and Georgia and Ukraine, considered for membership on the long run. Albania and Croatia were already included in the MAP, Georgia and Ukraine weren't. Albania and Croatia had made important steps towards military modernization; Albania had purchased a significant amount of military equipment to improve its armed capacity, and Croatia had focused on territorial defence issues, which would make an important contribution to the Alliance. Both countries would be able to make a great contribution to global security operations. Several NATO states had expressed concerns about enlargement in the Balkan area, although during the Bucharest summit, most states saw Albanian

and Croatian membership as a positive contribution – both countries had made significant defence reforms. In 2009, both countries were officially welcomed into NATO (Garett, Hendrickson, Polak, 2009). Both Georgia and Ukraine had received considerable attention at the summit, given the fact that certain NATO allies pushed for membership. It was agreed that the countries would become members at some point, although both were not ready for membership at that point. Ukraine was struggling with internal problems, as did Georgia. Reports showed that Georgia had coped with several military issues (not the war with Russia, which would occur later that year after the summit), and was not ready to meet the standards of the Study of Enlargement. Limited military capabilities and on-going challenges in relations with other states were seen as failures to meet the standards (Bounds, 2009).

The Bucharest Summit was an important event in the history of relations between Western countries and Russia. The first real tensions concerning Russia and Georgia and Ukraine started during this NATO summit. During this summit, membership for both countries was discussed and turned into clear warnings from Putin. The American government wanted both countries to become members – both Georgia and Ukraine were located at strategic positions, and NATO could expand its membership with countries to strengthen its position. It could be said that the American desire for these countries to join was to strengthen the position of NATO. Putin then made a clear warning: if Georgia and Ukraine are becoming prospective members, you will have a problem with Russia. NATO then changed its policy towards Georgia and Ukraine (Starink, 2016). Under the influence of the US, France, Germany, and the Netherlands finally compromised by stating that the countries were not fit for membership (Smeets, 2016). It was, in the end, the US that pulled the strings – the country has been the most powerful state within NATO since it's founding.

PART III: THE EU'S RESPONSE TO THE FIVE-DAY WAR

The EU maintains relations with fellow European countries without EU membership through the European Neighbourhood Policy and the Eastern Partnership (European Union External Action, n.d.). Georgia and the European Union have had a strong partnership since 1992, shortly after Georgia became independent. Georgia has received financial support and economic aid from the European Commission from 1992 to 2004, amounting over to €400 million. In 1999, a new collaboration was established between Georgia and the EU: the Partnership and Cooperation Agreement (Tagliavini, 2009). The agreement clarifies the political and economic relations within the EU framework. The EU and South Ossetia had a few projects in the past, and since 2004 both Abkhazia as South Ossetia have been working with the EU to pursue financial rehabilitation programs aiming for stabilization (Tagliaviani, 2009).

Since the European Union consisted of 27 member states in 2008, responses within Europe on the Five-Day War were divided. Europe is part of a large history of conflicts among countries, which results in divided opinions and views on something as guilt when looking at a war or conflict. It is said that the war in Georgia has divided the European Union rather than uniting it. Certain member states (France, Germany) placed guilt with Georgia for provoking the conflict, while former countries from the Warsaw Pact – the Czech Republic and Poland of course pointed the finger to Russia. It became clear shortly after the start of the war that EU member states had different views on the war, although the European Commission came with an official policy to end the fighting in Georgia. French President Sarkozy was holding the rotating EU Presidency and was acting as mediator between Georgia and Russia in order to end the armed conflict peacefully (Valek, 2008).

Sarkozy was known to have close ties to Russia. When Putin's presidency term was over, Sarkozy was the first one to congratulate new Russian President Medvedev (Kasparov, 2015). When the Five-Day War started, Sarkozy had been the president of France for a little over a year. A year after his election, he had to act as President of the EU, and he stepped up his efforts to find a solution to the Georgia-Russia conflict. He and several other Western leaders had been in contact with both Putin and Medvedev shortly after the fighting started, and Sarkozy sent his foreign minister to Tbilisi to be his eyes and ears on the ground, while he met with Medvedev in Moscow to stop Russia's military operations in Georgia. It was considered to be a duty of the international community to act as mediators between the fighting parties (Fischer, 2008). "At the time it was an attempt to make Russia uphold international rules", stated Max Bader, Professor of Russian Studies at Leiden University. According to Bader, the idea was to give Russia the idea that it was still a part of the international community, and the fact that Sarkozy was on good terms with Putin and Medvedev, was convenient at the time. The idea was not to be on bad terms with Russia, although it could be said that a more strict approach with stronger sanctions may have been more effective (Bader, 2016).

During the Five-Day War, the EU was obliged to give an official response and to come up with an official policy, which would serve as a solution to the armed conflict. Former Soviet states and Central European countries – the Czech Republic, Estonia, Lithuania, and Poland – criticized Russia for its effort for more influence in Europe and its military acts. Western EU member states – France, Germany and the UK – put blame on Georgia for provoking the conflict with the Russian Federation. The Western countries saw it as unfair to single out Russia, while the Central European and Baltic countries saw the situation in Georgia as 'the first domino': there would be a second time – Russia had questioned Ukraine's territorial integrity before. Although there were several views on the origin of the conflict, the EU reached sufficient consensus in order to come up with an official policy, which was finally proposed by Sarkozy to both Georgia as Russia. Sarkozy

negotiated a cease-fire agreement between the fighting parties to halt fighting immediately. After the first talks, Sarkozy kept talking to both sides to fully reach peace and to withdraw the Russian troops from the two Georgian regions (Valek, 2008). Georgian officials signed the ceasefire deal first, as it was proposed by European diplomats, after which Russia followed (Fischer, 2008).

Sarkozy and Medvedev came to an official agreement, referred to in political journals as “The Six-Point Agreement”. It was the EU's duty to respond with a clear strategy in order to maintain a secure and stable situation in Europe (Leonard, Propescu, Wilson, 2008). The Six-Point Agreement consisted of six clear objectives:

- No resort to force;
- A definitive halt to hostilities;
- Provision of free access to humanitarian assistance;
- Georgian military forces must withdraw to the places they are usually stationed;
- Russian armed forces will retreat back to their borders. Peacekeeping forces will be used to implement additional security measures in Georgia;
- Opening of international discussions on security and stability modalities in both Abkhazia as South Ossetia;

(Directorate General of Human Rights and Legal Affairs, 2009).

Sarkozy went to Moscow and Tbilisi on the 12th of August, where the agreement was created on short notice. Most importantly, the agreement was meant to end the hostilities and to withdraw forces. Although the agreement seemed to include clear arrangements, Sarkozy received criticism from his Estonian, Latvian, and Polish counterparts. The three Presidents claimed that the treaty failed to mention the need for Moscow to respect the Georgian borders: nowhere in the arrangement something is mentioned about Georgia's territorial integrity. EU officials from the three countries argued that the agreement would be too vague. Another point of critique concerned the mention of the Russian peacekeepers: they would stay in Georgia to “pursue security measures”, although it is not specified what those security measures would be to Russia. Apparently, the Finish Minister of Foreign Affairs (Alexander Stubb) had earlier drafted a more suitable version with clearer points, but this text was put aside for unknown reasons (EurActive, 2008).

The Russian government refused to pull its forces from the field. Russia stated its forces would retreat once Saakashvili would sign the agreement. The response from the US was that Russia had to honour the agreement and to stop ‘bullying’. When German Chancellor Merkel met with Medvedev, her message to the EU was different: “Some of Russia's actions were not proportionate. It is rare that all the blame is on one side. In fact, both sides are probably to blame”. It was clear

that France and Germany, two of the most powerful member states within the EU, would not put all the blame on Russia. After the agreement was signed, Georgian President Saakashvili issued a statement, which turned out to be an important prediction for the future: "Russia has every time been testing the reaction of the west. It's going to replicate what happened in Georgia elsewhere. We are looking evil directly in the eye. Today this evil is very strong, and very dangerous for everybody, not just for us" (Harding, Traynor, Womack, 2008). Putin (and officially Medvedev) had been testing their power to act in Europe, and afterwards it turned out that sanctions were not going to be placed upon Russia, according to Human Rights activist Garry Kasparov (Kasparov, 2015).

After the Six-Point Agreement was signed, the European Commission sent a group of European officials to Georgia to oversee the overall process towards stabilization. The European Monitoring Mission was an unarmed civil monitoring mission, created on the 15th of September 2008. The first step was to oversee the withdrawal of the Russian armed forces from Abkhazia and South Ossetia and, which happened shortly after 200 EU civil observers arrived in Georgia. All 27 EU member states contributed military, political and civil experts to the mission. The most important aspect of the mission was to stabilize and normalize Georgia. The 200 civil observers would investigate and observe neutrally in order to make sure the agreement would be upheld by both parties (EUMN.EU, 2012).

The monitoring mission was mainly to ensure that both Georgia as Russia would move their forces out of the areas, although this wasn't the last step to be taken by the EU. In September 2008, the EU Council officially pledged its commitment by supporting a lasting solution to the conflict in Georgia. In other words, the EU officially wanted to ensure that the conflict would be over in a couple of months. In December 2008, the EU Council of Ministers created the Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia (IIFMCG). It was the first time for the EU to intervene in an international armed conflict. From the moment of establishment, EU officials underlined the fact that the most important aspect of the mission was to establish facts. The mission would not serve as a tribunal with means to prosecute individuals or parties. The word 'guilty' would not be used; the mission's purpose was mainly to collect all relevant facts to evaluate the conflict. The origin of the conflict was a central objective during the mission.

The mission was led by Heidi Tagliavini, a Swiss diplomat with a longstanding career within the EU. Together with a staff and around 20 experts on humanitarian, legal, and military issues, Tagliavini left for Georgia and interviewed several Georgian government officials, diplomats and witnesses to the Five-Day War. All EU member states were contacted with the request to provide all relevant information and data related to the Georgian conflict. After the ending of the mission,

Tagliavini emphasized the fact that the official report couldn't claim full completeness: only those facts that were incorporated could be included, although there was no full proof for the facts to be the truth. The official report claimed that the force that was used by the Georgian government wasn't justifiable under international law. Georgia had stated that its use of force was applicable in legally binding international documents, but according to the mission it wasn't. The main observations of the Fact-Finding Mission were that the conflict remains a serious threat to peace in the Caucasus, and the situation between the Georgian government and the two regions of Abkhazia and South Ossetia remained unresolved. The relations between Georgia and Russia also remained tensed. These tensions went back to the fall of the Soviet Union and Georgia's declaration of independence. The main conclusion of the report was that Georgia had violated international law. The outcome of the report contradicted with what Georgian President Saakashvili said shortly after the Five-Day War: the attack of Georgia on South Ossetia was a "preemptive strike" aimed at Russian forces, who were already placed in South Ossetia. This claim was backed by a Georgian General, obviously, who said that the main goal of the attack was to 're-establish constitutional order'. The EU report, however, states the complete opposite: the statement by Georgia was false and fabricated. Georgia provoked the war when it attacked. However, the official fact-finding report does not want to use the word "lie" or "fault" (Bidder, 2009).

In the end, the war was ended through the intervention and mediation of the European Union, led by French President Sarkozy. The EU wasn't exactly on Russia's side, but no strict policy or sanctions were put in place by the EU. The United States was in favour of sanctions, since their government was more anti-Russian than the EU was back then. According to Smeets, there is a theory that states that because of this policy, the EU has made Putin greedier. It can't be said that the EU has challenged Russia, but it certainly hasn't calmed Russia down (Smeets, 2016). As Peter van Ham, Senior Research Fellow at the Clingendael Institute states: "We should have listened to those countries (Baltic States and Poland), in a certain way they have foreseen this. You can't say that the EU has provoked Russia, but it should have told us that we should have taken into consideration our economic strategic interests and the normative interests related to international law. We should have stepped off the idea that we were getting Russia closer to a democracy" (Van Ham, 2016).

PART IV: THE EU'S RESPONSE TO THE ANNEXATION OF THE CRIMEA

Russia has always been an important and strategic partner to the European Union. When Putin gave the order to annex the Crimea, this changed the relationship between the EU and Russia completely. From the moment Russia annexed the Crimea and started the Ukrainian crisis, the EU no longer considered Russia a strategic partner and action had to be taken (Van Ham, 2015).

Sanctions against Russia had not happened before, not in a strict way at least. Russia had fought two wars against Chechnya in 1994 and 1999, and the EU had only responded by delaying the implementation of the Partnership & Cooperation Agreement (PCA) and by setting a few limited sanctions (lasting for only a month). In 2008, when Russia fought the Five-Day War in Georgia, the French Foreign Minister, Bernard Kouchner, dismissed the temporary sanctions the EU had announced to show their commitment to act as mediator (Le Gloannec, 2015). In all the three cases, no real sanctions were placed upon Russia. In 2014, when Russia annexed the Crimea, the EU would install several forms of sanctions to respond to the annexation.

The EU consists of 28 member states, which all have different views on and relationships with Russia. Therefore, responses from the EU come as one from Brussels, but are in fact divided. The leaders of the EU member states responded shocked, but were divided over a punishment for Russia. Within days after the annexation, EU officials, ambassadors and diplomats failed to reach consensus on a suitable punishment or form of sanctions. The leaders of the strongest countries within the EU at the time – France, Germany, and Great Britain – had different views on how to respond to the annexation and how to punish Russia. The French government argued to support financial sanctions rather than an embargo on arms – France had a billion euro contract to supply two warships to Russia (Freeman & Waterfield, 2014). British Prime Minister Cameron stated that the Russian action of taking the Crimea was an escalation of the crisis in Ukraine and a move that should trigger the EU to take sanctions. As Cameron stated: “I think we should be responding to the fact of this annexation. We said that if there was further action to destabilize the Ukraine, and this annexation is that action, further consequences need to follow” (Freeman & Waterfield, 2014). The British government also demanded that Russia would be dismissed from the G8, an intergovernmental forum of dialogue with the eight biggest industrial countries in the world – a dismissal that wasn't in Russia's favour. German Chancellor Merkel disagreed with Cameron and the British government. Economic and trade sanctions should be taken, according to her. Merkel stated that the Russian military incursion in the eastern part of Ukraine was an escalation of a regional conflict. By giving such a reaction, Merkel did not see the annexation as a land grab, but as something smaller: a small conflict that had escalated. An official from the EU in Brussels later stated that the EU officially did not agree with any of the given definitions of the further destabilization. While several East European countries and Sweden supported Cameron's suggestion to halt arms deals with Russia, the French government disagreed, given the fact that its billion euro agreement with Russia would have to be cancelled. The Italian government supported Merkel's initiative to install limited economic and trade sanctions, since both Germany and Italy were depending on Russia for gas and oil products (Freeman & Waterfield, 2014).

The EU finally decided to impose restrictive measures against Russia. The member states agreed on one important aspect before the EU leaders gave their official statements: the annexation of the Crimea by the Russian Federation was illegal and was to deliberately destabilize a neighbouring sovereign country. The EU officially condemned the annexation of the Crimea and did not recognize the act. In March 2014, the European Council agreed to the first four measures to be taken: diplomatic measures, restrictive measures, and targeted/individual measures (European Union Newsroom, n.d). The EU is mainly an intergovernmental organization that consists of partnerships and agreements on cooperation and trading, so it takes economic sanctions. Military sanctions are the very last resort for the EU. The purpose of the sanctions was not to change the Russian regime, but to change its policy towards Ukraine. The EU had to take the sanctions, which were seen as necessary, since just dialogue would not change Russian policy towards Ukraine. The sanctions were the main instrument to be used by the EU and what the member states could finally agree on (Le Gloannec, 2015). Another focus of the EU was to de-escalate the crisis in Ukraine and to assist the Ukrainian government in ensuring a democratic future for its citizens (European Union Newsroom, n.d).

The first diplomatic measures were taken by the European Council in March 2014. Four diplomatic measures were taken (Consilium Europe, n.d.):

- The G8 Summit was changed into the G7;
- Negotiations on Russia joining the Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD) were suspended;
- The EU-Russia Summit was cancelled, as was the New Agreement. Bilateral talks on visa matters were cancelled. The assets and visas for 149 persons were frozen;
- Talks on Russia joining the International Energy Agency were suspended;

Several restrictions were placed upon the Crimea & Sevastopol:

- Economic exchange with and within the territory was forbidden;
- Importing of goods from the area was forbidden;
- Investing in the Crimea was forbidden;
- Providing tourism services in the Crimea was forbidden;
- Offering technical assistance or brokering in the Crimea was forbidden;

Several measures were created to target sectorial cooperation and/or exchanges with Russia, as imposed in July 2014:

Nationals from the EU may not buy or sell bonds issued by:

- 5 state-owned Russian banks;

- 3 Russian energy companies;
- 3 Russian defence companies;

The United States' government backed most of the sanctions and imposed restrictions of the same size. Several senior Russian officials and separatist commanders were blacklisted and not allowed to travel in the EU or in the US. An important purpose of the targeted restrictions was to punish Putin's elite circle: most of the state officials or business magnates were close friends or partners of Putin himself, so the restrictions were meant to punish him indirectly. Russian diplomats were exempted, given the fact that they were enjoying the rights of diplomatic immunity (BBC News, 2014).

The EU sanctions against Russia were prolonged in December 2015 and July 2016. Ever since the conflict in Ukraine broke out, the EU and its member states have expressed different views on the sanctions, although they all support the European Commission's designs of the sanctions. While NATO is a military organization, the EU focuses on cooperation and trading, its way of responding to the annexation of the Crimea is through economic restrictions (Le Gloannec, 2015). The EU and the majority of the member states are hoping for a better relationship with Russia. The main aim of the EU is to establish normative rapprochement based on openness and dialogue (Van Ham, 2015). The diplomatic, economic and trade policies will stay in place until the Russian separatists stop breaking the Minsk agreement. In February 2015, leaders of Germany, France, Russia and Ukraine agreed upon a full ceasefire in Donetsk and Luhansk and a full pull-out of heavy weapons from both fighting parties (Oliphant, 2015). Both parties are breaking the terms of the agreement, and people are still dying on a daily basis (Starink, 2016).

"After the annexation of the Crimea, we cannot get back to business as usual with the Russians", stated Max Bader. "If you want to take yourself seriously as Western society, you have to act – we have done so by putting the sanctions in place" (Bader, 2016). The sanctions were introduced shortly after the annexation of the Crimea and were extended after the intervention in Eastern Ukraine. MH17 served as a symbol for this extension – Dutch civilians became the casualties of war. "Retroactively, the West has slowly fallen asleep the past 25 years by the idea that the end of the Cold War was also the end of ideological contradictions", as Hubert Smeets put it. According to Smeets, the West lived with the idea, shortly after the collapse of the Soviet Union, that the liberal democratic model that stretched from Italy to Scandinavia, had won and would keep on winning. It turned out to be a false idea, paired with the fact that the West hasn't taken Russia's traumas of decolonization in consideration. This became clear after the annexation of the Crimea (Smeets, 2016).

Despite the EU sanctions and the NATO enlargement, Russia continued to expand its foreign sphere of influence like it has before. The Russian government has improved ties with both China and the Gulf States, and although Russia is still maintaining relations with the EU on matters as Iran's nuclear ambition and the war in Syria, the partnership is not the same as it was before the Ukrainian crisis. From a Western point of view, Russia has put itself in a position that is not beneficial for anyone: trapped in nationalist rhetoric and untrustworthy among its former Western allies (Van Ham, 2015).

PART V: EU RELATIONS WITH RUSSIA

The current relationship between the EU and Russia is tensed. Trading embargos and sanctions are still in place, and dialogue does not lead anywhere. The EU relations with Russia weren't always as they currently are: for several years, the EU and Russia have worked together through a framework of policies. These policies had to serve the common goals of the EU and Russia and were seen as a commitment to strengthen the strategic partnership (Europa.eu, 2004). Prior to the annexation of the Crimea and the current tensions between the EU and Russia, other incidents have taken place. The gas dispute with Ukraine, which started in 2009, made the EU urge Russia to resolve the relation with Ukraine quickly, something the Russian government considered as another unnecessary EU involvement (Tully, 2015). The annexation of the Crimea and the conflict in Eastern Ukraine created anxiety among EU and NATO member states: if Russia was willing to invade a neighbouring country, it could be assumed it could happen again, possibly to a fellow EU or NATO member state. The Baltic States, all three consisting of a large group of ethnic Russians, were considered to be a possible target. Ever since, the US and NATO have sent troops to be stationed in the Baltic States and Poland (Hurt, 2016). Halfway 2016, Putin visited Finland, a EU and NATO member state. Although Putin called Finland a "priority partner", he warned his Finnish counterpart, Sauli Niinisto, not to join NATO and to follow Great Britain's lead in leaving the EU (The Economist, 2016). Prior to Great Britain's exit of the EU, Russian bombers had entered British airspace, which was seen as a provocation by EU member states (Dearden, 2016).

The presidency of Putin has not excised without criticism from European countries. Obviously, certain EU member states still feel threatened by Russia, which may cloud their judgement. And although there were concerns in the past, it did not influence EU relations with Russia (Bond, 2014). In 2014, leaders of the EU member states reacted shocked to the annexation of the Crimea, and opinions on punishing Russia varied. Finally, the EU came with diplomatic, economic, and targeted sanctions. Relations between the EU and Russia took an even worse downfall when MH17, an airplane with a large number of Dutch civilians, was shot down in Ukrainian airspace. The Donbass military conflict seemed far from over, and the EU started to realize that relations

with Russia were far from improving. Ever since, the EU no longer considered Russia to be a strategic partner. The sanctions stayed in place, since Russia was not ready to respect the integrity of a neighbouring country (Van Ham, 2015). According to Ian Bond, Director of Foreign Policy, Centre for European Reform, the EU can no longer pretend to have a strategic partnership with Russia, as he stated in an official publication, published shortly after the annexation of the Crimea (Bond, 2014). After the collapse of the Soviet Union in the 1990s, the EU had worked towards a cooperative policy towards Russia, based on the illusion that Russia wanted to become more European. As a counterpart to the EU, Putin created the Eurasian Economic Community. According to Starink, Putin created the Eurasian Economic Community as a counterpart to the EU institutions. "But the Eurasian Economic Community doesn't really function effectively. The member states are often, combined with pressure and blackmail, forced into something. With Belarus, a dictatorship, Georgia, not a potential ally anymore, some problematic republics and a few Central-Asian countries. This is not what Putin had imagined" (Starink, 2016).

The current legal basis for cooperation between the European Union and the Russian Federation is the Partnership and Cooperation Agreement. The PCA serves as a treaty between the EU member states and nearby countries, including Russia and other countries in East Europe. Although the EU has a common foreign policy concerning relations Russia and an official EU-Russia Agreement exists, individual relations between the different member states and Russia vary, something that became clear immediately when sanctions had to be taken after the annexation of the Crimea (European Union External Action, n.d.). Unlike the United States, the EU has not targeted anyone in President Putin's inner circle. Neither were any financial institutions targeted directly by the EU. The majority of Western European countries want to protect their economic interests in Russia. France and Italy see their trade with Russia as too valuable to risk, just for the sake of an instable country as Ukraine. The response from the EU therefore shows a clear division among member states. Germany, one of the leading states, wanted to give Russia the benefit of the doubt, and clearly has other interests and views on Russia than the Baltic States and Poland, who have raised concerns for years already (Bond, 2014). Maintaining dialogue on issues, as terrorism and security should be seen as separate from the economic sanctions. The sanctions could stay in place for several years – the sanctions against Iran lasted for several decades. Bader states that Putin does not seem to know what is best for Russia: the reforms are not improving the Russian economy. There is a possibility that Putin's domestic regime will become weaker in the future – in an authoritarian state, everything is depending on a central figure and those around him. From the moment Putin became President of Russia in 2000, he has taken the country into a direction that nobody had foreseen (Bader, 2016). "People claim that we (the West) do not understand Putin, but he doesn't seem to understand us", as said by Laura Starink. The sanctions against Russia have been extended recently. "Every year, people seem to think the EU sanctions will stop, but they are extended

anyway – the question is when and if it will stop.” According to Starink, the EU has accepted the annexation of the Crimea, although it is considered to be illegal. Without the war in the Donbass area in Eastern Ukraine, EU relations with Russia would go slightly back to normal (Starink).

The EU has accepted a situation comparable to the annexation of the Crimea before: the Northern part of Cyprus is claimed by Turkey, ever since the 70s, while Cyprus is a EU member state, meanwhile Turkey has been a NATO member, and we have been negotiating for EU membership (Van Ham, 2016). “The world is full of strange constructions, if it seems to difficult, we find a way around it.” According to Van Ham. The EU should accept the fact that it cannot force countries that serve as partners to follow the same rules and principles. “We have to accept that we have to deal with partners who are dealing with their domestic affairs in a way that we do not approve. We need Russia – they have a lot of power in North Africa and the Middle East, they have nuclear weapons, and a lot of intelligence. We should choose our partners based on strategic need, and that does not happen at the moment” (Van Ham, 2016).

The future of EU relations with Russia seems to be unclear for both parties: a lot can change when new European leaders are being chosen. If the European front stays, the sanctions may stay in place for a while. There are, however, possibilities that the front will break: the Italian government might break away from the sanctions. In France, Sarkozy is possibly elected, which means France will stop its support – Sarkozy's parliamentarians have visited the Crimea several times already and Sarkozy has officially stated to be against the sanctions. Le Pen (National Front, France), however, as an ally of Putin, is possibly gaining more influence in France, which will strengthens Putin's position in Europe. The position of Germany is still unclear, since elections will be held in 2017. Merkel is a central figure in the EU, and therefore in the block of sanctions. Merkel's possible successor may take another position. “Putin will have exactly what he wants then: the European Union away from the United States” (Smeets, 2016). The opinions vary whether Russia opposes as a threat to European security. “I don't see Putin as a physical threat to the EU; the Russian economic problems are too big at the moment. I do see Putin as a social-cultural threat, since he has a lot allies within the EU. This is something that you cannot fight: it is a democratic legitimate threat. If everything that I summed up (Italy, France, Germany and their stop to support of the EU sanctions) is happening, the European Union will stop to exist in its current shape. This is more of a threat than Russia's sphere of influence in the rest of the world” (China, Iran, Syria) (Smeets, 2016). The sphere of influence Russia has built over the last couple of years is not really something to worry about, according to Peter van Ham. “It would be strange if Russia did not have those relationships – we ourselves have those relationships too. It's just the fact that we have treated Russia like a small country the past couple of years, a bit like we did with Greece” (Van Ham, 2016).

Altogether, the EU maintains relationships with Russia and the dialogue is kept open, as it will in the future. According to experts, mistakes have been made in the past, both by the EU and Russia. The sanctions may still exist in 2017, possibly even will remain for more years. Whether Russia opposes as a physical and military threat, is considered as minimal by experts: the NATO troops in the Baltic States are purely to reassure military security. The threat Russia opposes to Europe is a social-cultural one: it could divide the EU, since the member states' leaders have different opinions on how to deal with Russia.

ANALYSIS

PART I: RUSSIA'S MOTIVATIONS

Several publications of political journals and experts in the fields of Russian studies, history and international relations are able to provide theories that explain Russia's motivations to invade the Georgian regions of Abkhazia and South Ossetia in 2008, and to annex the Ukrainian Crimea in 2014. The motives will be explained in a framework of three steps: Firstly, it will explain and analyse the aftermath of the collapse of the Soviet Union in 1991, also known as the post-Cold War period. The relations with and the treatment of the EU, NATO, and the United States are considered to be of great importance in this section. Secondly, the Russian invasion, also known as the Five-Day War, will be analysed in terms of the tensions building up to the conflict, and the period of EU intervention. The role of the NATO Bucharest Summit will be mentioned. The main reasons of Russia's intervention in the two areas will be explained briefly. Thirdly, several situations leading to the annexation of the Crimea will be summed up, which will result in several motivations which could have led the Russian government to take back the peninsula. Several experts, including Daniel Treisman, Hubert Smeets, Max Bader, Gleb Pavlosky, and Peter van Ham, have stated that these motivations are based on research and historical events in the past. A definite answer is impossible to find, since the exact motivations and the truth are only known to those who committed the acts, which are the Russian government, i.a. Vladimir Putin, Dmitri Medvedev and other high officials of the Russian government.

1. POST-COLD WAR PERIOD

The Soviet Union opposed the United States' power in Europe during the Cold War. Countries in the eastern and central parts of Europa wanted to liberate themselves from the oppression of communism (Klijn, 2011). The EU countries were considered to be on the American 'side' in the victory. This victory has clearly played an important role in why the Russian government committed the two acts in question years later. To Russia, the American victory felt like a loss and a defeat. Officially, the Cold War was not a war fought with arms, at least not in Europe between the United States and Russia. The Cold War was not "won" by the United States, since there wasn't any armed conflict in Europe. But United States officials stated that American had won the war. To Russia, this was insulting and has had influence over the years after the Cold War. The Cold War was a period of expansion and power, for both Russia and the United States. At the end, the Soviet Union collapsed, communism failed, and the United States called this an American victory. All these things combined have influenced the way Russia would act and would look at the world the years after the Cold war. A second element that has played an important role in the way Russia looks at the world is the way the EU and NATO have acted in the period after the collapse of the Soviet Union. The Russians felt like they were kept out of negotiations, and it felt like an American campaign to keep Russia small (Lukyanov, 2016). The EU had a certain attraction to the former

Soviet states: liberalism and democracy – a stable political model without oppression from Russia (Smeets, 2016). The expansion of liberalism and Western cooperation in Europe and towards the Russian borders opposed as a threat to Russia. It would increase the influence of the US and remove communism in Eastern European countries. Something the Russians at the time expected was a common European security structure – instead they saw plans to expand the EU and NATO eastwards (Van Ham, 2016). These two reasons have had enormous influence on how Russia has become the country it is nowadays: after the collapse of the Soviet Union, it basically had to let its communist imperium go, and the former Soviet republics slowly shifted to liberal democracy. Although the EU, NATO, and the US have tried to maintain dialogue (Smeets, 2016) and set up projects to help Russia change into a democratic market economy (Van Ham, 2016), the feeling of loss has always stayed in place. Although the US and NATO seemed not to have the intention to take advantage of the situation, Russia had to deal with expansion of the EU and NATO as well as increased American influence in Europe.

As mentioned, the role of Putin is considered to be important: he has been the leader of Russia since 2000 and he has played an important role in Russia's domestic and foreign policy. Some Western politicians believed that Russia would become a democracy but since Putin came to power this option dissolved (Bader, 2016) (Van Ham, 2016). This shows the powerfulness of Putin. Experts have stated that the autocracy Russia has become shows there is no distinction between the Kremlin and Putin: Putin is Russia (Pavlosky, 2016).

2. INVASION OF GEORGIA (2008)

It is obvious that Georgia, one of the states that strived for independence, took the opportunity to declare itself independent from Russia when the Soviet Union had a lot to cope with in 1991. Clearly this was another setback for Russia. Abkhazia and South Ossetia in turn, wanted to be independent of the Georgian government – both regions saw the new Georgia as too nationalistic, caused by their independence (Malfliet, 1996). So to Russia, Georgian independence was hard to cope with, and maintaining relations with the two opposing regions was a strategy to destabilise the country (Malfliet, 1996). Especially when something precious like the Soviet Union collapsed, the Russian government tried to remain influence on former Soviet states as much as possible, which any powerful country would do – everyone with power is afraid to lose it. When Georgia wanted independence, it was a strategic move of Russia to remain relations with the two regions that were opposing Georgia. So when the first several armed incidents took place in 1992, Russia's strategy was to support two regions destabilize Georgia (Starink, 2016) and to gain more influence in the region (Kasparov, 2015).

Years later, in 2008, this motive was still relevant for Russia, although Russia was not to blame solely. As Bader puts it: "It was an escalation of both parties, and eventually it came forward that Georgia had taken the first military steps. Russia responded in a disproportional way, and one can question what they were doing in those areas in the first place – it wasn't their region or territory. But everyone agrees on the fact that the Georgian government is not innocent. Saakashvili had plans to take control back over South Ossetia" (Bader, 2016). Russia was not innocent, but the Georgian government had played an equal role in the military conflict and the deaths. "This conflict existed for several years already. Saakashvili and his people were anti-Russian. They were free to be so, but it wasn't smart and it was unwise" (Van Ham, 2016). As both Bader as Van Ham explain, Russia's exact motivations to engage in an open conflict with Georgia cannot be explained in detail – there are numerous reports, opinions and explanations, but all based on historical elements and related conflicts. Putin had warned the Western governments at the NATO summit not to include Georgia and Ukraine in their enlargement process. By instigating a military conflict in Georgian territory, NATO membership was made impossible – no country is allowed to join if it faces domestic conflicts. Another given fact is that Russia has always coped with shame and regret for the dismantling of the Soviet Union. As Putin once called it, it was "the greatest geopolitical catastrophe of the century" (Washington Times, 2005). It could have been a form of revenge: Georgia was economically improving, and was slowly willing to bend to the rules of the EU (Starink, 2016).

3. ANNEXATION OF THE CRIMEA (2014)

The Crimea is a central topic in the conflict between Russia and Ukraine. The Crimea was part of Russia for centuries, and after WWII it was given to Ukraine, which would have impact until present day. As was the case with Georgia, Ukraine too became independent from Russia. As mentioned, Russia lost a lot of land and influence, and Ukraine was an important land to Russia. As several experts have mentioned, the Crimea is considered to be Russian by many. To Russia, getting the Crimea back was a goal for many years already. It is believed by experts that a plan to annex the Crimea existed already, and the revolution in Kiev and the improving Ukrainian relations with the EU and the US have pressured Putin and the Russian government to take action. The case study about Ukraine shows that the annexation of 2014 has a long history. There are several possible motives that are likely to have influenced Putin's decision to annex the Crimea.

First of all, the Maidan protests are likely to have influenced Putin's decision to annex the Crimea. Yanukovych's statement obviously caused massive protests and led to the Maidan protests in Kiev, resulting in the president's departure from Ukraine (Battsek, 2015). The Ukrainian people were in favour of Westernization and European integration, something that became clear during and after

the protests. This may have shocked Putin: if it could happen in Kiev, why would it not happen in Moscow too, as Starink mentioned (Starink, 2016). When a new temporary government was installed, the Russian government considered this to be illegal (Diuk, 2014). It made sense for Russia to call this government illegal – the United States government actively supported the revolution, which Russia saw as another attempt to weaken Russia. And the fact that the new Ukrainian government became pro-Western and more anti-Russian has probably influenced Putin to make a move on the Crimea (Mearsheimer, 2014). Everything that happened until this point, before the Crimea was annexed by Russia, is closely connected. It shows that Ukraine had become trapped between Russian and European influence. Yanukovich was actively looking for cooperation with Russia, which clashed with a majority of civilians that had been waiting for economic improvement through European integration. Obviously, the Russian government saw Ukraine breaking more and more away from them, as they had seen with several former Soviet states. To Russia, Western influence in Ukraine was and still is a direct threat: it removes Ukraine from the Russian sphere of influence. Daniel Treisman (Professor of Political Science at the University of California and Director of the Russian Political Insight project) points out in the May/June 2016 edition of *Foreign Affairs* that there are three main interpretations to describe Putin's decision to annex the Crimea. One is that retaking the Crimea was an improvised move as a response to Yanukovich's fall (Treisman, 2016).

Secondly, the NATO Summit in Bucharest that presumably played a role in Russia's motivations in 2008, could possibly have had influence over Russia's view on Ukraine, since membership was on the table for both countries. With NATO expanding eastward, as was mentioned during the Bucharest Summit, there was more reason to worry about Ukraine (Mearsheimer, 2014). NATO membership for Russia is another direct threat: it brings Western influence closer to Russian borders and to the Black Fleet. This interpretation describes Putin's decision as a defending move: NATO was planning to expand eastwards – as was mentioned for the first time at the Bucharest Summit in 2008. If NATO would in fact expand eastwards, and Ukraine would become a member one day, the Russian Black Fleet, harboured in Sevastopol (the Crimea) would be in jeopardy.

Finally, Putin's move was an imperialistic one: to recapture former Soviet territories (Treisman, 2016). The interviews with several experts confirm this theory. Russia has been suffering from a negative image, and was willing to retake its position on the world stage. Therefore, the Crimea was not just taken to retake that position; it was also taken because it was a former Soviet territory. Basically, the three interpretations are connected and all seem likely.

Concluding, the collapse of the Soviet Union had influence over Russia's decisions to invade Georgia in 2008 and to annex the Crimea in 2014. In both cases, NATO membership has played an

important role – by engaging in military conflict, Russia prevented the countries from joining. In the case with Georgia, it was an anticipated reaction to the Georgians, who also actively used violence. In the case of Ukraine, it could be considered likely, based on the comments of experts that the plan to annex the Crimea already existed, but was put in motion because of the revolution in Kiev. It should be mentioned that the conflict in Ukraine was much larger and had a bigger impact on Europe. The Five-Day War was a Russian reaction, and was solved with the help of the international community rather quickly. When looking at the annexation of the Crimea, there are several factors that have played a role: the Maidan protests, NATO membership and the possibility of losing the Black Fleet. But then again, these are assumptions and could be seen as speculations – although they seem the most obvious. By engaging in the two conflicts, Russia might have wanted to regain its powerful position. The United States' power has increased in Europe and other parts of the world after the Cold War. Russia, on the other hand, had less influence in Europe. Through the eyes of the Russian government, the invasion of Georgia and the annexation of the Crimea were legitimate and justified acts.

PART II: NATO ENLARGEMENT POLICY

It is quite likely that the enlargement of NATO has played an important role in Russia's decisions to invade Georgia in 2008 and to annex the Crimea in 2014. An important question, as stated in the methodology section, is what kind of policies NATO has developed over the years concerning enlargement. For Russia, NATO enlargement was a trigger to act in two military interventions, which makes it important to establish what this is based on. During the Cold War, NATO wasn't expanding that fast: only four new members joining the Alliance (Medcalf, 2005). The fact that the larger expansion came after the Soviet Union was dismantled – has angered and threatened Russia. To the Russian government, this seemed like the West was using the weak position of Russia to expand influence and power. NATO claims that Article 10 of the Treaty states, in short words, is that any European State that can contribute to security of the North Atlantic area could be invited (Medcalf, 2005). So basically, NATO's policy is: if we want to invite a country that can contribute to the strengthening of our position, then we can. From Russia's point of view, NATO is unreliable and has not kept its word. NATO claims to be a defensive organization but has expanded up to Russia's borders more and more throughout the years. Based on Putin's statements, it is likely that the Russian government finds this hypocrite. When Russia gains more power or influence, the West portrays this as a threat, while the EU and NATO have been expanding in the years prior to the fall of the Soviet Union. It is considered as hypocrite by many critics as well that NATO expands to Russian borders but it does not allow Russia to regain land. The Western world was shocked.

The Bucharest Summit changed something in the NATO and Russia relations. Because membership for Georgia and Ukraine was on the agenda, Russia responded fiercely. When, Putin stated that NATO would challenge Russia, if they would expand further (Starink, 2016), the Russian position was clear: expand and enlarge, you challenge us. Finally it was decided not to include Georgia and Ukraine, but it certainly angered Russia. Now, eight years later, the NATO-Russia Council hasn't met since the annexation of the Crimea (Smeets, 2016) (Starink, 2016), and this should be considered dangerous. "In the Cold War, at least we talked and maintained dialogue with each other, now there is nothing", as Laura Starink explains. Starink states that at some point, NATO and Russia have to open the dialogue again. The NATO enlargement process had influence on the conflicts in 2008 and 2014 and seems to be something that is still angering Russia – in June 2016 the NATO-Russia Council meetings were cancelled by Russia. Putin stated that he wanted to see what NATO's plans in the Baltic States were. Putin states, that instead of dialogue, NATO is using aggression (Kos, 2016). To conclude, it could be stated that NATO has actively created policies after the end of the Cold War to expand. The policies were created with the purpose of expanding more in Europe. The organization is a military one, which aims for cooperation and security. The organization was aiming to maintain the dialogue with Russia, but by enlarging more towards Russia, the country felt threatened. As both Smeets and Van Ham mention: the arrangements made after the dismantling of the Soviet Union was not clear enough. Russia has felt like threatened and left behind, a feeling that has become stronger after the Bucharest Summit.

It can be concluded that NATO enlargement is a central and important element in understanding Russia's motivations to invade the Georgian regions and to annex the Crimea. In Western media, Russia is portrayed as evil and as a danger to the world. Understanding Russia's point of view is not possible without stretching the actions that NATO has taken since the end of the Cold War. Although it claims to be a defensive organization, NATO has taken actions that could be compared to the ones Russia has taken, just by doing it a different way. NATO wants just as much power as Russia. When Russia takes the Crimea (where almost everyone was in favour of joining Russia) it is seen as evil, but when NATO invites more countries in Europe (and close to Russia) to join, this is normal. This perspective is important to understand, since it shows that neither Russia nor NATO is innocent or "right".

PART III: THE EU RESPONSES TO THE RUSSIAN INVASION OF GEORGIA (2008) AND THE ANNEXATION OF THE CRIMEA (2014)

1. EU RESPONSE – THE RUSSIAN INVASION OF GEORGIA

When the news of the fighting in South Ossetia reached the European Union, the responses were clearly divided. Unlike the United States, which aimed for a more anti-Russian approach, the EU

consist of numerous member states, all with their own culture and history. When the United States government can speak with one voice, European leaders issue statements before the European Commission decides how to respond officially on behalf of the EU. It is important to understand, is that the larger member states had more affiliation with Russia. As Garry Kasparov explains in his book *'Winter is Coming'*, the Western governments had good relations with President Medvedev and Prime Minister Putin at the time (Kasparov, 2015). The Bucharest Summit had just taken place, and Putin had issued warnings towards Western governments, but it could be said that the real tensions were not present yet when the Five-Day War started. French President Sarkozy was on good terms with both Putin and Medvedev, and the leaders of Germany and the United Kingdom had officially congratulated President Medvedev after he got elected. This is completely normal in diplomacy, but it does illustrate how different the situation in 2008 was compared to 2014. According to Kasparov, who is known for his anti-Putin opinions, the Western leaders should have seen what Putin was really up to when he took the position of Prime Minister. The smaller European member states, on the other hand, share a different history with the Soviet Union – for obvious reasons their responses were different. They placed guilt solely with Russia. Leaders of the Baltic States even stated that Russia's intervention was 'the first domino' – it would happen again (Fischer, 2008).

The way the EU responded to the Five-Day War was as expected from a mediator: it sent several observers to Georgia to set up an independent investigation, and no sanctions were created towards Russia. As several experts explained, Russia's presence in Georgia might have been unnecessary and could be seen as provoking, although the Russians were simply responding to an action of Georgia. It has been mentioned several times that EU member states never tend to fully agree upon something with each other: when it comes to Russia, responses are different – this has to do with the fact that Eastern-European countries have a different history with Russia from the Western-European countries. This fully explains why the Baltic States and Poland pointed the finger to Russia, when the Western-European countries were looking for a solution. In the end, it turned out that both Georgia and Russia had done things that were not appropriate, but there was no reason to punish Russia.

2. EU RESPONSE – THE ANNEXATION OF THE CRIMEA

Something similar to the situation in 2008 happened when the EU had to respond to the annexation of the Crimea. As was the case in 2008, the Western-European states within the EU had a different view on how to properly punish Russia compared to the Eastern-European ones. The leaders of France, Germany, Italy and Great Britain were in favour of sanctions, as long as they did not do their own economy too much harm (Freeman & Waterfield, 2014). These countries had economic interests in Russia, which influenced their judgment. It is a given fact that the annexation of the

Crimea shocked the Western world. Russia had illegally taken a piece of land by force, although there was no real proof yet that Putin ordered his soldiers to take the Crimea – this would be revealed a year later, in 2015. Before the economic and financial sanctions were introduced, the EU leaders came with statements of their own: Britain wanted Russia to be dismissed from the G8, Germany was in favour of just economic sanctions, and a EU official stated that Brussels' view on the destabilization of Eastern Ukraine was different than those of some EU leaders (Freeman & Waterfield, 2014). As with the Five-Day War in Russia, the responses were divided and different from each other. Finally, after reaching consensus, the EU condemned the annexation of the Crimea and called it an illegal act on a sovereign country. Diplomatic measures and restrictive measures would be taken. Russia was excluded from the G8, EU-Russia talks were suspended, and Russia would not be able to join the International Energy Agency (Consilium Europe, n.d). These sanctions were meant to hurt Russia and to target people responsible for the annexation of the Crimea (Smeets, 2016). The EU saw the annexation of the Crimea as an illegal act and a strong response was needed (Bader, 2016).

This was the second time Russia had engaged in a military conflict close to EU soil, and the international response was not comparable with the one given in 2008. When Russia invaded Georgia and engaged in the Five-Day War, the EU had acted as mediator. Six years later, the EU came with sanctions and excluded Russia from the international community. It is important to understand that the two situations are closely linked to each other, but are different in its effects. It seems that Russia's motivations to conduct the invasion in 2008 and the annexation of the Crimea in 2014 are linked to each other: Russia was suffering from the loss of the Cold War, as is explained by several sources (referring back to the comments of scholars and experts) and Western influence coming closer to Russia's borders through the EU and NATO have made Russia feel threatened. In 2008 Russia was using the internal conflicts in Georgia to destabilize the country and to possibly prevent NATO membership. In 2014 Russia annexed the Crimea, possibly as a response to the revolution in Kiev – an interpretation that seems plausible. Western influence was growing in Ukraine, which probably has influenced the decision to annex the Crimea. To the EU and NATO, this appears as a dangerous move of Russia: it showed the West that Russia was willing to use force to take something. This explains also why the response in 2014 came with sanctions: it was meant to counterattack Russia – not with force but with economic means. The Five-Day War and the annexation of the Crimea may have been motivated by external influences that are similar to each other, but the scale of Russia's acts are different. In Georgia, Russia responded and intervened in a conflict on foreign soil, while in Ukraine, they actively instigated a conflict by taking a piece of land that was not Russia's to take. The Five-Day War was resolved quickly: several days after it started, the parties had talked to each other and forces withdrew. The annexation of the Crimea was an occupation, first denied by the Russian government, which led to

the destabilization of a whole country: the Donbass area in Eastern Ukraine is still the centre of military conflict, more than two years after the annexation of the Crimea. The two conflicts were clearly different, which is probably why the responses from the EU and NATO differ.

PART IV: EU RELATIONS WITH RUSSIA

Ever since the annexation of the Crimea took place, the imposed sanctions by the EU have been extended twice (Rankin, 2016). The Russian economy has taken a downfall (Starink, 2016), and Putin has continued to expand Russia's external sphere of influence ever since. It is known that Russia has supported the Assad regime in Syria, and there are closer ties with China and Iran than there were before (Smeets, 2016). Looking at the past, the period after the annexation of the Crimea can be seen as one of the lowest point of cooperation between the EU and Russia since the collapse of the Soviet Union. Since the early 1990s, dialogue was more open and the EU-Russia Agreement existed (European Union External Action, n.d.). In the first years of Putin's rule, relations didn't seemed tense at all. As Smeets explains, most of these tensions started in the years prior to the annexation of the Crimea. In the past, the Western countries of the EU had, together with the United States, tried to help change Russia to a democratic market economy. With Yeltsin as President, for quite some time it seemed like Russia was headed into the right direction, as explained by Van Ham and Smeets. The changes that were made slowly led Russia to feel excluded from the international community. With Vladimir Putin as the new President of Russia, the country changed. There are some who argue that without Putin, Russia would not have been in the position it is in nowadays (Lukyanov). It is certain that Putin has played an important role in Russian foreign policy.

The EU maintains relations with Russia to a certain extent. There is still a limited form of dialogue concerning the fight against terrorism and global jihad – this could be seen as separately from the economic sanctions (Bader, 2016). From time to time EU member states exchange intelligence with Russia – something the EU needs harder than Russia does. Russia maintains an important player in North Africa and the Middle East, and its intelligence resources are of a larger size than those of the EU member states (Van Ham, 2016). Two years after the annexation of the Crimea, the EU has almost forgotten about the Crimea. The EU may never recognize the Crimea as part of Russia, but the EU is at a point where they have moved passed it, although the sanctions stay in place (Starink, 2016). As Peter van Ham explains, the EU is not in a position anymore to dictate the rules of the world. "The EU has moved past this, as they have with the annexation of the Crimea. The EU has to make choices based on strategic need. We are forced to do business with countries that are dealing with their domestic affairs differently". All interviewed experts agree on the fact that the EU should have listened to the Baltic States and Poland in 2008. It shows that the EU is far

from a perfect organization, with many divided opinions on foreign policy. The future of the sanctions is currently hard to predict. As pointed out, the sanctions of Iran took several decennia before they were put to an end (Bader, 2016), although the elections of the EU member states will determine whether the restrictions stay. Hubert Smeets explains that Putin has allies within the EU, which pose as a threat.

CONCLUSION

“Why are the EU and NATO responding differently to Russia's annexation of the Crimea in 2014 than they did when Russia fought a war with Georgia in 2008?”

The EU, NATO and the Russian Federation share a long and complex history. After WWII, European countries liberalized and the Soviet Union continued to build its imperium through the Warsaw Pact. The dismantling of the Soviet Union has caused a certain feeling of loss and disappointment among Russian society. Since the collapse was experienced as a loss and the US acted like it was an American victory, Russia felt like it had failed and the West had won. And although the US had said not to use Russia's weak position for own purposes, the EU and NATO expanded up till Russian borders. In the process that started in the 1990s, no clear arrangements have been made concerning the security structure in Europe. The EU and NATO have approached their expansion as technical rather than ideological. Russia had to see its former allies turning to liberalism, and this has had impact on the two military operations conducted by Russia in 2008 and 2014. In Yeltsin's final years as President of Russia, relations with the West were considered to be transparent. In the first years of Vladimir Putin's presidency, cooperation between the EU and Russia was peaceful. But with Putin ruling in Russia, the country has taken another direction: it has moved away from European integration. An important lesson that could be learned from this period, is that the West (the EU, NATO and the US) have not considered what its behaviour and expansion would do to Russia, the country that had developed into a superpower and was now facing a decrease in influence.

The Russian motives to invade Georgia in 2008 and to annex the Crimea in 2014 are closely linked to each other. Based on historical facts and experts' interpretations, it is likely to say that the treatment Russia has experienced from the EU, NATO and the US after the collapse of the Soviet Union has influence on Russia's foreign policy. Another element that is likely to have played a role in the decision to conduct the military acts is NATO's expansion eastwards. After it was mentioned during the Bucharest Summit, Russia may have been willing to destabilize Georgia to prevent NATO expansion. This was also the case in 2014, although the direct cause for Russia to act was different. Kiev was experiencing a revolution, in which people expressed their support for European integration. As several experts stated, it was likely that a specific plan to annex the Crimea existed, but the fall of Yanukovych made Putin take action. The Crimea has been a sensitive topic ever since it was given to Ukraine eight years after WWII, plus the fact that Ukraine was always considered by the Soviet Union as an important state. What is important to understand is that the two conflicts may have been triggered by the same motives; the outcome and effects of the two disputes are quite different. In 2008, Russia responded to Georgian force in a foreign country which wasn't its own. The Russian government had soldiers present on Georgian soil,

which indicated that it was preparing for something, but it did not have the same kind of weight compared to the annexation of the Crimea. In 2014, a piece of land was taken by force and absorbed into Russia. From the EU's point of view, the invasion of Georgia wasn't exactly innocent, but conquering a piece of a sovereign country with close ties to the EU was considered illegal and unacceptable. It showed that Russia was willing to use force to establish a sphere of influence. Other small factors that should be taken into consideration are the fact that Georgia is more far away from the EU, while Ukraine shares borders with EU member states. In the years prior to 2008, Georgia was enjoying financial support from the EU but in 2014, Ukraine was about to close an Association Agreement. In order to understand why the EU and NATO responded in different ways, the nature of the conflict and the effects on civilians are of great importance. The responses from the EU and NATO in 2008 and 2014 share certain similarities. In both cases, the larger, powerful states within the EU were not in favour of punishing Russia too hard – in 2008 Georgia was blamed, in 2014 Russia was guilty, but wasn't the target of the most strict sanctions possible straight away, because of the countries' economic interests in Russia. But in both 2008 and 2014, the Baltic States and Poland pointed the finger to Russia. In 2008, they warned fellow EU leaders that it would happen again, and it did in 2014. Eventually the EU responded much harder in 2014, because it was considered a conflict of much bigger negative consequences for European security.

It is questionable if the EU or NATO could have prevented the annexation of the Crimea. Some critics state that West should have acted differently after the invasion of Georgia in 2008. It is possible that the peaceful treatment of the EU has made Russia more confident to annex the Crimea in 2014, but it cannot be stated as a fact. A given fact is that the Russian Federation is the successor of the Soviet Union, the imperium that had failed and collapsed. This certainly influenced Putin and Russia to engage in two conflicts. The future of EU and NATO relations with Russia are hard to predict at this point. The sanctions have been extended twice after they were imposed, and the parties continue to work together in the fight against international terrorism. The sanctions may be extended in the future, but the current leaders of the EU member states may have to make room for successors at some point. With new leadership, policy could change – and so could the sanctions. A lesson to take from the conflicts is that dialogue with Russia is now more needed than ever. The EU and NATO should make its decisions based on strategic need and accept that neither are the most powerful institution in the world. The EU and NATO have certain policies and interests, but so does Russia. People could remember that the EU and NATO invite countries to join alliances, while Russia "invited" the Crimean people to re-join Russia. The EU and NATO want stable partnerships and alliances with countries that think alike, the same goes for the Russian people, who consider habitants of South Ossetia and the Crimea to be like-minded people.

REFERENCES

Bader, M. (2016, August 23). (A. Kolijn, Interviewer)

Bates, T. (2014, March 8). *Ukraine's fraught relationship with Russia: A brief history*. Retrieved on April 13, 2016 from The Week Web site: <http://theweek.com/articles/449691/ukraines-fraught-relationship-russia-brief-history>

Battsek, J. (Producer), & Afineevsky, E. (Director). (2015). *Winter on Fire: Ukraine's Fight for Freedom* (Motion Picture). United States: Afineevsky – Tolmor Production.

BBC News. (2016). *Georgia country profile*. Retrieved on March 27, 2016 from the BBC News Web site: <http://www.bbc.com/news/world-europe-17301647>

BBC News. (2015, October 27). *Ukraine profile – Timeline*. Retrieved on April 15, 2016 from the BBC News Web site: <http://www.bbc.com/news/world-europe-18010123>

BBC News. (2015, March 9). *Putin reveals secrets of Russia's Crimea takeover plot*. Retrieved on August 22, 2016 from the BBC News Web site: <http://www.bbc.com/news/world-europe-31796226>

BBC News. (2013, November 23). *Holodomor: memories of Ukraine's silent massacre*. Retrieved on October 4, 2016 from the BBC News Web site: <http://www.bbc.com/news/world-europe-25058256>

Bidder, B. (2009). *New report on Russia-Georgia War: EU Investigators Debunk Saakashvili's Lies*. Retrieved March 20, 2016 from Spiegel Online Web site: <http://www.spiegel.de/international/world/new-report-on-russia-georgia-war-eu-investigators-debunk-saakashvili-s-lies-a-652512.html>

Bilash II, B. (2016, February 20). *How it all happened*. Retrieved on April 28, 2016 from the Euro Maidan Press Web site: <http://euromaidanpress.com/2016/02/20/the-story-of-ukraine-starting-from-euromaidan/2/#arvlbdata>

Bond, I. (2014). *The EU and Russia Uncommon Spaces*. Centre for European Reform. April 2014 edition.

Bounds, T, L., & Hendrickson, R. C. (2009). *Georgian Membership in NATO: Policy Implications of the Bucharest Summit*. Journal of Slavic Military Studies. 22:20 – 30.

Consilium.Europa.eu (n.d.). *EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine*. Retrieved on July 22, 2016 from the European Council Web site: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/ukraine-crisis/>

Dearden, L. (2016, February). *RAF jets scrambled to intercept two Russian bombers 'heading for UK airspace'*. Retrieved on August 19, 2016 from the Independent Web site: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/raf-jets-scrambled-to-intercept-two-russian-bombers-heading-for-uk-airspace-a6879386.html>

Directorate General of Human Rights and Legal Affairs. (2009). *Handbook for the European Union Monitoring Mission in Georgia*. Council of Europe, Strasbourg, France.

Diuk, N. (2014, April). *Euromaidan: Ukraine's Self-Organizing Revolution*. Retrieved on April 5, 2016 from the World Affairs Journal Web site: <http://www.worldaffairsjournal.org/article/euromaidan-ukraine's-self-organizing-revolution>

Donaldson, R. H., & Noguee, J. L. (2009). *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests*. Routledge. New York, New York.

Dykman, J. T. (n.d.). *WWII Soviet Experience*. Retrieved on November 15, 2016 from the Eisenhower Institute Web site: http://www.eisenhowerinstitute.org/about/living_history/wwii_soviet_experience.dot

EUMN.EU. (2012). *European Union Monitoring Mission in Georgia*. Retrieved on July 13, 2016 from the EUMN Web site: <https://www.eumm.eu>

EurActiv.com. (2008). *Sarkozy under fire over 'foggy' Georgia peace plan*. Retrieved on July 16, 2016 from the Euractive Web site: <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/sarkozy-under-fire-over-foggy-georgia-peace-plan/>

Europa.eu (2004). *EU/Russia: the four "common spaces"*. Retrieved on August 21, 2016 from: europa.eu/rapid/press-release_MEMO-04-268_en.pdf

European Commission. (2015). *Georgia: EU disburses €13 million grant in Macro-Financial Assistance*. Retrieved on August 15, 2016 from the European Commission Web site: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3742_nl.htm

European Union External Service (n.d.). *EU relations with Georgia*. Retrieved on July 12, 2016 from the European Union External Action Web site: http://www.eeas.europa.eu/georgia/about/index_en.htm

European Union Newsroom. (n.d.). *EU sanctions against Russia over Ukraine crisis*. Retrieved on July 22, 2016 from the European Union Newsroom Web site: http://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu_sanctions_en

Feins, W. (September, 2014). *EU flag meets Russian flag*. Retrieved from: <http://www.eurocheddar.com/2014/09/10/russia-ready-bite-back-new-sanctions/>

Fischer, S. (2008). *Worst case: Escalation of the unresolved conflicts in Georgia*. (European Union Institute for Security Studies). Brussels, Belgium.

Fitzpatrick, C. A., & Miller, J., & Vaux, P., & Weiss, M (2015). *An Invasion by Any Other Name: The Kremlin's Dirty War in Ukraine*. The Interpreter (Institute of Modern Russia). New York, NY.

Freeman, C., & Waterfield, B. (2014, March). *EU leaders divided over new sanctions to punish Russia for annexing Crimea*. Retrieved on July 22, 2016 from The Telegraph Web site: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/10710268/EU-leaders-divided-over-new-sanctions-to-punish-Russia-for-annexing-Crimea.html>

Friedman, G. (2008, August 12). *The Russo-Georgian War and the Balance of Power*. Retrieved March 1, 2016 from the Stratfor Web site: https://www.stratfor.com/weekly.russo_georgian_war_and_balance_power

Garrett, N. G. D., & Hendrickson, R. C., & Polak, N. M. (2009). *NATO membership for Albania and Croatia: Military Modernization, Geo-Strategic Opportunities and Force Projection*. Journal of Slavic Military Studies. 22:502-514.

Harding, L., & Traynor, I., & Womack, H. (2008, August 16). *Georgia and Russia declare ceasefire*. Retrieved on July 16, 2016 from The Guardian Web site: <https://www.theguardian.com/world/2008/aug/16/georgia.russia2>

Hingley, R. F. (2015, November 23). *Joseph Stalin. Prime Minister of Union of Soviet Socialist Republics*. Retrieved on July 12, 2016 from the Britannica Web site: <https://www.britannica.com/biography/Joseph-Stalin>

Hurt, M. (2016). *Preempting Further Russian Aggression*. The Heritage Foundation. 2016.

Karatnycky, A. (2005, March). *Ukraine's Orange Revolution*. Retrieved on April 28, 2016 from the Foreign Affairs Web site: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2005-03-01/ukraines-orange-revolution>

Inkster, N. (2015). *Armed Conflict Survey, 1:1, 5-10*.

Kasparov, G. (2015). *Het wordt winter*. New York City, New York. Public Affairs.

King, C. (2004, March). *A Rose Among Thorns: Georgia Makes Good*. Foreign Affairs, 83 no2 13-18 March/April issue.

King, C. (2008, November). *The Five-Day War*. Foreign Affairs. November/December issue.

King, M. & Heidelberger, D. (2016). *Sphere of Influence: Russia's Foreign Policy*. United States. Foreign Policy Association.

Klijn, H. (2011). *Russia, our Distant Neighbour*. Zoetermeer. ERVEE design & drukwerk B.V.

Kos, J. (2016, June 23). *Hoogspanning: Rusland weigert nieuwe gesprekken met NAVO*. Retrieved on August 25, 2016 from the Elsevier Web site: <http://www.elsevier.nl/buitenland/achtergrond/2016/06/poetin-zegt-navo-rusland-top-voortijdig-af-319785/>

Kurkov, A. (2014). *Ukraine's revolution: Making sense of a year of chaos*. Retrieved on November 5, 2016 from the BBC News Web site: <http://www.bbc.com/news/world-europe-30131108>

Le Gloannec, A. M. (2015). *The EU, Russia and Ukraine: a double track with no end?* Norwegian Institute of International Affairs. 17th issue.

Lefebvre S., & McDermott, R.N. (2009). *Intelligence Aspects of the 2008 Conflict Between Russia and Georgia*. Journal of Slavic Military Studies. 22:4-19.

Leonard, M., & Popescu, N., & Wilson, A. (2008). *Can the EU win the peace in Georgia?* European Council on Foreign Affairs. ECFR/07.

Lukyanov, F. (2016). *Putin's Foreign Policy*. Foreign Affairs. May/June issue.

Malfliet, K. (1996). *Wie is bang voor Oost-Europa?* Leuven/Apeldoorn. Garant Uitgevers.

Mankoff, J. (2014). *Russia's Latest Land Grab*. Foreign Affairs. May issue, Vol. 93 Issue 3, p60-68. 9p.

Mearsheimer, J. J. (2014). *Why the Ukraine Crisis is the West's Fault*. Foreign Affairs. Sep/Oct, Vol 93 Issue 5, p77-89. 13p.

Medcalf, J. (2005). *NATO: a beginner's guide*. London. Oneworld Publications.

Nato.int. (2008). *Study on NATO Enlargement*. Retrieved on June 3, 2016 from the NATO Web site: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24733.htm

Nato.int. (2015). *Membership Action Plan (MAP)*. Retrieved on June 5, 2016 from the NATO Web site: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37356.htm

Nato.int. (2015). *NATO member countries*. Retrieved on March 5, 2016 from the NATO Web site: http://www.nato.int/cps/en/natolive/nato_countries.htm

Nordquist, M. H. (n.d). *The framework in the Founding Act for NATO-Russia Join Peacekeeping Operations*. Retrieved on June 5, 2016 from: <http://stockton.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1464&context=ils>

Oliphant, R. (2015, October 5). *Ukraine starts pull-back of tanks in east after ceasefire*. Retrieved on March 26, 2016 from The Telegraph Web site: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11912799/Ukraine-starts-pull-back-of-tanks-in-east-after-ceasefire.html>

Oliphant, R. (2016, January 11). *Vladimir Putin blames Nato expansion for rising tension with Europe*. Retrieved on March 26, 2016 from The Telegraph Web site: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/vladimir-putin/12093042/Vladimir-Putin-blames-Nato-expansion-for-rising-tension-with-Europe.html>

Paul, A. (2015, March 24). *Crimea one year after Russian annexation*. Retrieved on March 3, 2016 from the European Policy Centre.

Pavlovsky, G. (2016). *Russian Politics Under Putin*. Foreign Affairs. May/June 2016 issue.

Peterson, J. W. (2007). *An expanded NATO confronts terrorism and instability*. Journal of Slavic Military Studies. 20:475-479

Plokhly, S. (2015). *The Gates of Europe: A History of Ukraine*. Perseus Books Group. Philadelphia, United States.

Ruhle, M. (2014). *NATO Enlargement and Russia: Discerning Fact from Friction*. American Foreign Policy Interests. 36:234-239.

Rakin, J. (2016, June). *EU to extend sanctions against Russia*. Retrieved on August 30, 2016 from The Guardian Web site: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/21/eu-to-extend-sanctions-against-russia>

Salushev, S. (2014). *Annexation of Crimea: Causes, Analysis & Global Implications*. Global Societies Journal. Volume 2

Smith, M. A. (2006). *Russia and NATO since 1991*. Abingdon, Oxon. Routledge

Smeets, H. (2016, August 31). (A. Kolijn, Interviewer)

Starink, L. (2016, July 11). (A. Kolijn, Interviewer)

Tagliavini, H. (2009). *Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia*. Retrieved on July 14 from the BBC Web site: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/30_09_09_iiffmgc_report.pdf

Taylor, A. (April 4, 2016). *Still cleaning up: 30 years after the Chernobyl disaster*. Retrieved on April 27, 2016 from The Atlantic Web site: <http://www.theatlantic.com/photo/2016/04/still-cleaning-up-30-years-after-the-chernobyl-disaster/476748/>

The Economist. (July 2016). *Just visiting*. Retrieved on August 16, 2016 from The Economist Web site: <http://www.economist.com/news/europe/21701803-russian-aggression-pushing-finland-and-sweden-towards-nato-just-visiting>

The Magazine of International Economic Policy. *How dangerous is Vladimir Putin?* Retrieved on April 5, 2016 from The Magazine of International Economy Web site: http://www.international-economy.com/TIE_W15_PutinSymp.pdf

Thomas, T. L. (2009). *The Bear Went Through the Mountain: Russia Appraises its Five-Day War in South Ossetia*. Journal of Slavic Military Studies. 22:31 – 67.)

Treisman, D. (2016). *Why Putin Took Crimea*. Foreign Affairs. May/June issue.

Trenin, D. (2016). *The Revival of the Russian Military*. Foreign Affairs. May/June issue.

Tully, A. (July, 2015). *EU pushes Russia and Ukraine to resolve gas dispute*. Retrieved on August 15, 2016 from: <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/EU-Pushes-Russia-and-Ukraine-to-Resolve-Gas-Dispute.html>

Valek, T. (2008). *What does the war in Georgia mean for EU foreign policy?* (Centre for European Reform, briefing note). London, United Kingdom.

Van Ham, P. (November, 2015). *The EU, Russia and the Quest for a New European Security Bargain*. Clingendael Institute. November 2015.

Van Ham, P. (2016, August 30). (A. Kolijn, Interviewer)

Velychenko, S. (2007). *Ukraine, the EU and Russia*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire. Palgrave Macmillan.

Walker, S. (July, 7, 2014). *Georgia's former president Eduard Shevardnadze dies aged 86*. Retrieved on October 6, 2016 from The Guardian Web site: <https://www.theguardian.com/world/2014/jul/07/shevardnadze-georgia-president-dies-soviet-minister>

Yuhas, A. (April 13, 2014). *Ukraine crisis: an essential guide to everything that's happened so far*. Retrieved on March 26, 2016 from The Guardian Web site: <http://www.theguardian.com/world/2014/apr/11/ukraine-russia-crimea-sanctions-us-eu-guide-explainer>

Zasenko, O. E. (n.d.). *Ukraine history*. Retrieved on July 12, 2016 from the Britannica Web site: <https://www.britannica.com/place/Ukraine/History>

APPENDICES

Study on NATO Enlargement (summarized)

The study published on the NATO website contains six chapters in which the purposes and principles of the enlargement process are described. The relations with Russia are also mentioned in a chapter.

Chapter 1: Purposes and Principles of Enlargement

The main goal of enlargement is described as architecture for military security in Europe. In cooperation with other institutions as the European Union and the Organization for Security and Co-operation in Europe, NATO and its member states will work towards integration within the Europe.

NATO members are required to invite aspiring countries within Europe to join the Treaty, based on Article 10, all for the purpose of strengthening stability and security. Cooperation among states is beneficial for all in terms of common defence. The alliances among NATO states will contribute to military control through a democratic system and the improvement of relationships among NATO members.

European countries with aspirations to join NATO should meet certain criteria: to uphold the principles of the UN Charter, to promote democracy, and to ensure liberty and freedom for its citizens and the world. An aspiring country should be able to strengthen NATO's position in the world, and be willing to play a role in the improvement of European security. It is a commitment for aspiring countries to promote international relations with states both within as outside NATO. Collective defence is one of the major important principles to withstand threats in the world, and costs and responsibilities should be equally divided among the NATO members.

In order for a European country to join, all ethnic or jurisdictional disputes should be ended through a peaceful solution. NATO will decide if an aspiring country has done so during the application process. The process will consist of a transparent dialogue with all NATO members, with the inclusion of the applying country.

Chapter 2: Enlargement contributions

Enlargement has been effective ever since the existence of NATO. Defending another Allied territory when it comes to that has proved to be valuable. It has helped the NATO members to develop an effective military power throughout the years. NATO has to be able to meet the requirements in case of a foreign threat, which should be possible also when a new country joins.

Once a new country joins NATO, this will have implications for other European countries as well, even the ones outside NATO. It is of great importance that other relationships with countries are kept stable. Enlargement of NATO should not create unstable relationships within the EU. An important external relationship that is mentioned is Russia. Concerning Russia, an 'Individual Partnership Programme' was established to maintain relations with the Russian Federation. Especially after the Cold War, NATO aims to extend further cooperation with Russia.

Military security and European stability are to be achieved with the help of Russia. NATO wants to work towards a stable and beneficial friendship with the Russia Federation in order to maintain peace. Dialogue between NATO and Russia is of great importance. In 1994, both Russia as NATO have agreed to a transparent dialogue and cooperation. What should not be forgotten is that Russia has raised concerns about NATO enlargement. NATO has assured Russia that enlargement will threaten no one – enlargement is meant for stability and security.

Working together and communicating effectively with the EU and the OSCE are crucial for stability and military security in Europe. The means of the intergovernmental organizations are mutual and should have a transparent system in cooperation. When looking at studies and cases of enlargement, the EU and OSCE will be informed through a transparent form of communication, and enlargement will always be in the purpose of long-term security in Europe.

An invitation of NATO to an aspiring country will result into a decision-making process in which the country will be treated like a case – the political and security situation of the aspiring country will be assessed by the Alliance. The decision will be made through consensus. It is possible that there are more than two sets of invitations. Legislation within the aspiring countries will also be assessed. An important point to be made: no aspiring country will “close the door” after admissions.

Chapter 3: contribution to enlargement process

The Partnership for Peace (PfP) and the North Atlantic Cooperation Council (NACC) are used in chapter 3 to explain the process and terms of contribution of the Alliance in accepting new members. The chapter mainly explains that the Alliance has the duty to help members prepare for a membership with NATO.

Part of the membership is military cooperation between member states: NATO is mainly about an effective partnership between the militaries of its members, all in the purpose of peacekeeping and security. In case aspiring countries turn out not to become a NATO member, the PfP and NACC should insure that NATO and the aspiring country maintain an active and co-operative relationship.

Aspiring countries with the ambition to join NATO may not be ready to meet all the criteria (democratic control over its military forces, co-operating character of its army, experience with peacekeeping), and therefore NATO members should be able to help a new/future country in its development. This includes the topics collective defence, planning of operations, and self-differentiation.

Chapter 4: Enlargement: strengthening the Alliance's effectiveness – missions, principles, and objectives

Once something grows bigger, it seems harder to control. NATO's enlargement stands for growth, but the Alliance aims to keep its ability to take decisions fast and to work effectively. NATO needs to have the ability to react fast in case it needs to act, something new members need to agree upon: the obligations and duties must be accepted at the start of the membership. New members will both benefit from contribute to the

Alliance as well. This includes nuclear weapons, structured military forces, shared intelligence sources, and financial programs.

Chapter 5: Implications, rights, and obligations of membership

NATO membership requires contribution and offers benefits at the same time. Aspiring members will be able to use the help of NATO in its preparations, but needs to take all possible preparations it can make in order to make the process go faster. The new members need to meet the criteria of democratic and liberty principles, the means to build consensus, get a NATO representative office in the headquarters, contribution to budget etc.

Looking at the preparations prospective members can make, the Enlargement Study sums up the ability to make military contributions to collective defence, the adaption of NATO strategies force structures, and to review NATO policies in general.

Chapter 6: Modalities proceedings

Every invitation from the Alliance is a case of its own and will be assessed individually. The Alliance stretches its policy is open towards European countries and the 'closing the door' issue does not exist: the acceptance of one European country will not exclude another one's. A certain precise process will take place during the negotiations with a country that is invited to membership.

1. Briefings and meetings between NATO and prospective members
2. NAC decides to give authorization to Secretary General (who informs prospect that dialogue will start soon)
3. Formal notice to country
4. Consulting with prospects on protocols
5. Formulations of protocols by Alliance
6. NAC Approval of accessed protocol
7. Accepting, ratifying the accession by the Allied members
8. Formal invitation to the prospect member
9. Final deposition

Source: NATO.INT (1995, final update in 2008)

Interview 1: Laura Starink (former Moscow correspondent of NRC Handelsblad)

Aernout: Ik heb het idee dat Rusland overall bondgenoten aan het zoeken is; in China, in Iran, in Syrië en ze (Rusland) hebben de regio's daar een tijd gesteund omdat naar mijn idee Georgië onafhankelijk wilden worden van de Sovjet-Unie, deze twee regio's wilden onafhankelijk worden van Georgië. Maar wat is volgens jou het belangrijkste motief waarom Rusland die twee regio's heeft gesteund?

Laura Starink: Om te beginnen moet ik wel zeggen dat Georgië wel een klein beetje is weggezakt. Dit is al een klein beetje geleden en ik heb dit niet opgefrist. Maar in mijn opvattingen lijdt Rusland aan een soort koloniaal syndroom. De Sovjet Unie is in 1991 uiteen gevallen, ik heb dit bijna van dag tot dag kunnen volgen als journalist, dat was een fantastische tijd om daar te zitten. Dat is eigenlijk toch, betrekkelijk, een onverwachte gebeurtenis, niet alleen voor Moskou zelf, maar ook voor het Westen. Er wordt nu gedaan, door Moskou, alsof het hele Westen stond te juichen toen de Sovjet Unie uit elkaar viel, maar dit was niet waar. Ik was er zelf bij, iedereen was als de dood dat het oorlog zou worden., dat gevoel was toen ook al. Dus iedereen had zoiets van 'wat krijgen we hier voor burgeroorlogen, voor bloederige strijd, in die vijftien republieken die zich nu ineens aan het ontworstelen zijn van het dictaat van Moskou'. Dus zo ongelofelijk stonden we niet te juichen. Wat je zag, was dat het uiteenvallen van de Sovjet Unie, dat werd gewoon onvermijdelijk. Het gebied wat te groot was, en de perestrojka die door Gorbachov werd ingezet, die bracht als vanzelf die centrifugale tendensen opgang, dus al die republieken die theoretisch volgens de Stalin grondwet van 1936 allemaal het recht hadden om zich af te scheiden, dat stond in de grondwet verankerd, maar dat was natuurlijk een dode letter. Die gingen dat opeens naar de geest interpreteren. Dat uiteenvallen van de Sovjet Unie is in feite bespoedigd door een belang conflict door Yeltsin en Gorbachov. Yeltsin was natuurlijk President van de Russische Federatie, dat was de grootste republiek van die Sovjet Unie, maar Gorbachov die stond een trapje hoger want die was President van de Sovjet Unie. En voor Yeltsin was het ontzettend belangrijk om dat uiteenvallen van die Sovjet Unie te bespoedigen, want dat zou hem namelijk van zijn concurrent afhelfen. Gorbachov's positie hield op met bestaan, want zijn land was er niet meer, de Sovjet Unie was er niet meer. En Yeltsin werd eigenlijk als het ware de erfgenaam van de grootste en belangrijkste opvolgerstaat, namelijk Rusland. Dus daar zat ook een hoop pragmatisme achter en machtspolitiek op dat moment. Verder waren het ook tendensen die ook niet tegen te houden waren. En die natuurlijk met name in de Baltische landen natuurlijk, maar ook in de Kaukasus landen het sterkste waren. En dat is natuurlijk voor een wereldrijk is dat een pijnlijk proces, het uiteenvallen van een koloniaal rijk, als je het zo mag noemen. Voor bijvoorbeeld Engeland of Nederland of andere koloniale imperia was dat ook zo, maar daar heb je vaak die koloniën die bevonden zich overzee en die hadden een andere cultuur en geschiedenis, dat was op een gegeven moment wel te accepteren. Maar in de val van de Sovjet Unie is dat altijd heel moeilijk gebleven, aangezien die koloniën aan Rusland vast lagen. Het Russisch rijk wordt natuurlijk sowieso veel te groot, dat kromp, in de ogen van de Russen door de Russen opgebouwd, er is dus veel geïnvesteerd, geïndustrialiseerd. Die namen opeens de benen, sterker nog; ze gaven Moskou opeens van alles de schuld, van die hele geschiedenis. Dat was natuurlijk een hele moeilijke te accepteren erfenis, en daar kwam nog bij dat 25 miljoen Russen nog in het buitenland woonden. En die Russen werden dus ineens, als je het zo mag noemen, als tweederangs burgers gemaakt. In bijvoorbeeld de Baltische Staten, maar in

Oekraïne blijkt dat ook een groot probleem te worden. Maar in Kazachstan is dat bijvoorbeeld ook een probleem, daar zijn ook heel veel Russen, die altijd problemen hadden met de Russische taal.

Nou en Georgië, ofwel de trans-Kaukase landen, daar speelt de Russische aanwezigheid nauwelijks een rol, maar wat daar de trigger is geweest voor die oorlog, dat was de uitbreiding van de NAVO, dat is steeds het argument wat door Rusland wordt aangepakt. Het Warsaw Pact werd ontbonden, en jullie (NAVO) hadden beloofd de NAVO ontbonden zouden worden. Dat is niet gebeurd, sterker nog; jullie omsingelen ons. Dat is natuurlijk een oude Russische fobie. Ik zeg altijd: het heeft te maken met het feit dat het land te groot is, als je kijkt naar bijvoorbeeld de 20 000 km grens, dat is natuurlijk niet te omsingelen, dat is absurd. Maar ik vind daar eerder een soort fundamentele onzekerheid uitspreken, dat het land te groot is om bij elkaar te houden. Dus die bedreiging vanuit het Westen wordt gezien als een reëel gevaar, terwijl in onze optiek is dat onbegrijpelijk, wat in onze ogen is de NAVO daar helemaal niet mee bezig. Sterker nog, de Russen provoceren de NAVO, zoals je nu ziet met die NAVO top in Warsaw hebt gezien. Nu worden er weer troepen gestationeerd, daar was de NAVO helemaal niet mee bezig. De Russen hebben dat zo niet gevoeld en in 2008 was er een beruchte NAVO top in Boekarest. Daar stond het lidmaatschap van Georgië en Oekraïne op de agenda voor NAVO. Toen heeft Putin heel duidelijk gezegd: 'no way, over my dead body'. Daar is de NAVO toen nogal erg van geschrokken. Dat heeft Jaap de Hoop Scheffer toen hij Secretaris-Generaal was ook later ook openlijk op televisie gezegd, Putin was daar heel duidelijk over: als jullie daarmee gaan beginnen, dan hebben jullie echt ruzie met mij. Toen is de NAVO ook echt op de rem gaan staan. Wat daar dus achter zat, dat waren die zogenaamde kleurenrevoluties, de Orange Revolutie in 2004, de Roze Revolutie in Georgië, waar Saakashvili, die natuurlijk in Amerika is opgeleid en uitstekend Amerikaans spreekt, de grote man werd. En je hebt zelfs de Tulpen Revolutie gehad, maar die is in stille dood gestorven. Maar in ieder geval, die zogenaamde kleurenrevoluties, die worden, behalve de omsingeling van de NAVO, gezien als een door het Westen opgehitste interne omwenteling die ook voor Rusland gevaarlijke gevolgen kan hebben. En Georgië heeft die combinatie (het aan de macht komen van Saakashvili, wat gezien wordt als een Amerikaans complot) plus de uitbreiding van de NAVO, dat heeft er uiteindelijk toe geleid dat Moskou die twee provincies actief is gaan infiltreren, waarbij het heel interessant is dat er een groot verschil is tussen Abchazië en Zuid-Ossetië.

Zuid Ossetië daar wonen volgens mij 50 000 mensen. Dat is heel klein, terwijl je aan de andere kant van de Kaukasus, daar heb je Noord-Ossetië, en die Zuid-Ossetië, die willen het liefst bij Noord-Ossetie, die willen het liefst een referendum over aansluiting bij Rusland. De Abchazen die zijn heel anders, die zijn eigenlijk veel onafhankelijker, die hebben ook meer hun politiek leven, daar is momenteel ook een machtsstrijd bezig. De oppositie wilden een referendum om de vervroegde presidentsverkiezingen te bestrijden, daar is een soort van onafhankelijker politiek, en hoewel de verhoudingen tussen Abchazië en Georgië heel gespannen zijn, dat heeft alles te maken met de periode na het einde van de Sovjet-Unie, toen heeft er daar een hele felle burgeroorlog gevoed waardoor de Abchazen eigenlijk in de armen van de Russen zijn gedreven. Dat was een onafhankelijk strijd. Daar is met behoorlijk grof geweld op gereageerd, dus daar was een voedingsbodem voor Russische steun, maar er is nooit, in Abchazië, voor zover ik weet, een echte beweging geweest voor aansluiting bij Rusland. Dus die willen erkend worden als zelfstandige staat, wat eigenlijk belachelijk is,

want het is echt niks (qua grootte). Een tijdje geleden was een onderminister van Buitenlandse Zaken van Georgië op bezoek in Den Haag en die wees ook op het verschil tussen die twee provincies en die zei dus dat er met de Abchazen dus eigenlijk beter zaken te doen is dan met de Osseten. Die hebben dus een heel bloedig verleden, er zijn heel veel Georgische vluchtelingen, die zijn alles kwijt geraakt, er zijn veel doden gevallen. Ze werken dus aan een soort herstel van de betrekkingen. Dat is met de Osseten veel moeilijker. En in feite komt het er dus wel op neer dat de Russen toch wel een grote vinger in de pap hebben. En als je kijkt naar andere conflicten in de Donbass bijvoorbeeld, dan zie je een soort patroon. Je ziet als het ware dat Rusland een soort 'pocket of resistance' creëert. Dat heeft allerlei redenen, maar een van de redenen is dus dat daarmee NAVO lidmaatschap onmogelijk wordt gemaakt; je mag geen lid worden als je een grensconflict hebt. Nou dat is dus een makkelijk middel om NAVO lidmaatschap te blokkeren. Een andere rede is dus dat je het kan gebruiken voor destabilisering van het regime. Zo'n open sfeer is natuurlijk een probleem, de Donbass is daar een voorbeeld van en is daar een probleem mee geworden, ook voor Rusland zelf overigens. Het zijn zeg maar allemaal een beetje pathologische reacties op het uiteenvallen van de Sovjet Unie en pogingen om die invloedssfeer waar die landen natuurlijk in horen, om die bij elkaar te houden. Die invloedssfeer discussie is, naar mijn mening, in Europa redelijk achterhaald. Misschien een native gedachte, want invloedssferen zijn natuurlijk van alle tijden. Rusland zet zich onder Putin natuurlijk heel erg af tegen het Westen, omdat ze zich vernederd voelen, teleurgesteld, in de hulp die ze hebben gekregen vanuit het Westen. Hoewel ze zich dus afzetten tegen de Europese Unie, en vooral tegen de NAVO, maar in dit geval (Ukraine) ging het natuurlijk over een associatieverdrag. Maar in feite spiegelen ze natuurlijk de Europese Instituten, want in 2009 heeft Poetin de Eurasia Unie opgericht, wat natuurlijk een soort tegenhanger van de EU moet zijn. Maar die Eurasiatische Unie vlot niet zo erg. Die lidstaten die worden vaak (gepaard met zware druk en chantage) ergens in gepushed. Wat ik begrijp van mijn Oekraïense contacten hoor, is dat Yanukovych eigenlijk nooit van plan was lid te worden van die Unie, maar die Euraziatische Unie zonder Oekraïne is natuurlijk een soort van doodgeboren kindje, dat stelt natuurlijk niks voor. Dan zit daar een dictatuur Wit-Rusland, Georgie is afgefallen, twee problematische republieken en een zootje ongeregelde uit Centraal-Azië. Dat is natuurlijk niet wat Poetin daarmee in gedachten had. Oekraïne was voor hem een soort hoeksteen. Je kan je voorstellen dat wat 'wij' daar gedaan hebben voor Poetin echt wel een hele bittere pil was.

Ik zit nu eigenlijk tot in mijn oren in Oekraïne, terwijl je eigenlijk over Georgië nog wilden vragen. Dus terugkerend naar Georgië: ik denk niet dat die twee gebieden echt door Rusland zullen worden geïncorporeerd. Ze liggen natuurlijk strategisch ook onhandig aan de andere kant van die bergen, er is verder ook niet veel te halen. Het zijn twee straatarme gebieden. Het zijn niet meer dan twee ankers om Georgië een beetje te pesten.

Aernout: Een soort wraak?

Laura Starink: Een soort wraak, maar anderzijds; echt effectief zijn ze niet, die Russen. Van de drie trans Kakaasische republieken doet Georgië het beste. Je kan zeggen wat je wil van Saakashvili, hij heeft het land natuurlijk moeten ontvluchten, maar hij heeft wel voor een omslag gezorgd, en het gaat daar economisch beter. Kijk in Azerbeidzjan gaat het ook 'beter', maar dat is een dictatuur. Georgië is toch met vallen en

opstaan toch democratisch geworden. Armenië bijvoorbeeld is een straatarm land, wat een val-staat van Rusland is, vanwege angst voor Turken, waar ze al lang bang voor zijn. Georgië heeft zich behoorlijk bekeerd tot de Europese Unie. Het zal niet snel lid worden maar ze proberen zich wel aan te passen aan de regels van de EU, ze zouden het liefst morgen lid worden van de NAVO. De populariteit van de Unie is daar ook groot. Die onderminister zei toen ook: Poetin doet nu niks bij ons, want hij weet dat de steun voor de EU behoorlijk groot is. Dus Poetin heeft dat eigenlijk opgegeven.

Aernout: Het was dus zijn (Poetin) eerste move, en 2014 Oekraïne was nog een stapje erger, nog beter doordacht zou je kunnen zeggen?

Laura Starink: Daar gaan dus veel theorieën en speculaties over, de vraag is of het Krim scenario klaarlag. Ik denk zelf wel dat het klaarlag, er werd zeker met de gedachte rekening gehouden want er was al direct na het uiteenvallen van de Sovjet Unie was er op de Krim al een beweging voor aansluiting met Rusland. En dat is toen door de Oekraïense president gesust. Op de een of andere manier is daar een deal voor gesloten. Poetin heeft toen bij zijn aantreden gezegd dat die grenzen gerespecteerd zouden worden, daar zou niet meer op worden teruggekomen. Maar dat er daar een grote voedingsbodem lag van Rusland dat was al zo en dat is nog steeds zo. Ik denk wel dat de hele wereld, zowel de EU als Poetin, verbijsterd waren over Maidan. Daar had eigenlijk niemand op gerekend. Want in 2004 was er de Orange Revolutie, die was natuurlijk mislukt en er was dus een zeer grote sceptisch over dit soort bewegingen. Toen is Yanukovych onder druk van Poetin af gaan zien van het ondertekenen van dat akkoord, toen sloeg de vlam in de pan, maar dat had niemand verwacht. Ik denk dat de Europeanen daar net zo verbijsterd over waren als de Russen. De Russen zijn panisch over dit soort bijeenkomsten, die denken steeds: Maidan kan ook naar Moskou komen. Als het in Oekraïne kan, dan kan het bij ons ook. Vandaar dat het ook meteen geframed is als een illegale neo-nazi coup. IN die zin denk ik dat Poetin net zo overrompeld was als wij. Maar Poetin is Poetin, en die heeft wel op een ongelooflijke brutale en slimme manier van de verwarring gebruik gemaakt en het verhaal geframed alsof er een genocide dreigde te komen op de Krim. Vandaar 'moesten' ze wel ingrijpen en dat referendum op de Krim steunen. En waarom is dat ze zo makkelijk afgegaan? In Kiev was een machtsvacuüm, Yanuchenko was nog niet gekozen, natuurlijk, er was een ad-interim president. En uit uitgelekte notulen van de Veiligheidsraad over Oekraïne is eigenlijk gebleken, wat iedereen wel aanvoelden, dat het Westen tegen Kiev heeft gezegd: jullie gaan niet vechten, we hebben in Georgië gezien dat dit uit de hand kan lopen. Ze hebben dus eigenlijk de Krim opgegeven, daar komt het op neer. En het halve Oekraïense leger is overgelopen, ze waren niet in staat om te vechten. Pas toen het oversloeg naar de Donbass, toen zijn ze terug gaan vechten, ook al koste veel slachtoffers. Dit hadden de Russen niet verwacht, die dachten: dit wordt een roll-over.

Aernout: Als we kijken naar de reacties na Georgië. In zijn boek, Garry Kasparov bekritiseert de Westerse overheden, de EU, de NAVO, voor het feit dat die jarenlang Rusland zijn gang hebben laten gaan. Kasparov geeft aan dat er heel mild is opgetreden, misschien deels omdat Poetin nog krediet had. De Europese leiders bleven zaken met hem doen, o.a. Hillary Clinton met haar 'reset-button'. Is dit begrijpelijk, hoe kijk je hier tegen aan?

Dat is maar net hoe je politiek er op dat moment voor staat. Kasparov is een havik, een echte schaker. Die vindt dat je Poetin zijn plaats moet wijzen anders loopt hij over je heen. Het conflict in Oekraïne, dat wijst die kant op, daarom zijn de Balten en de Oekraïners zo kwaad, die willen nu daarom die NAVO troepen. Ze zeggen in feite: zie je wel, dit hebben we altijd gezegd, nu gebeurt het echt. Dus je moet die man zijn plaats wijzen. En waarom hebben wij dat niet gedaan/het Westen? Ik denk omdat er een soort gevoel is dat de NAVO kwestie niet helemaal duidelijk is. Er zijn toezeggingen gedaan die niet op schrift staan, de NAVO zou worden ontmanteld, uiteraard zegt het hele Oostblok nu; zie je wel, we hebben die NAVO hard nodig. Tegelijkertijd voelt de NAVO zich toch wel kwetsbaar, de Amerikanen zijn uiteraard bij verre de meerderheid van de Russen, maar de Russen hebben wel kernwapens. Eigenlijk wordt het Westen in een soort rol gestopt waar het eigenlijk niet in wilt zitten. Wij willen die confrontatie niet maar we worden die kant op geduwd. Maar het gekke en verwarrende aan dit conflict is dat als je met de Russen praat, zij het precies omgekeerd zien. Er zijn dus enkele 10 duizenden troepen langs de Russische grens gestationeerd, bij Ukraine zijn dat enkele duizenden, dat is eigenlijk niks. De Russen zeggen: wij staan op ons eigen grondgebied, en jullie (NAVO) staan op iemands anders grondgebied. Zij zien dat echt als een bedreiging en als een vorm van agressie. Waar die agressie ook voor bedoelt zou zijn, dat is niet duidelijk, wij zien het zelf als verdediging van onze bondgenoten. Het is net alsof je op twee niveaus zit te praten. Aan de ene kant spreekt NAVO harde taal en aan de andere kant willen ze om de tafel zitten. Ik ben net in Moskou geweest en ik heb het idee dat de Russen ook terug willen en de spanning willen verlagen. Ze zitten met het probleem van de economische crisis en de sancties, de olieprijs etc. Dus deze NAVO top komt op een onhandig moment voor Poetin, die net zelf bezig was gas terug te nemen. Deze retroriek noemt een tegen-retroriek op. Het is van groot belang dat de NAVO-Rusland Raad bij elkaar komt. Mensen zeggen het ook: het is nu gevaarlijker dan de Koude Oorlog. Toen had je gewoon afgesproken protocollen, er was dialoog, er werden spionnen uitgewisseld etc. Nu is het gevaarlijker.

Aernout: Samenvattend: in 2008 is er niet zo heftig gereageerd, Kasparov zegt dat ook, maar die is anti-Putin en is het land moeten ontvluchten. Is het logisch dat er toen zo op is gereageerd, er was inderdaad niet zoveel aan de hand, of kunnen we hier een les uit trekken dat we toen wat hadden moeten doen?

Laura Starink: Dit is moeilijk te zeggen. De NAVO zegt, niet ten onrechte, wij zijn een defensie blok. Landen die lid willen worden kunnen dat gewoon aanvragen, voldoen zij aan de criteria, dan kunnen zij lid worden. Je kan zeggen: maak Rusland ook lid, probleem opgelost, misschien een oplossing op korte termijn, maar blijkbaar heeft die NAVO-Rusland Raad niks opgeleverd. Wat er doorheen speelt, is dat Poetin die hele bangmakerij gebruikt voor politieke redenen in Rusland. Dit conflict in Oekraïne heeft geleid tot sancties, maar een veel groter probleem zijn de olieprijs dalingen. Poetin heeft de afgelopen 15 jaar niks gedaan om de economie te stimuleren. Als we niet uitgaan van het feit dat Rusland een kleptocratie is waarbij het geld in de zakken van Poetin en omgeving beland, kan je zeggen dat het een hele corrupte staat is waarbij het bedrijfsleven wordt gegijzeld door de overheid. Poetin ziet dat er iets moet gebeuren aangezien de olieprijs

laag blijft. Ze hebben een groot financieel probleem, wat je in Moskou overigens niet echt merkt. Poetin moet iets gaan doen, een hervormer bijvoorbeeld (oud financieel minister) is weer opgegaan in de overheid. Een paar weken geleden zei die man binnenskamers: "Poetin je moet die geopolitieke spanningen terugbrengen, anders gaat de economie eraan, we kunnen die anders niet hervormen". En toen zei Poetin schijnbaar: "Maar zij zijn begonnen". Dat is een typische reactie waar je niets mee opschiet. Poetin moet iets doen aan die economie maar dat kan hij niet omdat die gegijzeld wordt door het Kremlin. Hij is een control freak en zijn manier van de staat besturen, dat werkt via 'sticks and carrots'. Hij heeft die oligarchen ondergeschikt gemaakt maar hij kan ze ook de ene dag laten opsluiten. Iedereen in Rusland is op de een of andere manier altijd in overtreding. De parlementsverkiezingen komen eraan en daar zijn ze in Rusland benauwd voor omdat er geen oppositie is. Nu zijn er ook in het land wat meer plekken met ontevredens. Er zijn nu drie gouverneurs opgepakt. Een is volgens de typische KGB manier opgepakt, dit is een heel raar verhaal. Dit geeft aan hoe het daar gaat. Uiteindelijk kom je zo niet verder. Dat is wat de Oekraïners tegen me zeggen: Rusland is een doodlopende weg, er is geen perspectief. Even los van ons conflict met hun: economisch biedt het geen vooruitzicht, geen samenwerking met Putin. En dat weet hij, maar hij is misschien op zijn eigen manier gegijzeld door zijn eigen systeem.

Aernout: Poetin zal toch nooit een nieuwe kandidaat/opvolger naar voren schuiven? In 2018 is hij toch gewoon weer verkiesbaar?

Laura Starink: Hij is moe. Hij doet dit al 15 jaar, het is een zware baan, hij neemt grote risico's. Je in Oekraïne mengen komt ook met risico's. Hij kan niet alles tegelijk doen. Hij delegeert niks, ik heb geen medelijden met 'm, maar hij heeft het wel zwaar. En dat maakt hem gevaarlijk. Hij heeft dit ooit met Medvedev gedaan, maar dat kan niet nog een keer.

Aernout: De grondwet is gewijzigd, dus hij kan nog een keer?

Laura Starink: Klopt. Maar of hij dat trekt? Dat is de vraag. Er kan in twee jaar nog veel gebeuren. Momenteel is er niemand om hem op te volgen.

Aernout: Over de Revolutie in Oekraïne: Poetin zei dat dit een plot was van Amerika. De CIA is zelfs genoemd, er waren Amerikaanse politici aanwezig. Heeft hij een punt, of wijst hij simpelweg met de vinger terug?

Laura Starink: Dit was een EU-Oekraïne probleem. Amerika had er niks mee te maken, maar vanaf Maidan is Amerika zich ermee gaan bemoeien. Er is in Kiev een Amerikaanse ambassade. Er wordt wel degelijk op hoog niveau onderhandeld. Daar kan je eindeloos over doorgaan, maar Amerika doet dat omdat zij ook zo hun belangen hebben. Ze spelen overal politieagent, maar dat is maar net hoe je er tegen aankijkt. Ze steunen de hervormingen in Oekraïne, maar ze gaan er geen troepen heen sturen of vechten. Ze zijn wat harder in hun uitspraken dan de Europeanen, wat logisch is; ze spreken met een stem. En de Republikeinen zien Rusland als het kwaad. Dat beeld wordt in Rusland uitvergroot, dat heeft mentale redenen. Vroeger was het een

machtsbalans, die hebben de Russen nu verloren. Het is makkelijker om Amerika de schuld te geven, want de Europeanen zijn immers de grootste afzetmarkt. Europa wordt minder als een bedreiging gebracht dan Amerika.

Aernout: Is het logisch dat Poetin dit dan gebruikt als argument?

Laura Starink: Dit is juist slim! Poetin gebruikt dit erg slim. Gek genoeg is het een soort spiegelbeeld, in vergelijking met hoe de Amerikanen Rusland zien. Voor de Russen is de Krim annexatie vrij normaal. Zij zien het als de Krim die zich heeft aangesloten. Zelfs de mensen die tegen Poetin zijn, zien dit als normaal, het was alleen een administratieve grens. Het zegt iets over de wet daar, kennelijk voor ons (Westen) zijn die grenzen getrokken en daar hou je je aan. Voor de Russen is dit instrumenteel.

Aernout: Is dit een stukje cultuur, denkwijze; wij pakken die grens terug.

Laura Starink: Ja, vooral voor Oekraïne is dit relevant. Baltische Staten bijvoorbeeld hebben dit gevoeld. Oekraïne was altijd onderdeel van het Russische imperium. Voor de Russen zijn Oekraïners gewoon Russen. Alleen de Oekraïners hebben over het algemeen iets minder collectivistisch, ze zijn meer individualistisch, meer op hun vrijheid gesteld dan de Russen. Dankzij mijn reizen heb ik de verschillen erg duidelijk gezien.

Aernout: Je zei net dat er meerdere motieven zijn voor Poetin's annexatie van de Krim. Een daarvan was een geïmproviseerde zet, de ander is om te voorkomen dat Oekraïne bij de NAVO gaat, een derde is om het oude Sovjet imago terug te krijgen. Welke zie je zelf als de belangrijkste, of is het een combinatie van?

Laura Starink: Poetin is bezig met een soort missie, waarin hij wel degelijk denkt dat Rusland weer een plek op het wereldtoneel moet krijgen die haar eigenlijk toekomt. Het idiote is dat Rusland economisch het niet goed doet, militair lijkt het heel wat, maar in verhouding tot de VS stelt dat leger niet veel voor. Dit wil niet zeggen dat het niet gevaarlijk kan zijn, maar een fulltime operatie in Oekraïne kunnen ze zich niet veroorloven qua techniek en manschappen. Poetin was bezig Rusland weer een plaats op het wereldtoneel te geven, dat liet hij ook in Syrië zien, maar hij heeft een te grote broek aangetrokken. Dat Donbass project is mislukt en nu zitten ze met de gebakken peren. Er vallen elke dag nog slachtoffers, maar de Russen weten niet wat ze ermee aan moeten. De Russen zitten wel aan de onderhandelingstafel, maar kiezen geen partij. Elk jaar denkt men dat de sancties van het EU blok ophouden, maar telkens worden ze verlengd. De vraag is maar of dit ophoud. Zolang Merkel er zit, heeft Poetin een probleem. Er zijn in Duitsland zat mensen die een pesthekel hebben aan die sancties, maar officieel is het regeringsstandpunt: de sancties worden pas opgeheven als de akkoorden (Minskakkoorden) worden uitgevoerd. Maar die zitten harstikke vast, daar zitten teveel onacceptabele eisen aan. De rebellen willen onafhankelijkheid, Rusland wil die niet hebben maar wil ook de grenzen niet opgeven. Waarom niet? Omdat die staatjes niet vatbaar zijn zonder Russische steun. Ze zitten daar behoorlijk klem. De Krim, dat accepteert het Westen wel, ook al is het illegaal. Ze zullen het niet erkennen, maar zonder het Donbass zouden de betrekkingen waarschijnlijk wat meer normaal zijn. Die sfeer

die we nu zelf veroorzaakt hebben, zit ons allemaal in de weg. Het is nu gewoon een bende in Oekraïne, de vraag is waar dat geld heen gaat. Wie weet lopen de Oekraïners over een aantal jaren weer naar Rusland. We weten het niet. Het lijkt wel alsof de Russen het de Oekraïners niet gunnen; wij in de problemen, jullie ook. In Europa delen we bepaalde waarden (vrijheid, democratie) maar Rusland voelt daar niet veel voor.

Aernout: Mijn centrale vraag, daar komen al best snel antwoorden naar voren, waarom we heftiger hebben gereageerd op de Krim, het ligt wellicht wat dichterbij ons bed, de manier waarop de Krim werd geannexeerd is een stuk heftiger dan Georgië?

Laura Starink: Dat kan je zeker zeggen, dat heeft er daadwerkelijk mee te maken. Wat ook belangrijk is, is dat het bij Georgië om NAVO uitbreiding ging, bij de Krim ging het om een associatieverdrag. De NAVO, dat ging om militaire macht, maar er wordt nu bij een associatieverdrag al gezegd; ‘‘dit gaat om veel meer’’, de volgende stap is een NAVO hoofdkwartier in de Krim – Poetin's Zwarte Vloot ligt daar – dat wil Poetin uiteraard niet. Poetin heeft heel slim het leasecontract verlengd tot 2040. Waarom zou dat niet hebben kunnen voortbestaan? Als Oekraïne al lid wordt van de EU, dan duurt dat nog tientallen jaren. Als ze er überhaupt ooit klaar voor zullen zijn. Als Rusland geen tegenstander van ons is, is er niks mis mee. Rusland denkt steeds in vijandbeelden, ook al doet het Westen (Amerika) dat deels ook. Maar het is wel heel erg Russisch om je steeds zo bedreigd te voelen, dat is in feite een teken van zwakte. De Sovjet Unie is in elkaar gevallen, je kan zeggen dat ze de Koude Oorlog hebben verloren, maar dit is anders dan een slagveld waarin je hebt verloren.

Aernout: Bush Senior heeft wel gezegd: ‘‘We won the Cold War’’. Kan dit deels niet lijden tot het Russisch gevoel van verlies?

Laura Starink: Wat de Russen ons kwalijk nemen is dat wij het teveel gevierd hebben. Het kapitalisme heeft gewonnen, maar dit is niet zo'n grote zegen. Er zijn nog meer problemen opgedoken. De Russen zeggen dat er nu een ander systeem is waarin de Amerikanen de baas zijn, ook niet ideaal. Het is maar betrijfelijk, Amerika kan het ook allemaal niet aan. Om terug te willen naar een bipolair balans, zoals die er was in de Koude Oorlog, dat kan niet. De Russen kijken de hele tijd naar het verleden en hebben geen toekomstvisie. Ze roepen de hele tijd WWII erbij, ‘‘wij hebben het gevaar overwonnen’’. Elke keer als er iets in Oekraïne gebeurt, verwijten zij naar WWII, alsof het nog steeds alsof het allemaal neonazi's zijn. Dit werkt niet en dit zijn geen goede idealen.

Aernout: Begint Poetin nu te beseffen dat dit niet werkt?

Laura Starink: Dat weet ik niet. Ik denk dat hij ziet dat dit allemaal niet werkt. Ik denk ook dat we een les kunnen trekken uit het feit dat hij minder machtig is dan hij is. Wij denken telkens: Poetin is Rusland, maar als je in Rusland rondloopt, zie je dat het prachtig is, Moskou is net Manhattan.

Aernout: De energie en gasmarkt was afhankelijk van de EU: 80% gaat naar de EU. Kasparov zegt: we hadden toen wat kunnen doen, we hadden het toen kunnen aanpakken. Het Westen had toen meer kunnen doen.

Laura Starink: Je moet beseffen dat Kasparov het land op zijn knieën wil krijgen. Het is gewoon een land, je kan dat gaan vernederen en belemmeren, maar je moet je ook afvragen: wat komt er naar Poetin? Er zijn veel radicalere mensen dan Poetin, die veel enger zijn. Een land op de knieën dwingen? Nee, je moet laten zien dat het anders moet, maar niet het land klein krijgen en in crisis storten, dat heeft geen zin. Dan heb je 140 miljoen ontevreden burgers, dan krijg je weer een revolutie, dat heeft geen zin. Ik ben ook niet tegen zaken doen met Rusland. Je moet wel kunnen zorgen dat je niet afhankelijk bent van ze, dat lukt aardig. Het gas was in 2009 bijvoorbeeld om, toen begrepen we dat dit niet handig was. De Duitsers hebben toen hun 90% afhankelijkheid van de Russen heel wat lager gekregen. Hetzelfde met Oekraïne: dit waren voor 90% afhankelijk, nu krijgen ze het via de EU, wat hartstikke slim is. Dat is voor de Russen dus heel vervelend, ze raken hun hefboom kwijt, plus hun geld. Daar komen de Russen nu langzamerhand achter: dat gepest dat werkt niet. Dat is niet de manier om zaken te doen. Het is belang voor Europa om onafhankelijker te worden en sterker te staan.

Aernout: Ik heb nog twee vragen: een terugblikkend en een vooruitblikkend. Ik heb aardig wat journals gelezen waarin professoren en andere experts zeggen dat we een paar fouten hebben gemaakt de afgelopen jaren wat betreft de samenwerking met Rusland; de Koude Oorlog, het dialoog met Poetin etc. Wat zijn volgens jou de belangrijkste lessen die we kunnen trekken uit de afgelopen jaren? Ik heb het over behandeling Poetin, NAVO-uitbreiding, dialoog.

Het is lastig. We begrijpen elkaar niet goed genoeg. Dat zien we in Oekraïne, we wisten niet dat de reacties zo vel zouden zijn. Dat Euro Maidan heeft op een bepaalde manier onrust veroorzaakt, vanuit Oekraïens perspectief heeft het een kans gecreëerd voor de hervormers. Het is best treurig dat we zo weinig van elkaar begrijpen, mensen zijn geobsedeerd door hun eigen belangen, dat geldt voor de Russen ook. Er wordt wel eens gezegd: waarom begrijpen wij Poetin niet, maar Poetin begrijpt ons ook niet. Poetin is vrij geïsoleerd, een echte Sovjet man. Hij heeft bijna geen vrienden in het Westen. De Russen zeggen: jullie hebben ons begin jaren 90 niet genoeg geholpen, jullie hadden met een soort Marshall Plan moeten komen. Ik denk eerlijk gezegd dat we ons daarin zouden hebben vertild. De Russen zeggen: jullie bieden Oekraïne van alles, maar ons bieden jullie niets. Tegelijk zeggen ze: de Unie valt uit elkaar, dus als we ook Rusland er nog eens bij zouden moeten nemen, dat zou niet reëel zijn. Ik denk wel dat het feit dat de Sovjet Unie zolang geïsoleerd is, dat heeft de kennis van het land niet bevorderd. De blik was waarschijnlijk vrij beperkt en bekrompen. We hebben daar, kennelijk, de afgelopen jaren niet voldoende belangstelling voor getoond. Er wordt wel eens gezegd: de Ruslandkunde is afgenomen en niet verder ontwikkeld. Oost Europeanen weten dat de wereld niet stabiel is, jullie denken van wel. Het geval Oekraïne heeft laten zien dat instabiliteit zo veroorzaakt kan worden. Onze soft-power wordt beantwoord met hard-power, daar hebben we geen antwoord op. Misschien moeten we meer in elkaar investeren, maar hoe? Ik ben pro-Europees, ga veel met elkaar in gesprek, niet de grenzen dichtgooien.

Aernout: Dialoog met Rusland, hadden we dat beter kunnen doen? Wat betreft NAVO uitbreiding?

Laura Starink: Daar kom ik niet uit, dat is vrij lastig om te zeggen. De NAVO uitbreiding is lastig, wat zouden de Russen hebben gedaan als we niet uit hadden gebreid? Misschien hadden ze dan wel iets anders om over te klagen. De NAVO is een fictief probleem, NAVO heeft geen doel om Rusland binnen te vallen, het is geen bedreiging. De Russen zeggen altijd: jullie kunnen wel bombarderen etc. En als wij het een keer doen dat deugt het niet. Wij geven als antwoord: wij grijpen in bij een oorlog (Kosovo bijvoorbeeld), maar de Russen zien hun Krim actie als een defensieve actie. Als hij het niet pakt, gaat zijn vloot eraan. Daar gaat het fout.

Aernout: De NAVO top is net geweest, gaat het dialoog nu sneller komen?

Laura Starink: Dat moet wel komen. De NAVO zegt het steeds, anderzijds weten ze in Rusland dat die 4000 man niet veel is in tegenstelling tot de Koude Oorlog, waar het veel meer waren. Ik denk niet dat er veel illusies zijn bij de NAVO. Als de Russen echt mot willen kan het lastig zijn de Baltische Staten te pakken. De NAVO moet wel laten zien dat het niet akkoord gaat met dit soort bedreigingen. We moeten op de een of andere manier compromissen gaan afsluiten, dat is voor Poetin lastig, met een groot ego. Het is ook lastig te verkopen binnenlands. Rusland maakt het niet makkelijk voor de Russen in de landen door hun gevaarlijke gedrag. Oekraïners gaan ook niet vrijuit, bij de vrijwilligers gebeuren ook dingen die niet door de beugel kunnen.

Aernout: Vooruitblikkend: hoe realistisch is het dat Poetin een move zal maken in de Baltische Staten of Polen.

Laura Starink: Nee dat is niet ter sprake. Het lukt hem niet eens in de Donbass. Ik was er in 2014 wel bang voor, niet voor de Baltische Staten maar voor Oekraïne. Ik zat daar toen en was bang dat er een soort roll-over zou komen. Ik dacht: als ze nu binnenvallen, dan is het zo gebeurd. Ze kunnen binnenvallen en de situatie naar hun hand zetten. Maar dat hebben ze niet gedaan, en toen dacht ik: ze voelen zich toch niet zo zeker van hun zaak. En wat die Oekraïners hebben laten zien: er valt niet met hun te sollen. De opstand heeft keihard standgehouden. Dit was een tegenvaller voor Rusland en daarom zullen ze het niet snel proberen. Donbass is behoorlijk klein en ze zijn er niet in geslaagd dat in te nemen.

Aernout: Nog een laatste vraag. Eerder zei je dat er een duidelijk verschil zit tussen Georgië en de Krim: in Georgië ging het om NAVO lidmaatschap, in de Krim om een associatieverdrag. Heeft dit invloed gehad op de reactie? Bij NAVO is het eerder te begrijpen omdat het met militaire macht te maken, maar als er ingegrepen wordt vanwege het feit dat de EU handel wil met een land, dan reageren we anders.

Laura Starink: Zo kan je het zeggen. Het was een soort schrik. Voor de Russen zit het anders in elkaar, Oekraïne was nodig voor Poetin's tegenhanger van de EU. Het is enorm gezichtsverlies, Kiev is ouder dan Moskou. Rusland heeft Oekraïne dus nodig. Zij hebben het idee dat dit ondankbaarheid is: Oekraïne is een bakermat, je afkeren van Rusland is als verraad. Wij in de EU snappen dat niet, we hebben zoveel verschillende staten en we hebben grenzen. Maar de Russen zien dit compleet anders. Wij hebben dat niet goed ingeschat. De EU wil nu een handelsverdrag afsluiten met Oekraïne, Rusland heeft altijd gezegd: wij willen daaraan meedoen. De EU zegt, geheel terecht: dat gaan we niet doen, dat wordt te lastig. De Russen zagen dat natuurlijk als een poging om hun economische ruimte in te perken. Als de economie in Oekraïne zich gaat moderniseren, dan lijdt Rusland hieronder. Rusland heeft dus zeker een punt. Je kan daarin tegen niet samenwerking onder schot en dreiging (zoals Rusland doet) aangaan.

Interview 2: Max Bader (Professor of Russian Studies, Leiden University)

Aernout:

De meningen binnen de EU waren verdeeld bij het aanwijzen van de schuldige partij in het conflict tussen Georgië en Rusland. Duitsland, Frankrijk en Engeland gaven Georgië de schuld, die wouden misschien geen conflict met Rusland. De Baltische Staten en wat Centraal Europese landen wezen naar Rusland en zeiden zelfs: dit is de eerste stap, de eerste domino, Rusland zal dit nog vaker gaan doen. Ik ben erg benieuwd naar uw visie op dit conflict. De EU heeft Georgië als schuldige aangewezen.

Max Bader:

Niet als enige schuldige. Wat er toen gebeurd is, is dat eigenlijk beide partijen waren schuldig. Het was in feite een escalatie tussen beide partijen, in Zuid-Ossetië. Uiteindelijk is het wel aannemelijk dat er aanvankelijk de eerste militaire acties ondernomen zijn door Georgië, die hebben geprobeerd met een soort bliksemactie controle over Zuid-Ossetië te krijgen. Dit was natuurlijk binnen de legale grenzen van Georgië. Rusland heeft daar op gereageerd, heeft daar op een disproportionele manier op gereageerd, zou je kunnen zeggen. Ook in de zin dat de Russen buiten Zuid-Ossetië hebben geopereerd. Je kan je afvragen waarom, dit was überhaupt hun regio niet, ze hadden daar niks te zoeken. Ze zijn toen ook buiten de regio gegaan, iedereen is het er dus over eens dat de Russen fout zaten. Maar iedereen is het er ook over eens dat de regering van Georgië ook het nodige te verwijten valt. Saakashvili was een beetje een heethoofd, die had wilde plannen om controle over Zuid-Ossetië terug te krijgen. Dit was misschien niet een heel goed idee. Het grote verschil met de recente gebeurtenis in Oekraïne is dat dit eenzijdig vanuit Rusland komt, dit is als het ware niet uitgelokt door Oekraïne.

Aernout:

Als we achteraf terugkijken, hadden de bellen niet moeten gaan rinkelen in 2008, zoals de Baltische Staten hadden voorspeld? Of zegt u: dat is compleet begrijpelijk, het was de eerste keer dat zoiets gebeurde?

Max Bader:

De situatie was toen wel degelijk anders dan dat die in Oekraïne was. Wat Rusland toen (in 2008) had gedaan was al vrij uniek. Maar hadden we toen al kunnen voorzien dat Rusland later de Krim zou gaan annexeren, of ook elders in Oekraïne onrust zou gaan stoken? Niet echt. Dit soort dingen zijn moeilijk echt te voorspellen. Ik weet niet wat we in 2008 hadden kunnen doen om te kunnen voorkomen dat Rusland dit zou gaan doen. We hadden eventueel Oekraïne lid kunnen maken van de NAVO, het is dus niet zo dat na de gebeurtenissen in Georgië we hadden kunnen zien dat Rusland heel veel verder zou gaan.

Aernout:

We kunnen dus zeggen dat het hier om twee compleet verschillende situaties gaat, dat er toen (in 2008) geen sprake was van een echt conflict zoals dat we in 2014 hebben gezien?

Max Bader:

In Oekraïne ging het inderdaad wel veel verder. Het zijn wel allebei voorbeelden van situaties waarin Rusland de internationale regels aan zijn laars lapt. In die zin zit er wel een parallel tussen, maar het verschil tussen de twee situaties is wel erg groot.

Aernout:

Sarkozy heeft in 2008 als mediator opgetreden. Kasparov, een schrijver die Rusland bekritiseert, zegt in feite: die had dat misschien niet mogen doen, hij was goede maatjes met Putin en Medvedev. Heeft dat ergens mee te maken, of vindt u van niet?

Max Bader:

Er was destijds toch een soort poging om Rusland in het gareel te krijgen, om Rusland een beetje te houden aan de internationale regels. De houding was dat iemand als Sarkozy daar een nuttige rol in zou kunnen spelen, omdat hij dus een goede verstandshouding had met Poetin. Het idee was om de Russen niet teveel af te stoten en het idee te geven dat ze er nog een beetje bij hoorden. Als we ze teveel zouden afstoten, dan kan dat alleen maar gevaarlijke effecten hebben.

Aernout:

Het kwam dus eigenlijk wel goed uit dat Sarkozy als mediator heeft opgetreden?

Max Bader:

Achteraf zou je dat kunnen zeggen ja. Dat betekent niet dat er destijds een verkeerde keuze is gemaakt om hem te laten optreden als mediator. Achteraf gezien moet je zeggen: misschien hadden we toen dus al veel harder moeten optreden tegen Rusland, misschien had de NAVO veel meer kunnen doen om te voorkomen dat Rusland in 2014 in Oekraïne ingevallen is.

Aernout:

NAVO had toen wat kunnen doen? Is het lastig om te zeggen wat ze toen hadden kunnen doen?**Max Bader:**

Wat de NAVO had kunnen doen, ik zeg niet dat ze dat hadden moeten doen, maar wat ze hadden kunnen doen is wat ze de afgelopen paar jaar hebben gedaan: sterke garanties geven aan de Baltische Staten, een soort rapid deployment instellen en dat ze nadenken over wat er kan gebeuren als Rusland in de Baltische Staten voor onrust gaat zorgen. En de NAVO had natuurlijk ook dingen kunnen doen in Oekraïne ter voorbereiding. Maar we hadden uiteraard geen benul dat Rusland de Krim zou bezetten. Dat zijn dingen die je niet kan voorzien.

Aernout:

Als we kijken naar de annexatie van de Krim: daar werd binnen de EU ook verschillend op gereageerd. Die sancties die we toen hebben ingesteld, wat is uw kijk daarop? Was dit de juiste manier/oplossing, of hadden we het beter anders kunnen doen en op dialoog kunnen overgaan? Daar zijn de meningen ook over verdeeld.

Max Bader:

De meeste van die sancties zijn pas echt in het leven geroepen na MH17, enkele maanden na de bezetting van de Krim. De juiste benadering in dit soort situaties, het aangaan van dialoog met Rusland, dat doen we in zekere zin al en dit blijven we ook doen op allerlei manieren. Maar we kunnen natuurlijk moeilijk met de Russen verder gaan alsof er niks aan de hand is. Dit was zo'n extreme actie van de Russische overheid. Als je jezelf als Westerse gemeenschap een beetje serieus neemt, moet je daar natuurlijk wel op reageren. We hebben dat dan gedaan via die sancties. Je zou kunnen zeggen dat Rusland wel last heeft van die sancties, mogelijk wordt dat de komende jaren nog erger in Rusland. Maar je zou misschien ergens wel denken: het zou eerder nog nuttig zijn om nog hardere sancties toe te passen. Maar je weet uiteraard nooit met sancties wanneer en hoeveel effect het gaat het krijgen. Dus het is ook heel lastig te zeggen wat de verstandige sancties zijn in situaties als deze.

Aernout:

De sancties zijn volgens mij al twee keer verlengd. U zegt zelf al; het gaat met de economie (in Rusland) niet goed, maar gaat dit dan wel echt ergens naartoe? Mensen hebben het over het probleem van terrorisme, moeten we niet werken om dat probleem tegen te gaan? Moeten we daar niet op gaan inzetten, of een andere aanpak?

Max Bader:

We kunnen samen met de Russen tegen terrorisme vechten, dat is volledig los van de sancties, die staan daar los van. Sancties kunnen heel lang duren, de sancties tegen Iran bijvoorbeeld hebben decennia lang geduurd, hier zijn nog meer voorbeelden van. Het kan zijn dat het dan geleidelijk wel effect heeft, in Rusland lijkt het alsof het nog geen enkel effect heeft. Maar we weten nooit hoe dat over twee jaar kan zijn. En anders moeten

we over tien jaar gaan kijken, of het dan effect heeft. Het is toch de bedoeling dat Poetin en de zijne toch gaan inzien dat dit toch een heilloze weg is, de sancties kunnen daar bij gaan helpen.

Aernout:

Denkt u dat Poetin nu ook al begint te beseffen dat dit nergens heengaat? Het gaat immer slecht met de economie, had hij dit kunnen voorzien?

Max Bader:

Als je kijkt wat hij de afgelopen jaren doet, hij maakt het alleen maar erger voor alle Russen. Hij lijkt zelf geen idee te hebben wat het beste voor Rusland is, als ie dat al heeft, dan is dat feitelijk niet wat inderdaad het beste is voor Rusland. Als je kijkt naar de hervormingen, of juist het gebrek aan hervormingen, dan maak je je ernstig zorgen over de toekomst van de Russische economie in het algemeen.

Aernout:

Sommige mensen denken dat de annexatie van de Krim een geïmproviseerde actie was van Poetin omdat Yanukovych moest vluchten, andere zeggen dat het met NAVO's uitbreiding te maken had, een ander argument is dat Poetin de Sovjet-Unie terug wil. Wat denkt u? Was het geïmproviseerde zet, of was het goed voorbereid?

Max Bader:

Ik denk dat het in vrij hoge mate geïmproviseerd was. Het kan wel zijn dat er een soort plan lag, zonder dat er een soort beslissing was genomen. Maar ik denk dat het wel veel te maken had met de revolutie in Kiev, anders was dit niet gebeurd. Maar de precieze motivatie hiervoor, of dit nou te maken heeft met NAVO of met wraaknemen, of met de binnenlandse politiek van Poetin, dat weet ik niet. Niemand weet dat. Mensen die zeggen het wel te weten, die liegen. Je kan dat alleen weten als je in het hoofd van Poetin kan kijken.

Aernout:

Als we vooruitblikken op de komende tien jaar, dat is in feite lastig te zeggen. Hoe worden de komende twee, vijf of tien jaar voor de relatie tussen de EU en Rusland, dat is niet te zeggen? Het kan nog een tijdje zo doorgaan?

Max Bader:

Het zou nog een tijdje zo verder kunnen gaan. Het hangt er vanaf hoe het met de Russische economie gaat. Het hangt er vanaf of Poetin het leger kan versterken. Misschien dat het regime binnenlands zal verzwakken. Dit zijn variabelen die je niet kan voorzien. Misschien komt Poetin morgen wel onder de tram. Het hangt in een autoritaire staat zo erg af van een persoon en mensen om hem heen. Dit maakt het moeilijk om ook maar een voorspelling te doen voor de komende jaren.

Aernout:

Dat Poetin er nog een tijdje zit, dat weten we in ieder geval zeker? Hij kan zich weer kandidaat stellen in 2018.

Max Bader:

Dit ligt voor de hand. Maar elk autoritair regime eindigt uiteindelijk onverwachts. Het kan nu heel stabiel lijken, maar je weet het maar nooit met zo'n land. Het is een beetje een eigen autoritaire staat. Je weet gewoon nooit wanneer het eindigt. Ik zeg niet dat het nu snel is, maar je kan niet zeggen of het nog 10 of 20 jaar duurt.

Aernout:

Als we kijken naar de dreiging in Europa. De NAVO heeft nu heel wat mannen in Estland, we hebben een grote actie (oefening) in Polen gehad. Is het realistisch om te denken dat Poetin en Rusland nog zo'n actie (Krim), of is de kans vrij klein? Hier zijn ook verschillende meningen over.

Max Bader:

Ik kan zeggen dat die kans vrij klein is, dat lijkt momenteel zo. Maar als je mij drie jaar geleden had gevraagd of Rusland ooit de Krim zou gaan bezetten, dan had ik je voor gek verklaard. Mensen die zeggen dat ze het wel hadden voorspeld, die liegen of die zijn gek. Dat was volstrekt onvoorspelbaar. Dit kan natuurlijk weer gebeuren en juist dat maakt het Russisch regime zo gevaarlijk. We weten gewoon niet waartoe ze nog in staat zijn. Als ze nog meer verzwakken zullen ze juist meer naar dit soort middelen grijpen. Dit kan gevaarlijk zijn.

Aernout:

U acht de kans dus aanwezig?

Max Bader:

Ik acht de kans zeker aanwezig, maar dit zal met name tegen Oekraïne gericht zijn, niet tegen de Baltische Staten, dat kan ik me niet voorstellen.

Aernout:

Want daarmee lok je direct een conflict met de NAVO uit?

Max Bader:

Exact, maar er zijn nog zat plekken in Oekraïne waar de Russische autoriteiten invloed willen krijgen.

Aernout:

Ik begin een beeld te krijgen waarom er in 2008 anders is gereageerd dan in 2014. U zegt het zelf: 2008 was een andere situatie dan in 2014. Kunnen we zeggen dat in 2014 de situatie dichter bij de EU kwam, aangezien Oekraïne mogelijk ooit EU lid wil worden, in verband met het associatieverdrag. Hebben we daarom een stuk heftiger gereageerd?

Max Bader:

Als je nadenkt in termen van het EU lidmaatschap, dan is Georgië heel wat verder dan Oekraïne. Oekraïne is natuurlijk een buurstaat van de Europese Unie. Oekraïne grenst aan vier EU staten. Dat maakt inderdaad wel dat het erg dichtbij komt. Maar los daarvan: die actie in Zuid-Ossetië was in korte tijd ontstaan en werd ook vrij snel weer opgelost. En de bezetting van de Krim was natuurlijk een actie met enorme gevolgen en die in principe ook onomkeerbaar is, er paar miljoen inwoners worden van eigenaar verwisseld, het is niet vreemd dat er daar anders en extremer op werd gereageerd.

Aernout:

Georgië was dus een klein conflict vergeleken met de annexatie van de Krim?

Max Bader:

Zuid- Ossetië was al niet onder controle van de Georgiërs. Die probeerden het weer onder controle te krijgen, werden er weer uitgezet door de Russen. Met de bezetting van de Krim werd de status wel anders op z'n kant gezet.

Aernout:

Mijn laatste vraag is een beetje terugblikkend en vooruitblikkend. Er wordt behoorlijk veel geschreven over Rusland en wat we mogelijk allemaal fout hebben gedaan in het verleden, de behandeling die we Rusland hebben gegeven na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie. Als Ruslandexpert, wat zijn de belangrijkste lessen die we volgens u uit het verleden kunnen trekken, als we terugblikken op de samenwerking met Rusland? Wat zijn dingen waarvan u zegt: dit moeten we in acht nemen en onthouden voor de toekomst?

Max Bader:

Ik ben zelf niet zo van de school die zegt dat we dingen fout hebben gedaan ten opzichte van Rusland. Vanaf het moment dat Poetin president werd, zijn dingen anders gegaan. Hij heeft zijn land in een richting mee opgenomen die we niet hadden kunnen voorzien. In de jaren 90 ging het vele malen beter met Rusland, er waren ook wel wat problemen, maar er werden meer samenwerkingen getekend. Het ging toen in verhouding goed. Om ons nou kwalijk te gaan nemen dat Poetin zijn land in een bepaalde richting mee heeft opgenomen? We zouden achteraf kunnen zeggen dat we meer steun hadden kunnen geven aan landen om Rusland heen, maar dit is makkelijk gezegd achteraf. Rusland leek de kans op te gaan van min of meer een soort democratie, een staat die zich houdt aan internationale regels. Maar dat deze zo makkelijk worden geschonden, dat hadden we gewoon niet kunnen voorzien. Het feit dat een persoon zoveel macht heeft, is een rede om tegen autoritair bestuur te zijn.

Interview 3: Peter van Ham (Senior Research Fellow at the Clingendael Instituut)

Aernout: Als we kijken naar 2008, er zijn meerdere mensen die de motivaties van Rusland beschrijven, twee regio's die in Georgië onafhankelijk willen worden, en Rusland reageert daar behoorlijk snel op. Dit heeft mogelijk te maken met NAVO uitbreiding omdat Georgië op de lijst stond. Wat is uw kijk daarop? Heeft dit met NAVO uitbreiding te maken, of zijn er andere dingen die daarbij mee spelen?

Peter van Ham:

Eigenlijk is het nog steeds de afwikkeling van het uiteenvallen van de Sovjet Unie. Dat is wel weer een stapje terug in de geschiedenis, maar toch iets wat belangrijk is. Niet zozeer op de achtergrond, maar gewoon praktische economische politieke strategische overwegingen van Russische strijders. Toen de Koude Oorlog ten einde was en de Sovjet Unie dus uit elkaar viel, einde jaren 90, toen is alles eigenlijk uitzonderlijk netjes verlopen. Er waren allerlei scenario's, Wit-Rusland, Ukraine, Kazachstan hadden allemaal nucleaire wapens, de meest dramatische scenario's over conflicten en ook etnische problemen van met name Russen maar ook andere groepen in verschillende delen van wat dan niet meer de Sovjet Unie was, maar individuen landen. Die grenzen zijn toen gebaseerd op de federale grenzen van de Sovjet Unie, het was dus een federale staat. Toen kreeg je natuurlijk zo'n Georgië en Oekraïne en dat soort dingen. En dat was in principe gewoon uitzonderlijk vreedzaam, kleine strugelingen zoals in de Balkan. Dat heeft Rusland eigenlijk gedaan omdat ze eigenlijk onderkenden dat ze de Koude Oorlog verloren hadden. Nooit gezegd natuurlijk, maar eigenlijk wel. En Gorbatsjov moet je daar maar vriendelijk voor bedanken. Ze hadden ook verwacht dat er een gemeenschappelijke Europese veiligheidsstructuur er anders uit zou zien dan het opdoeken van de het Warsaw Pact, en de uitbreiding van de EU en de NAVO. Daar zijn nooit echt afspraken over gemaakt, maar het is zo dat in het begin de Russen optimistisch en terughoudend waren. En toen de EU en de NAVO uitbreidden, toen waren er dus steeds sterkere geluiden van 'Wat is dit? Dit hoeven we toch niet te pikken?' Die afspraken zijn nooit op papier gekomen of formeel afgesproken, er zijn allemaal mythes over of die wel echt bestaan. Het punt is dan, dat je in sommige gebieden, Georgië bijvoorbeeld, daar ben ik wel eens geweest, die Zuid-Ossetië en Abchazië, dat zijn echt no-man's-lands, die Georgiërs hadden daar in het begin, toen ze net onafhankelijk waren, nauwelijks grip op. En dat zijn moeilijke republieken, ook aan de kant van Rusland. Kazachstan en zo, Tsjetsjenië, de grote oorlogen. De Russen hadden daar op eigen grond al moeite mee. Moet je de boel platbombarderen? Dus het is niet een soort probleem als wat we hadden met Tsjechië-Slowakije of België, het is echt een soort chaos, anarchie. Er heerst nog een soort grote mate van agressie op die oppervlakte.

Je vraag was dus: is de NAVO uitbreiding de schuld? Eigenlijk hebben we nooit heel duidelijk gezegd dat Georgië erbij komt. Wanneer was die Bucharest Summit? Ervoor, nou ja, je zou kunnen zeggen dat het conflict begin augustus was. Maar dit conflict speelt natuurlijk al heel erg lang. Kijk, of er nou een oorzaak of een aanleiding is., dat is wel een verschil uiteraard. Kijk een oorzaak is dat het een eigen dynamiek heeft en doorslaggevend redenen. Aanleiding is meer zo; er zijn andere redenen. Niemand die het exact weet. Je moet wel weten dat die President van Georgië, toch een aparte man is. Een typische Georgiër, als ik dat zo

mag zeggen, zonder verkeerd over te komen. Het waren wel mensen die bijzonder anti-Russisch waren. Dat is hun goedrecht. Maar ook op het gebied van onverstandig zijn. Zeel provocerend, dat mag allemaal, wil niet zeggen dat je een land zo kan binnenvallen. Gezien de omstandigheden, kan je zeggen dat er geen backup was en dat het niet goed is uitgevallen, in de zin dat ie daarna ook niet meer herkozen is. Ik kan er moeilijk iets over zeggen. Niemand die het exact voor jou kan vertellen. Dat zijn onduidelijkheden van de geschiedenis, hoever je ook zoekt, verschillende opinies zijn er over. Ik weet wel dat de Europese Unie toen wel een paar honderd van die observers heeft gestuurd, Sarkozy heeft toen een belangrijke rol gespeeld, dat weet ik wel. We hadden toen nog de regering Bush toch? Obama was eind november verkozen. Dat was toch een soort good-cop bad-cop, de Amerikanen lieten toen hard geluid horen, de EU eigenlijk toch niet dreigden met sancties. Dat deden ze toen niet, opmerkelijk he?

Aernout:

Wat ik heb gelezen, is dat de EU toen wel een soort van sancties heeft ingesteld om good-will te laten zien. Maar die zijn eigenlijk meteen weer ingetrokken.

Peter van Ham:

Nee, maar het waren natuurlijk niet zulke grote sancties als we nu hebben. Het is een conflict dat relatief snel en keurig is opgelost. In die zin hebben de Georgiërs nog steeds geen volledige controle over hun eigen grondgebied. Maar dat was eigenlijk vanaf het begin al niet zo. Ik ben daar een paar keer geweest, is altijd een ellende. Er is nooit complete controle geweest.

Aernout:

Het is dus verre van een stabiel land?

Peter van Ham:

Nee Georgië op zichzelf is heel stabiel. Ik kan keurig over straat. Het is niet rijk, maar een beetje zoals Armenië.

Aernout:

U bedoelt dus dat die twee regio's in Georgië niet stabiel zijn?

Peter van Ham:

Dat durft ik je nu niet te zeggen. Ik geloof dat ze alleen door Rusland en een paar andere landen als soeverein worden erkent. Het is best eens interessant om uit te zoeken hoe dat precies zit. Hebben ze een soort structuur, worden ze compleet bij Rusland betrokken? Ik durf je dat niet te zeggen. Er zijn natuurlijk genoeg andere voorbeelden in de wereld waar wij dat gewoon accepteren. Kijk bijvoorbeeld naar Noord-Cyprus, dat wordt erkend door Turkije. Het is wel onderdeel van Turkije, zoals je weet is Cyprus wel een EU lid. Dus tamelijk bizar. We zijn met Turkije aan het onderhandelen over lidmaatschap, terwijl Turkije een deel van een EU lid onder controle heeft. Ga dat maar eens uitzoeken. Dat is nog een stukje vreemder dan Zuid-Ossetië en Abchazië. Wees nou eerlijk, de EU heeft geen controle over Noord-Cyprus. Begin jaren 70 is er

toen ingevallen door Turkije. Laten we eerlijk zijn, de hele wereld is vol van dit soort constructies. Als het te moeilijk is om op te lossen gaan we er omheen. Het is het niet waard, er zit geen olie. Met de Krim is dat anders, Sevastapol is voor de Russen er vrije haven.

Aernout:

Er zijn dus mensen die kritiek geven op de EU omdat de schuld toen meer bij Georgië is neergelegd dan bij Rusland. Er zijn mensen die zeggen: we hadden achteraf moeten zien dat Rusland geen stabiele partner was. De Baltische Staten hebben dat toen gezegd: dit zal pas de eerste domino zijn.

Peter van Ham:

Dat is zeker een overweging. We hadden ietsje beter moeten luisteren naar dat soort landen, die hebben dat in zekere wijze toch wel goed gezien. Je kunt niet zeggen dat wij door onze reactie de Russen hebben geprovoceerd, dat is iets te veel. Maar wat het ons had moeten vertellen is dat we de afweging hadden moeten maken tussen onze economische strategische belangen aan de ene kant, en de normatieve belangen die meer aan de kant liggen van het internationaal recht, dat zie je nu ook met Turkije. Dat land glijdt af naar autocratie, dictatuur, hoe je het noemen wilt. We hebben het land nodig voor allerlei redenen, om migratie in te dammen, dan maken we gekke deals, dat doen we wel met meer landen in de wereld. En dat wil niet zeggen dat je daar een fantastische partner in bent, of het met iedereen eens bent. Met Rusland zou je dat ook moeten zeggen: we zijn het op veel gebieden eens, maar willen toch samenwerken om terrorisme te bestrijden. Zo hoort het in de wereld, maar dat is voor de EU heel moeilijk om te scheiden. Want ze willen de hele wereld in hun eigen beeld maken, ze willen het liefst iedereen zo maken als de EU.

Aernout:

Zegt u dat we in 2008 toen wel sancties moeten instellen zoals we in 2014 hebben gedaan?

Peter van Ham:

Nee, helemaal niet. Ik vind dat de EU dat toen goed heeft gedaan. Die landen die jij zelf noemden, daar hadden we naar moeten luisteren. En af moeten stappen van het idee dat we Rusland zeg maar richting het Westen als democratie volgens onze eigen normen konden krijgen.

Aernout:

Dat wouden we toen wel.

Peter van Ham:

Exact. En dat proberen we met Turkije ook, maar dat gaat gewoon helemaal niet gebeuren. Dus we hadden moeten onderkennen dat er landen zijn die onze partners zijn, waar we mee moeten samenwerken, maar die heel veel dingen gewoon binnenshuis doen die we helemaal niet leuk vinden. Daar moeten we gewoon overheen stappen, want het is niet ons land. Maar dat kan de EU niet, die houdt zich bezig met gender equality, homorechten, dat denk ik van: wat gaat het ons aan?

Aernout:

Wij kunnen dus als EU niet zo optreden als Amerika doet of als NAVO?

Peter van Ham:

Dat doen Amerika en de NAVO ook helemaal niet. Turkije is een NAVO lid. De NAVO fietst daar keurig, er staan daar raketten. Turkije is nog gewoon een dictatuur.

Aernout:

NAVO laat toch wel wat meer haar 'spierballen' zien door manschappen in de Baltische Staten te plaatsen?

Peter van Ham:

Een beetje wel, maar dat is ook het verschil tussen de instrumentarium. Zij hebben juist de militaire componenten, dat snap ik ook wel. Kijk, wij hebben die Russen keihard nodig. Ook niet eens zo door energie, ook al leveren die Russen die ook wel, je kan dat niet in een keer zo snel omleggen naar China. De Russen hebben ongelooflijk veel te zeggen in Noord-Afrika en het Midden Oosten. Ze hebben nucleaire wapens, ze hebben heel veel informatie over terrorisme en jihadisme. Het is te pijnlijk voor woorden. Wij moeten onze partners kiezen op basis van onze strategische nood, dat gebeurt niet.

Aernout:

Zes jaar later, de ergste sancties zijn pas na MH17 ingesteld door de EU, u zegt zelf al dat we Rusland niet meer als strategische partner zien.

Peter van Ham:

Officieel niet nee, klopt.

Aernout:

In Europa zijn best veel mensen die achter die sancties staan, in Rusland zijn er binnen zowel het pro-Poetin kamp als het anti-Poetin kamp, die de annexatie van de Krim als iets gewoons zien. De grens was dan wel ooit getrokken, maar dat hebben ze nu teruggepakt. Wat ziet u zelf als belangrijkste reden dat we zoveel harder na de Krim hebben opgetreden tegen Rusland? Misschien dat Oekraïne als dichter bij de EU voelt, wellicht met het associatieverdrag?

Peter van Ham:

Het is allemaal een beetje van hetzelfde. Het is natuurlijk een enorme teleurstelling, die zich op die manier heeft geuit. Je moet begrijpen, wij hebben allerlei soorten invullingen gegeven aan dat partnerschap, kijk eens een keer bij de website van de EU, enorme hoeveelheden bijeenkomsten, seminars, jaarplannen, bakken met geld, om op al die gebieden te proberen om die Russen erbij te betrekken. Die Russen hebben nauwelijks bewogen om in onze richting te komen. Ze zitten nu bij de WTO, maar er is ongelooflijk weinig bewogen. Ik heb weleens met mensen in Brussel gesproken die daar mee bezig waren, die waren het echt zat. Er gebeurde

nooit wat. Het punt is dan, als je ziet wat Rusland gedaan heeft, die heeft gewoon een deel van een sovereign land ingepikt. Nogmaals, dat heeft Turkije ook gedaan, een paar andere landen ook, dat is niet uniek. Maar het is zo dat je dat niet kan accepteren. Er moet een duidelijke stelling voor worden ingenomen. Dan kan je wel zeggen; Zwarte Vloot, Sevastapol, etc. Het is ook maar waar, maar je mag het niet doen. Als er geen duidelijk standpunt komt van de Westerse gemeenschap, dan zeg je eigenlijk: het is maar zo. Dat gaat natuurlijk niet. En dan blijft natuurlijk nog Oost-Oekraïne, de Donbass. We wisten niet hoe dat zou eindigen. Het is onacceptabel. Dan krijg je natuurlijk weer de 'waarom' vraag. Vanwege het EU Associatieverdrag? Een beetje wel, maar of het de oorzaak of aanleiding is? Dat zijn precies dezelfde vragen als bij Georgië. Ik denk dat het van alle twee een beetje is. Poetin dacht: dit is de trigger die zorgt dat ik iets kan doen wat ik al heel lang van plan was. Ik citeer een Sloveense historicus, die zegt dat het plan er allang lag. Ze waren al heel lang bezig met de Krim en vandaar ging het zo snel in 2014. Het was dus ook gedeeltelijk een oorzaak. Als Oekraïne in de Westerse invloedssfeer getrokken wordt, dan is dat voor de Russen een brug te ver. Dat heeft te maken met de geschiedenis, de historische betekenis van Oekraïne voor Rusland. Dat kan je zeggen, maar het is een onafhankelijk land, ik zit in het kamp die vindt dat het pech is voor de Russen. We hadden alleen wel iets beter moeten nadenken. Daarom was ik in dat associatieverdrag-debat ook tegen, want als we die Oekraïners erbij zouden betrekken, dan zouden ze zoveel nadelen hebben: niet meer vrij kunnen handelen, geen vrijhandel met de Russische economie en alles wat erbij hoort. De grote delen van de economie vallen weg, wie moeten dat betalen? Wij. Oekraïne zou een soort kolonie worden van de EU, dat is compleet onacceptabel. Dat wordt niet gezegd in het debat, maar alsof wij dat geld ergens hebben liggen, want we zijn zo rijk? En er zijn nog een heleboel andere redenen. Rusland heeft natuurlijk ook in de praktijk die grens overschreden, dat kan je gewoon niet over je heen laten gaan.

Aernout:

Het is dus een combinatie van het feit dat de EU het associatieverdrag is aangegaan, het plan lag er waarschijnlijk al, maar door de Maidan protesten zijn de Russen snel tot actie over gegaan.

Peter van Ham:

Zo zien sommige het. Maar nogmaals: er zijn dingen die je niet kunt weten. Die je alleen op basis van eigen kennis en gesprekken met mensen kunt inschatten. Met zekerheid kun je het niet zeggen. Ze hadden die Zwarte Zeevloot geleased tot 2040. Die lease is eigenlijk een juridisch document, maar er zijn altijd mogelijkheden om eronder uit te komen. De Oekraïense leiding had gezegd: als de Russen vervelend gaan doen, dan zeggen we dat verdrag op. Dat is niet echt verstandig. Het is niet onbelangrijk, voor de Russen is de Zwarte Zeevloot een belangrijke toevoer, als je naar de kaart kijkt. Als je in de Middellandse Zee bent, kan je naar de Atlantische Ocean, naar de Indische Ocean. Die Russen zijn niet zoals de bescheiden Nederlanders. Die hebben hun eigen militaire strategie. Kijk naar de recente militaire marine oefeningen tussen de Russen en de Chinezen, daar zitten grote strategische plannen achter. Hoe zouden de Amerikanen hebben gereageerd? Dat zijn grootmachten, ongeacht wat hun politiek systeem of kleur is en die behartigen hun belangen, net als Rusland. Het gaat allemaal om strategische invloedssferen.

Aernout:

U zegt in uw publicatie ook dat de Russen de banden met China en de Golfstaten aan het aanhalen is, ze geven steun aan Assad, u benoemt Iran ook. Zijn dat volgens u ook dingen waar we ons binnen de EU zorgen over moeten maken?

Peter van Ham:

Nee we hoeven ons niet zorgen te maken, maar het zijn dingen die wel mee spelen. Het zou zeer verwonderlijk zijn als Rusland geen banden met die landen zou hebben, we hebben ze zelf namelijk ook. Maar wij hebben Rusland gewoon zeer klein gemaakt, wat stelt het nou voor. 100 miljoen inwoners over een paar jaar, wat zou het? We behandelen ze gewoon een beetje als Griekenland. Wat we willen hier in Brussel doen we, en Rusland houdt zijn mond. Het land heeft 9 tijdzones, eigen culturen, die mensen hebben zoveel aan zichzelf. Ze zijn net als de Amerikanen, als je daar naar Kansas gaat, dan houdt de wereld ook op 10 mile buiten je huis. Dus de Russen hebben iets van; wat denkt de hele buitenwereld wel niet? En zo treden ze dus ook op. Vinden we het leuk? Nee. Maar als je een klein beetje kennis heb van zaken, verwacht je dit. En dat is dus het gekke aan Brussel. Je zou verwachten dat ze dat weten, maar dat blijkt dus niet. Het is echt pijnlijk

Aernout:

Toen ze op de annexatie moesten reageren, toen hebben de grotere lidstaten, Engeland, Frankrijk, Duitsland, Italië, nog lichtere sancties voorgesteld vanwege economische belangen. De kleinere staten die zeiden van dit is wat we altijd al gezegd hebben. Wat zegt dit volgens u over het functioneren van de EU? We zijn verdeeld maar moeten wel als een front optreden tegen Rusland.

Peter van Ham:

Ik vind dat de EU het redelijk goed gedaan heeft. Je kan ook niet niks doen. De EU kan niet net als bij Georgië weggijken, het was te serieus dit keer. Die sancties zijn toen net goed ge-pitched. We kunnen toch gewoon leven? Dat hebben die Russen toch ook? Het zijn signalen, die sancties. Je zegt in feite: dit is te gek, dit gaat te ver. Die sancties gaan waarschijnlijk ook weg binnenkort, met een half jaar, of een jaar. En dan is de vraag: gaan we terug naar of, of wordt er een proces in gang gezet net als het Minsk proces? Ik denk überhaupt niet dat de Krim ooit nog terug komt naar Oekraïne. Ik denk dat weinig Oekraïners dat accepteren. Maar ze zullen die duidelijke eisen nog wel hebben om Rusland onder druk te zetten. Kijk maar eens naar hoe dat met Cyprus en Turkije is gegaan. Het feit dat jij dat niet op je netvlies hebt betekent dat we er bijna geen punt meer van maken. En Noord-Cyprus is een EU deel! Dat is wel opvallend. Met andere woorden: er komt een tijd dat we het gewoon vergeten.

Aernout:

U denkt dus wel dat de sancties over een tijdje weg zullen zijn?

Peter van Ham:

Ik denk het wel ja. Ik denk over een jaar. De Russen doen niks gekks meer, geen rare dingen. Als er weer een vlam in de pan is dan gaat het weer even langer duren.

Aernout Kolijn:

Als we dan vooruitblikken op de toekomstige relatie tussen de EU en Rusland. Denkt u dat dat gaat verbeteren?

Peter van Ham:

Een stuk verbeteren, absoluut. Dat heeft er ook mee te maken dat de EU de lidstaten lesjes leert. En pijnlijke. Die lessen leren we op dit moment met Turkije. Dit was een land wat op weg was naar EU lidmaatschap. Dat zou betekenen dat er in Brussel allemaal regels zouden worden opgelegd aan Turkije over democratie, over rechtspraak, mensenrechten, noem maar op. Daar hebben we niks van gebakken, Turkije zegt: bekijk het maar. Maar ondertussen zetten ze ons onder druk met de migratie. Daar leren we lessen van. Blijkbaar zijn wij niet in staat binnen de EU om een groot land als Turkije of Rusland de wil op te leggen. Ik zeg het maar zo, het is duidelijk. We kunnen die les van Rusland dus toepassen, Rusland wordt nog een stukje groter. Laten we nou maar samenwerken op de gebieden waar het nodig is en geen illusies koesteren over hoe zij zich op hun eigen grondgebied gedragen. Dat is voor de EU geen leuke les. Eigenlijk jammer, maar het is wel iets wat van belang is om je eigen belangen te behartigen. Maar ik sta daar wel een beetje alleen is, ik heb het daar bij Buitenlandse Zaken wel eens over gehad. Het zijn alleen maar D66'ers aan de macht. Die houden zich in zekere zin toch nog vast aan een liberale wereldorder. Waarin iedereen ongeveer dezelfde liberale waarde aanhoudt.

Aernout:

U komt niet veel mensen tegen die uw mening daarin delen?

Peter van Ham:

Een paar, maar die zijn meer van de oude garde. Ik ben ook wat ouder, mensen die misschien minder illusies koesteren. Er zijn er veel van de jongere generatie die opgegroeid zijn met de gedachten dat iedereen hetzelfde hoort te denken als zij. Als dat niet zo is, dan moeten we ze er maar toe dwingen. Ik vind het te pijnlijk voor woorden. Er was een tijd dat wij in het Westen die economische machtsmiddelen hadden, maar als je ziet hoe slecht we het economisch doen, dan hebben we die machtsmiddelen niet meer. Een zekere bescheidenheid zou ons sieren.

Aernout:

U zei daarnet al wat over zo'n verschil tussen de twee reacties vanuit de EU. Na wat lezen heb ik er wel een aardig beeld van. Georgië was een lichter conflict dan de annexatie van de Krim waarin een heel stuk grond wordt ingepikt. Kan het ook zijn dat het conflict in Oekraïne toch dichterbij het bed van de EU ligt en MH17 er een grote rol in heeft gespeeld?

Peter van Ham:

Ja maar ik denk dat je niet "of, of" moet hebben, maar "en, en". Je hebt helemaal gelijk, Georgië was verder weg, Kaukasus, een beetje net als de Balkan. Alleen dan minder erg. Je moet daar maar eens een keer heengaan, dan schrik je toch een beetje: iedereen je beste vriend, maar als je een keer de verkeerde aankijkt,

kan je beter wegwezen. Het maakt niet uit of je nou in Armenië of Azerbeidzjan is, het is overal een beetje hetzelfde. Het is een gebied wat ruig en wild is. Heel warmbloedig en macho. Ga daar maar eens een keer politiek vertalen, dan kan natuurlijk niet maar het speelt echt mee. Ze gaan daar op een hele andere manier om met geweld. Als jij niet terugslaat, dan ben je geen man of kerel, dan wordt je ook niet gekozen. Je hebt gelijk, Oekraïne is veel dichterbij, MH17 was natuurlijk dramatisch. Laten we eerlijk zijn, je eigen burgers die daar het slachtoffer van worden, dat is verschrikkelijk. Maar nogmaals: het is geen doorslaggevende factor maar het speelt allemaal mee.

Aernout:

Het is dus allemaal een combinatie van?

Peter van Ham:

Zo is het. Je kan het een beetje bij elkaar mengen en dan krijg je de mix van boosheid en teleurstelling en bereidheid om actie te nemen. Politieke wil is daarin belangrijk. Alles draait om voorrang op de politieke buitenlandse agenda. Er zijn altijd tien belangrijke dingen. Wat zorgt ervoor dat iets bij de top 3 hoort? Hele emotionele aspecten. Dat hoort er ook bij, maar het is inderdaad een combinatie.

Aernout:

De laatste vraag zie ik als een expert vraag, als u terugblijkt en vooruitblijkt, wat is dan de belangrijkste les die we kunnen trekken uit de afgelopen 26 jaar, sinds de val van de Sovjet-Unie. Wat is de belangrijkste les die u als Ruslandkenner mee zou willen geven aan de wereld?

Peter van Ham:

Nou ik ben niet echt een Ruslandkenner. Een Ruslandkenner spreekt de taal en dat doe ik allemaal niet. Maar ik weet er wel wat van en ben er vaak geweest. Terugblikkend zou ik zeggen dat wij onze Europese veiligheidsarchitectuur een beetje meer hadden moeten aanpassen. Ik wil niet zeggen dat de EU en de NAVO erg naar Rusland moeten luisteren, maar we hebben gewoon totaal niet geluisterd. Dat land past zich wel aan, doen ze dat niet, dan zorgen we wel dat ze dat doen. Dat is een tijdje goed gegaan, maar daarna niet meer. Dat is een grote fout, er zijn allemaal manieren om dat op te lossen, maar dat lukt nu niet omdat we niet willen onderkennen dat we iets fout hebben gedaan, het zou een teken van toegeven richting Rusland zijn. Dat is momenteel niet aan de orde. Het belangrijkste voor de toekomst is dat wij meer reaal politiek moeten voeren binnen de EU. Gewoon kijken wat onze economisch politiek strategisch belang, wie zijn daar onze partners in en hoe gaan zij om met hun mensenrechten en persrechten? Dat is niet onze belangrijkste zorg. We kunnen het daar bijvoorbeeld met China continue over hebben, maar het is niet van doorslaggevend belang. En daar is de EU stapjes aan het maken, uit noodzaak.

We zijn er nog lang niet. Voor heel veel mensen, zoals uit D66 huizen, ik noem het maar gewoon links-liberalen mensen, die willen dat niet begrijpen. Die vinden dat gewoon onacceptabel dat niet de hele wereld links-liberaal wil worden. Kijk naar die Arabische Lente, iedereen juichten zo van: zie je wel, alle Moslims

zijn eigenlijk D66. Iedereen wil wel weer democratie! Is helemaal niet aan de orde. Ik zou het zelf ook wel fijn vinden.

Aernout:

Je moet realistisch zijn?

Peter van Ham:

Exact! Met name wanneer je zelf minder belangrijk wordt in de wereld. Dat is opzicht niet heel erg, maar dat betekent dat je zelf wel iets minder hard van de toren moet blazen. Dat is de toekomst. Gaat het lukken? Ik denk dat we wel moeten. Het zou beter zijn als we dat zelf zouden doen.

Aernout:

Stapje voor stapje het dialoog aangaan en accepteren dat we minder macht krijgen in de wereld.

Peter van Ham:

Ik heb met Russen gesproken, die Pussy Riot, dat is een punkband bijvoorbeeld. Ik ben wat ouder, ik weet hoe dat gaat met die punkbanden. In Rusland zijn er meer dan waar dan ook. Die dames, dat zijn hele aardige meiden, niks mis mee. Maar die gingen bijvoorbeeld tijdens kerkdiensten keihard naakt muziek maken. Die werden dus na 4 a 5 keer opgesloten. De EU geeft ze dan prijzen en weet ik wat. Die Russen zeggen: waar bemoei jij je mee!

Aernout:

Ja tuurlijk, logisch.

Peter van Ham:

Dat zeg jij! Maar die EU geeft hun namens ons allen een mensenrechtenprijs.

Aernout Kolijn:

Dat zijn hun problemen.

Peter van Ham:

Wij zouden het ook raar vinden. Als dat hier in een Moskee gebeurt, zouden we het ook raar vinden. Wilders in de kaart spelen. Maar die Russen zeggen: waar bemoeien jullie je mee. Ik wil het niet kleiner of groter maken, Rusland is absoluut geen modeldemocratie, maar het is niet onze zaak. We kunnen het toch niet beïnvloeden. Als je dat weet dan kan je twee dingen doen: blijven doorzeuren of samenwerken op het gebied van belangrijke zaken. We gaan die richting wel op, maar het zou beter snel dan laat zijn. Bij Turkije ook, ik heb er geen probleem mee als dat een autocratie wordt, ik woon daar niet. In Saoedi Arabië, Westbank in Israël, ga daar maar eens heen. Denk je dat daar mensenrechten zijn? De wereld is ingewikkeld, we kunnen niet alleen met mensen samenwerken die het 'goed' doen. Mijn persoonlijke mening.

Interview 4: Hubert Smeets (Author of the book '*De Wraak van Poetin*' & former Moscow Correspondent of NRC Handelsblad)

Aernout:

Mijn eerste vraag is terugblikkend op de afgelopen jaren. Er zijn critici en deskundigen die veronderstellen dat wij, het Westen, Rusland na de val van de Sovjet Unie niet de juiste behandeling hebben gegeven. Dat de Russen net als de Amerikanen als winnaar uit de Tweede Wereldoorlog hadden moeten komen, de val van het Warsaw Pact heeft de zaak niet echt bevorderd. Ik heb behoorlijk wat over u gelezen en volgens meerdere bronnen legt u de schuld voor het groeien van de kloof tussen het Westen en Rusland niet bij een partij specifiek. Terugkijkend naar de afgelopen jaren, sinds 1990, is er iets waarvan u zegt: dat hadden wij als de EU, het Westen, anders moeten doen, daar zijn we de fout in gegaan?

Hubert Smeets:

Laten we beginnen bij het begin. Wij (het Westen) hebben in 1989 – 1990 bij de hereniging van Duitsland, hebben onduidelijkheid laten ontstaan over de vraag of de landen in Oost Europa die zich inmiddels hadden onttrokken van de Sovjet Unie, maar wel lid waren geweest van het niet meer bestaande Warsaw Pact. Toen hebben wij dus te weinig duidelijkheid geschapen of die landen zelfstandig hun buitenlandse en defensiepolitiek zouden kunnen gaan vormgeven. We hebben in de mist gelaten of de NAVO het lidmaatschap ook zou uitbreiden tot Polen, Tsjechië, Slowakije etc. De belofte dat die landen geen lid zouden worden is nooit gedaan door de NAVO. Die belofte is nooit gedaan door de belangrijkste partner binnen NAVO, de Verenigde Staten. Die belofte is gesuggereerd door de toenmalige regering van Duitsland, met name de minister van Buitenlandse Zaken, meneer Genscher, en door de Secretaris-Generaal van de NAVO, ook een Duitser: Worner. Maar dat zijn allemaal suggesties geweest, geen harde afspraken. Dat kon natuurlijk ook niet. De landen in Oost Europa waren soeverein, die konden zelf beslissen of ze wel of niet lid wouden worden van de NAVO of de Europese Unie. Maar in die euforie van 1989, 1990 en 1991 is dit probleem niet aan de orde geweest. Dat was fout 1. Fout 2, meer van psychologische aard: het Westen heeft de ondergang van de Sovjet Unie als een ideologische nederlaag van het communisme gedefinieerd. Dat is logisch, na 40 a 50 jaar Koude Oorlog, maar die definitie was te beperkt. De Sovjet Unie was namelijk weliswaar een communistisch land, maar toch ook een ander woord voor het Russische Rijk, het Russische Imperium. Dat was ontstaan in de 18^e/19^e eeuw. Dat Russische Imperium had zijn hoogtepunt bereikt na de Tweede Wereldoorlog, in de vorm van de conferentie van Jalta en toen werd Europa verdeeld. We hebben het einde van de Koude Oorlog dus als een ideologische overwinning van de liberale democratie gezien. En we hebben daarom dus niet het einde van de Koude Oorlog gedefinieerd als het einde van het Russische Imperium. En we hebben dus ook onvoldoende onderkent dat we hier te maken hadden met een koloniale grootmacht die zichzelf moest dekoloniseren. En dat zou vergelijkbare trauma's en frustraties met zich mee zou brengen als de dekolonisatie van Engeland, Frankrijk, etc. Dat zijn belangrijke fouten die we gemaakt

hebben. Europa heeft, vind ik, erg weinig fouten gemaakt in die fase, als Europese Unie. De Europese Unie, zou je kunnen zeggen, heeft in de 21ste eeuw de fout gemaakt door niet te zien dat de Europese Unie ten oosten van de Oder, een populair concept was. Dat is logisch. De Europese Unie heeft met andere woorden de eurosceptis in eigen huis, in de Founding Fathers van de EU en vooral in het later bijgekomen lid Groot-Brittannië, dat heeft de uitbreiding van de Europese Unie eigenlijk juist niet als een ideologisch concept gezien maar als een technisch concept. Het is precies het omgekeerde dan in de omgang met de Sovjet Unie. De uitbreiding van de Europese Unie hebben we gezien als een niet-ideologische uitbreiding maar als een technisch, technocratische kwestie. Terwijl Europa, en de Europese Unie, voor de voormalige lidstaten van de Sovjet Unie en voor talloze voormalige Sovjet Republieken een enorme aantrekkingskracht had. Als economisch model, als politiek model en natuurlijk ook als model om zich te kunnen onttrekken aan de dominante overheersing van Rusland. Dus ik vind dat wij in bijvoorbeeld de Oekraïense zaak niet teveel aandacht hebben besteed, maar te weinig aan Oekraïne. Dat zijn zo drie dingen die ik nu uit mijn hoofd zou kunnen opsommen.

Wat wij wel goed gedaan hebben? Laat ik dat eens zeggen. Dan kunt u daar verdere vragen over stellen. Het Westen en Europa heeft meteen de handelspoorten opengezet voor Rusland. De gasrotonde van Ruud Lubbers is voor een deel gerealiseerd, met name in Nederland. Dat is ook ten slotte van groot belang geweest. Wat het Westen en Europa wel hebben gedaan is tal van projecten opzetten om Rusland te helpen met de transitie van communisme en totalitair staatsstelsel naar pogingen om een democratische markteconomie op te bouwen. Dat gaat niet om tientjes, dat gaat om miljarden. Wat Europa wel gedaan heeft is bijgedragen aan een verdere ontwapening door Oekraïne onder druk te zetten de eigen kernwapens op te geven. Oekraïne was in 1991, toen het ontstond als onafhankelijk land, de derde kernmacht ter wereld, na de Verenigde Staten en Rusland, strikt genomen. Dat waren natuurlijk Sovjet wapens, maar ze waren gestationeerd in Oekraïens grondgebied. En die moesten natuurlijk worden ontmanteld, daar heeft Europa een belangrijke bijdrage aan geleverd. En Amerika heeft dat betaald. Dus dat zijn positieve dingen. Je zou daar tegenover kunnen zeggen dat de arrogantie waarmee het Westen naar Rusland kwamen, ik heb die adviseurs ook binnen zien vliegen voor goud geld, die een luxe leven hadden in Moskou, die arrogantie waarmee dat ging, dat heeft wel kwaad bloed kunnen zeggen in Rusland, dat zou je kunnen zeggen. Maar daar staat weer tegenover dat Rusland de oorlog niet verloren had, de Koude Oorlog wel, maar zeker niet gewonnen. Dus Rusland heeft de Tweede Oorlog wel gewonnen, daar zijn ze ook voor beloofd – zie de Jalta conferentie, 1945. Je ziet hier de tweedeling van Europa vanaf 1945 tot 1989. Maar de Koude Oorlog hadden ze wel verloren. Want de Sovjet Unie was in elkaar gestort, dus Rusland was economisch aan de grond geraakt, dat kan je niet als een overwinning beschouwen. Die arrogantie was niet verstandig, dat hadden we niet moeten doen, maar ook niet helemaal onbegrijpelijk.

Aernout:

Amerika heeft volgens mij ook zo gecommuniceerd: ‘wij hebben de Koude Oorlog ook gewonnen’.

Hubert Smeets:

Jazeker, maar dat was ook zo. Die Koude Oorlog is toen nooit met een vredesconferentie beslecht, zou je kunnen zeggen. De vereniging van Duitsland, dat kan een vorm zijn geweest van een vredesconferentie. Maar laten we eerlijk zijn, de roebel van de Sovjet Unie was helemaal niks meer waard, dat was niet omdat er machinaties waren van valutahandelaren in Wall Street die de roebel kapot aan het speculeren waren, want de roebel was niet vrij inwisselbaar. Nee, de roebel was niks meer waard omdat de Sovjet economie kapot was. Dat was ook een nederlaag. Het was een militaire nederlaag, maar een economische nederlaag. Dus in die zin, vind ik het niet gek dat het Westen de Koude Oorlog had gewonnen. Niet op militaire middelen, maar op een ander niveau.

Aernout:

Na Gorbatsjov en Yeltsin hebben we nog wel geprobeerd een goede relatie opgebouwd, voordat we bij Poetin uitkwamen?

Hubert Smeets:

Jazeker. Clinton heeft Yeltsin altijd gesteund. Die heeft in feite ook geld gestoken in Rusland. Laten we niet doen alsof er geen geld in Rusland is gestoken. Zij hebben het terug moeten betalen, de schulden. Maar dat waren relatief milde voorwaarden. Ik denk dat Griekenland door hardere voorwaarden moeten – die krijgen ook meer geld dan de Sovjet Unie toen. Maar onder redelijk milde voorwaarden. Maar laten we eerlijk zijn, ook Poetin heeft de eerste vier jaren van zijn regeren, de eerste acht jaar van zijn regeren, een redelijk welwillende pers gehad in het Westen. Toen in Poetin in 2000 President werd en aan de macht kwam, toen is hij eigenlijk welwillend bejegend. Zeker door Bush Junior, in de eerste fase, die hem in de ogen keek en zei dat hij bevriend was met Poetin. Zeker door de Duitse bondskanselier Schroder, die Poetin een democraat heeft genoemd. De Engelse premier, Blair, die was wat sceptischer, maar Engeland was ook niet zo'n heel belangrijk land voor Rusland.

Je zou kunnen zeggen dat er wel wat kritiek was op het autoritaire beleid van Rusland. Bijvoorbeeld de wijze waarop hij omging met terroristische acties in Rusland, de theatergijzeling in Moskou, gijzeling van een schoolgebouw. Er was ook kritiek op zijn beleid om de lokale democratie af te schaffen. Er was kritiek op de arrestatie van (...). In die zin was die willekeurig dat dit bij andere oligarchen niet kon, maar bij hem werd het een rechtszaak, vervolgens werd dat ook een hele lange gevangenisstraf, daar was ook kritiek op. Maar het was niet zo dat er echte confrontatiepolitiek werd bedreven door het Westen. Dat is eigenlijk pas begonnen in 2011. Sterker nog: het is eigenlijk pas begonnen in 2014, na de annexatie van de Krim en de interventie in Oost Oekraïne.

Aernout:

Maar hebben wij dan als het Westen of de EU, een rol gehad in hoe Poetin geworden is tot de man die hij vandaag is? Er is heel veel kritiek, hij wordt de machtigste man ter wereld genoemd door sommige.

Hubert Smeets:

Dat is een goede vraag. Laat ik nog heel even een voorbeeld geven van welwillendheid vanuit het Westen jegens Rusland, zeker vanaf de kant van Europa. In 2008 was er sprake dat Georgië en Oekraïne lid zouden kunnen worden van de NAVO. Dat was een Amerikaans verlangen. En trouwens ook een Georgiërs verlangen, iets minder bij Oekraïne. Maar bij Oekraïne was het lidmaatschap van Oekraïne altijd een strijkszwam geweest in de samenleving. Maar de toenmalige regering van Oekraïne wilde dat, maar je kan niet zeggen dat de toenmalige regering het volk volledig vertegenwoordigden, eigenlijk maar de helft. Maar de Amerikanen wilden dat Georgië en Oekraïne lid konden worden van de NAVO. Dat is niet gebeurd. Ze werden zogenaamd toegelaten tot de vestibule, toenmalig secretaris-generaal Jaap de Hoop Scheffer zei toen: "de vraag is niet whether maar when". Dus niet het of, maar wanneer. Maar onder druk van Frankrijk, Duitsland en ook Nederland is deze formule eruit gekomen als compromis om in wezen duidelijk te maken aan Rusland dat deze landen niet rijp waren om lid te worden van de NAVO, misschien wel nooit. Dat was een concessie, zou je kunnen zeggen, van Europese landen aan Rusland. Kort daarna, in augustus 2008, brak de vijfdaagse oorlog uit in Georgië, waarbij Rusland de orde op zake stelde en Zuid-Ossetië definitief losweekte uit Georgiërs staatsverband, ook Abchazië trouwens. Die oorlog is bemiddeld, met deze uitkomst, het definitief losweken van de regio's van het staatsverband. Niet formeel, maar feitelijk. Die oorlog is beëindigd door de bemiddeling van de toenmalige president van Frankrijk, Sarkozy. Met andere woorden, zou je kunnen zeggen dat de EU niet juichend aan de kant stond van de Russische interventie, maar het was ook niet zo dat ze daar heel hard op reageerden. De EU probeerde toen een bemiddelende rol te spelen. De EU haakte toen ook af ten opzichte van Amerika. Amerika was toen, in 2008, meer anti-Russisch en anti-Poetin dan Europa. Dus eigenlijk is het pas begonnen in 2011. Na zijn derde herverkiezing, na protesten tegen parlementaire fraude, hadden ze toen die wetgeving in Rusland. In Nederland kwam daar toen de anti-homowet nog bij. Je zou kunnen zeggen dat dit leidden tot gespannen verhoudingen, zeker tussen Nederland en Rusland. Maar de echte breuk is gekomen in 2014, met de Maidan, de annexatie van de Krim en de interventie in de Donbass. Ik vind dus eigenlijk dat Poetin zich 14 jaar niet heeft kunnen beklagen voor onversneden agressie aan de Westerse kant. Zeker niet van Europa.

Aernout:

Dus wij (het Westen, Europa) hebben daar niet echt een rol in gehad? Wij hebben geen rol gehad in het creëren van Poetin, hij zou zo zelf ook wel zijn geworden?

Hubert Smeets:

Dat was de vraag. Er zijn daar dus twee theorieën over. Theorie 1 is dat wij te weinig oog hebben gehad voor de frustratie van de Russische samenleving. Dat wij te weinig oog hebben gehad voor het verlangen van de Russische samenleving om te rehabiliteren, om weer een rol te spelen op het wereldtoneel en dat Poetin daar de uiting van is. En dat door dat niet te vinden, dat wij Poetin zo ondoenlijk en assertief hebben gemaakt. De andere theorie is, door mee te geven, ik wijs op 2008, het uitbreiden van de NAVO richting Oekraïne en Georgië, de bemiddeling van Georgië in plaats van het afkondigen van sancties. Deze andere theorie is dat wij hem daarmee juist eetlustiger hebben gemaakt. Dat wij het in feite hem zo hebben laten werken dat hij heel ver zijn gang kan gaan. Want wij doen hem toch niks. Ik vind het lastig om in die twee een feit te kiezen. Wel is een feit dat sinds 2008 de Russische buitenlandse politiek ook in woord en in daad

assertiever is dan daarvoor. Dat heeft te maken met hoge olieprijsen. Maar je kan niet zeggen dat onze wat afhankelijk aanhoudende reactie in 2008 op de Russische kritiek, op de Russische actie in Georgië, onze terughoudende actie dus, Rusland tot rust heeft gebracht. Maar je kan ook niet zeggen dat als we toen de hakken in het zand hadden gezet, dat het anders was gelopen. Dat weten we gewoon niet.

Aernout:

Om een voorbeeld te noemen: Garry Kasparov heeft veel kritiek op hoe wij eigenlijk hebben gehandeld tegenover Rusland, hij en andere zeggen dus dat wij zo zwak hebben opgetreden in 2008, daardoor had de annexatie van de Krim misschien doorgegaan. En het waren de Baltische Staten en Polen die toen zeiden: let maar op, dit is de eerste keer, maar het zal zeker niet de laatste zijn.

Hubert Smeets:

Ik ben het niet met Kasparov eens, omdat je het gewoon niet weet. En omdat je ook niet weet wat de kat in het nauw sprongen zou hebben gemaakt in 2008. En de kat in het nauw was, in 2008, een president die geen president was. Want Poetin was toen premier, geen president. En Medvedev moest zijn credentials nog krijgen. Je weet het dus niet. Maar het feit is wel dat de Oost Europese waarschuwingen van toen door het Westen in de wind zijn geslagen. En dat we dus niet verast moesten zijn dat in 2014 de rekening werd gepresenteerd na de annexatie van de Krim.

Aernout:

Ook over de motieven wordt gespeculeerd en er zijn ook meerdere mensen die zeggen dat we het nooit zeker weten, we kunnen niet in het hoofd van Poetin kijken. Naar de motieven kan dus alleen maar gesuggereerd worden, bij Georgië misschien de NAVO uitbreiding, een stukje wraak misschien omdat Georgië onafhankelijk zou worden. Bij de annexatie van de Krim worden meerdere motieven beschreven, EU lidmaatschap, het associatieverdrag, het imago van de Sovjet Unie terugkrijgen, misschien een geïmproviseerde zet na de val van Yanukovych, of om de Zwarte Vloot te beschermen.

Hubert Smeets:

Het is alles bij elkaar. Klopt, we kunnen niet in het hoofd van Poetin kijken, het is alles bij elkaar. Ik denk dat het associatieverdrag met de EU los staat van de annexatie van de Krim. Het associatieverdrag van de Europese Unie met Oekraïne is economisch van groot belang, omdat Rusland een soort tegengewicht probeert te creëren tegen de EU, die Euraziatische Unie. Zonder Oekraïne is die gewoon een doodgeboren kindje. Die kan niet bestaan bij de gratie van Armenië, Turkmenistan, Wit-Rusland en Kazachstan. De Krim is denk ik een ander verhaal. Dat is denk ik een combinatie van angst voor de Zwarte Zeevloot, die daar niet meer gevestigd zou kunnen zijn. Er was natuurlijk een leasecontract van 25 jaar, dat zou een keer ophouden. Als tegen die tijd Oekraïne lid zou zijn van de NAVO, dan zou die Zwarte Zeevloot wel eens opgeheven kunnen worden en moeten verhuizen. Dat speelt een rol. Wat ook een rol speelt is dat de Krim absoluut door niemand in Rusland gezien wordt als Oekraïens grondgebied. Er zullen ongetwijfeld mensen zijn die dat zo zien, maar dat is geen gemeengoed.

Aernout:

Dat geldt toch ook voor de mensen op de Krim zelf? Die horen toch ook liever bij Rusland?

Hubert Smeets:

Ik denk dat er op de Krim minder mensen bij Rusland willen horen dan dat er mensen in Rusland zijn die de Krim niet bij Rusland vinden horen. Al is het dat de Tartaren daar op de Krim heel anders over denken, ik denk ook dat veel Russischtalige van de Krim achteraf ook hebben gedacht: is dit wel verstandig geweest? De Krim is een verhaal apart. Ik denk dat het associatieverdrag is in essentie een sociaal economische belangentegenstelling. Maar die is uit de hand gelopen en heeft een ideologische lading gekregen door het verwijt van Poetin dat er een fascistische staatsgreep heeft plaatsgevonden in Oekraïne en dat houdt hij vol tot op de dag van vandaag. Daarbij heeft hij de Maidan een ideologische lading gegeven die er aanvankelijk niet inzat. Aanvankelijk was de Maidan een protest tegen Yanukovych die zijn beloftes niet nakwam. Namelijk een associatieverdrag tekenen met de Europese Unie.

Aernout:

Als u nu, achteraf, terugkijkt; u bestudeert Rusland al 30 jaar, terugkijkend, vanuit een neutraal oogpunt, hoe ziet u dan dat het Westen heeft gehandeld? Eigenlijk sinds 2014, maar ook sinds 2008, waar geen sancties zijn ingesteld, in 2014 wel, pas na MH17 volgens mij.

Hubert Smeets:

Nee. De eerste sancties tegen Rusland die hebben te maken met de annexatie van de Krim. En daarna zijn er sancties verbreed door de interventie in Oost Oekraïne. En de MH17 is daar het symbool van, zo zou je het kunnen zeggen. Wat ik vind van het Westen met terugwerkende kracht? Ik vind met terugwerkende kracht dat het Westen zich de afgelopen 25 jaar in slaap heeft laten sukkelen door het idee dat het einde van de Koude Oorlog ook het einde was van ideologische tegenstellingen over de inrichting van de wereld en de maatschappij. Wij dachten in 1989/1990 dat het liberale democratische model met varianten, niet allemaal, het hoeven niet allemaal Scandinavische te zijn, maar zeg maar dat het model wat zich uitstrekt van Italië tot Scandinavië, dat dit gewonnen had en dat het zou blijven winnen. Dat het een model was voor de Christelijke wereld. En dat is niet waar gebleken. Dat is achteraf gebreken terugwerkende kracht zou je kunnen zeggen. Dat is een grote fout. In ons beoordelingsvermogen, zou je kunnen zeggen. Ten tweede, wij hebben de frustraties, trauma's, van de Russische dekolonisaties niet voldoende verdisconteert in ons beleid. Dat wil niet zeggen dat we softer hadden moeten zijn maar dat we meer oog hadden moeten hebben voor de inherente agressie van het gefrustreerde Rusland. Het gekke is, dat merk je ook, nu draaien we om en tonen we bijna teveel begrip voor het gefrustreerde Rusland. Wij zijn vergeten dat welk land eigenlijk de Sovjet Unie heeft opgeheven? Rusland. Rusland, toenmalig president Yeltsin heeft toen zijn handtekening gezet. Het is Rusland die zelf zich teruggetrokken heeft. Niet alleen Georgië, de Baltische landen en Oekraïne en alle anderen republieken en daarmee Rusland de rug hebben toegekeerd, nee het is Rusland zelf geweest. Dat is een eigen imperium dat is opgeheven. Je kan wel zeggen dat hadden ze niet moeten doen. Maar dat zijn wel de feiten. Het is Yeltsin geweest, die nota bene in een interview met mij in 1990 heeft gezegd, toen ik zei: 'wat is er nou gebeurt?' – toen was hij nog geen president maar wel de belangrijkste oppositieleider – ik

vroeg: wat gebeurt er met uw land als Oekraïne zich terug zal trekken? Toen zei hij: 'nou en?' Wij willen ook uit de Sovjet Unie, we willen af van dat systeem. En dat hebben ze ook gedaan – hij is degene geweest die zijn handtekening heeft gezet. En daar stonden ook de handtekeningen van de presidenten van Oekraïne en Wit-Rusland, maar die zouden het met z'n tweeën nooit voor elkaar hebben gekregen. Dus dat wordt weleens vergeten. Dit is terzijde, maar wel een belangrijk detail. Dus achteraf: het is gewoon fout op fout. Maar of dat had moeten leiden tot een zachtere houding? Ik weet het niet. We hadden een zakelijkere houding moeten hebben jegens Rusland. Ik denk dat we Rusland wat minder met die zweverige toon van 'wat hebben ze toch een mooie literatuur en muziek' moet bejegenen. Iets zakelijker op politiek niveau. Misschien hadden we op economisch gebied ietsjes vrijgevinger moeten zijn. Een beetje zoals Griekenland. Niet de poen, maar de voorwaarde. Dat zou kunnen. Ik denk dat wij in 2008 misschien meer oog hadden moeten hebben voor de angsten in de toen nieuwe lidstaten Baltische Staten, Polen van de consequenties van de bemiddeling van Sarkozy, dat zou je kunnen zeggen. Ik zou zeggen: op dit moment kan je het nog goedmaken door een zakelijke houding aan te nemen. En te kijken naar wat mogelijk is met Rusland en wat niet. En eigenlijk heeft het Westen de annexatie van de Krim de facto aanvaard, daar hoor je bijna nooit meer iemand over. Maar ik zou er niet voor pleiten om dezelfde de facto erkenning ook los te laten op Oost-Oekraïne. Oost-Oekraïne vind ik echt van een andere orde dan de Krim.

Aernout:

Maar kijkt u nu niet van een afstand naar al dat gepraat en die sancties en denkt u niet: waar zijn ze allemaal mee bezig? Of zegt u: ik zou het ook zo hebben gedaan.

Hubert Smeets:

Ja dit is wel wat je kan doen. Kijk die sancties hebben betrekking op mensen en bedrijven die concreet betrokken zijn bij de annexatie van de Krim en de oorlog in de Donbass. Dat vind ik opzicht wel een verstandig beleid. Omgekeerd, dat vergeten we weleens, de Russen die hebben ook sancties. Tegen onze kaas, bloemen, de Litouwse melk. Echte sancties, puur quick pro quo. En dat is niet toevallig dat die Westerse internationale concerns zoals Siemens, Shell willen dat het Westen de sancties opheffen, omdat zij ook omgekeerd last hebben van sancties. Dus het is in die zin gelijke monden gelijke kappen. Ik zou niet weten wat je anders moet doen. Ik zou erg zijn tegen culturele sancties. Ik denk ook dat je moet proberen om op niveau van de militaire overlegorganen, NAVO-Rusland Raad, die moet niet worden opgeschort. Dat is gebeurd, dat vind ik slecht. Ik vind juist dat je die kanalen open moet houden in de hoop dat militairen op een rationele manier met elkaar omgaan. Ik weet niet of het zo is, maar die hoop moet je toch koesteren. De NAVO-Rusland Raad is inmiddels weer geopend. Maar ik zou niet weten wat je anders moet doen.

Aernout:

Maar denkt u dat de economische sancties aanblijven? Ze zijn intussen twee keer verlengd, binnenkort misschien weer. Kan dit nog jaren doorgaan?

Hubert Smeets:

Als het Europese front zich eensgezinds blijft opstellen, dan kan dat heel lang doorgaan. Alleen de vraag is of dat front er blijft. De Italianen kunnen er uit breken, als Sarkozy in mei president wordt van Frankrijk, dan stapt Frankrijk uit die sancties.

Aernout:

Hij is goede maatjes met Poetin.

Hubert Smeets:

Ja en hij laat zijn parlementariërs op bezoek gaan op de Krim, dat laat ook wel zien wat hij wilt. Hij heeft zich ook uitgesproken tegen die sancties, dat is geen geheim. Als er in Duitsland dan een andere bondskanselier komt, dan is het voorbij. En dan is Rusland daar waar het daar wil hebben: los van Amerika.

Aernout:

Geeft dit ook niet aan hoe instabiel de Europese Unie in feite is? Dit is welke kant het op kan gaan, maar ook de afgelopen jaren werd er verschillend gereageerd: op het begin wouden Engeland, Frankrijk en Italië geen sancties, vanwege economisch belang, de kleinere lidstaten wouden dit juist wel. En toen waren de meningen al verdeeld. En dat zit er dus weer aan te komen. Geeft dat niet aan dat de EU niet goed functioneert?

Hubert Smeets:

De Europese Unie heeft eigenlijk geen Rusland-beleid, op een punt heeft de EU wel een redelijk Rusland-beleid, dat gaat om de energie. De afhankelijkheid van Russisch gas, die is redelijk snel afgenomen de afgelopen 7 jaar. Dus je kan zeggen Europa zich op dat punt meer onafhankelijkheid kan permitteren.

Aernout:

Ziet u Rusland momenteel als echte dreiging? U noemt het "de oorlog die Poetin voert is een sociaal-cultureel conflict, met het moderne Westen aan de ene kant, het Rusland in de 19^e eeuw".

Hubert Smeets:

Ik zie Poetin niet als reëel dreiging voor Nederland of Duitsland of Frankrijk. Ik zie Poetin ook niet als een fysieke dreiging voor de lidstaten van de Europese Unie, nee. Maar misschien vergis ik me, maar ik denk het niet. Ik denk dat de economische problemen van Rusland te groot zijn, ze kunnen zich geen avonturen permitteren, dat weten ze. Ik zie Poetin wel als een sociaal-culturele bedreiging, omdat hij veel bondgenoten heeft binnen Europa. Dat is een dreiging die je niet kunt bestrijden, omdat dat een democratisch gelegitimeerde dreiging is, want hij heeft ontzettend veel bondgenoten in Frankrijk. Als Marie Le Pen de tweede ronde haalt, dan is dat een enorme overwinning voor Poetin, aangezien ze bondgenoten zijn. Als Merkel of iemand die in haar lijn staat de parlementsverkiezingen verliest, dan is dat een opsteker voor Poetin. De Brexit was en is een opsteker voor Poetin. Het Oekraïne-referendum ook. Wanneer Italië geen genoeg meer neemt met het voortzetten van de Europese sancties tegen Rusland, dan is dat ook een

opsteker voor Poetin. Dan zwijg ik nog maar over hoe het zal gaan als Trump zou winnen in de VS. Poetin heeft heel veel geestverwanten, bondgenoten, in de Westerse samenleving zelf.

Aernout:

Wat kan het echte resultaat zijn van die dreiging? De EU die instabieler wordt?

Hubert Smeets:

Jazeker! Als dit alles gebeurt wat ik opsom, dan denk ik dat de Europese Unie in zijn huidige vorm ophoudt te bestaan.

Aernout:

Ziet u dat echt als een realistische situatie?

Hubert Smeets:

Als Merkel de verkiezingen zo verliest dat er een hele nieuwe consulatie ontstaat in Duitsland, dat is het einde van het verhaal. Ik denk niet dat Trump de verkiezingen wint, maar goed: als hij wint, dan is dat een overwinning voor de buitenlandse politiek van Rusland en een enorme verzwakking van de Europese Unie.

Aernout:

De interne problemen ziet u dus als grotere bedreiging dan Rusland die de banden aanhaalt met China of de Golfstaten.

Hubert Smeets:

Nee die banden die Rusland aanhaalt met China die neem ik niet serieus. Die waren er nooit en die zullen er nooit zo zijn als Poetin doet dat hij ze wilt. Maar Poetin is bang voor China, en terecht. In Rusland wonen maar 145 miljoen mensen. Dat is 10 keer minder dan in China, uit m'n hoofd. Dat is 1. En 2: de Russische economie maakt niks. Behalve gas, olie en wat grondstoffen. Dus economisch gezien is Rusland geen partij voor China. De Chinezen bepalen de voorwaarden, die zijn ook territoriaal veel sterker: driekwart van de Russen woont in het Europese Rusland. Dus het land bij China is leeg. De Russen voelen zich ook geen Aziaten, ze voelen zich meer verwant met Europa dan met Azië. Ik denk dat China meer belang heeft met Europa en Amerika dan met Rusland. Om de economische redenen.

Aernout:

Het creëren van die invloedssfeer dat is vrij normaal, te verklaren, maar dat is niet waar we de echte dreiging in moeten zien? Die echte interne problemen binnen de EU kunnen ons de kop kosten, zou dit uiteenvallen van de EU binnen lange termijn kunnen, daar spreekt u over?

Hubert Smeets:

Ja.

Aernout:

De NRC schrijft ook dat uw boek als waarschuwing moet overkomen, dat is waar u het overheeft, dat er dus een groot gat kan ontstaan?

Hubert Smeets:

Het gat in eigen huis ja.

Aernout:

En de toekomst van Rusland onder Poetin, hij stelt zich in 2018 weer verkiesbaar.

Hubert Smeets:

Dat denk ik wel ja, de Russische economie is er slecht aan toe. De onvrede onder de bevolking over de regering is groot, maar die raakt de president niet. Dat komt omdat in Rusland er een onderscheid wordt gemaakt tussen de president, de staat en de regering – de belichaming van het beleid.

Aernout:

Ik kom nu bij een afsluitende vraag, we hebben 'm deels al beantwoord. Als u nou een belangrijk advies zou moeten geven aan de EU of aan de Westerse overheden, wat ze moeten doen om op dit moment het Rusland probleem, tussen aanhalingstekens, op te lossen. Wat is volgens u op dit moment de juiste beredenering om met Rusland om te gaan? Of is deze er niet? Omdat de EU al uiteenvalt?

Hubert Smeets:

Ik denk dat het instant houden van de sancties zoals die er nu zijn heel belangrijk is. Ik denk dat Europa ontzettend veel aandacht moet schenken en concentratie moet hebben voor de Oekraïense zaak. En de samenwerking met Syrië en het Midden-Oosten is denkbaar, dat doet Amerika ook, maar van ongelofelijk belang is dat Europa eist ook van Rusland dat het zich niet onttrekt aan zijn verantwoordelijkheid om de Minsk akkoorden na te komen, om in de Donbass ruimte te scheppen om werkelijke lokale verhoudingen te creëren. Zolang Rusland daar niet toe bereid is, maar zich blijft verschuilen achter het feit dat ze er niet zijn, dat ook Oekraïne fouten maakt, dat we dan harde lijnen moeten hebben, ten opzichte van Oekraïne. Dat is 1.

Punt 2 is Nederland zich verdienstelijk kan maken door MH17 tot het gaatje af te handelen.

Aernout:

Hoe zou dat moeten?

Hubert Smeets:

Door te zorgen dat als dit najaar het Openbaar Ministerie met de voor de hand liggende oorzaak en mogelijk een dadersprofiel komt, dat Nederland en de landen die daarbij betrokken zijn alles op alles zetten om juridische druk op Rusland groot te houden, als blijkt dat het een Russische daad was, wat ik denk dat de uitkomst zal zijn.

